

DABAS PARKA „DOLESSALA” DABAS AIZSARDZĪBAS PLĀNS

Pasūtītājs: Latvijas vides aizsardzības fonds

**Dabas parks atrodas
Salaspils novadā**

Plāns izstrādāts laika posmam no 2009. gada līdz 2019. gadam

Izstrādātājs: SIA “Estonian, Latvian & Lithuanian Environment”

Projekta vadītāja: Lūcija Konošonoka

Rīga, 2009. gada oktobris

Plāna izstrādē iesaistītie eksperti/speciālisti:

Dmitrijs Teļnovs – bezmugurkaulnieku eksperts;
Ruslans Matrozis – ornitologs;
Gunda Kleinberga-Karsa – kartogrāfe;
Oskars Beikulis – kartogrāfs, abiotisko un sociālekonomisko faktoru analīzes speciālists;
Margita Deičmane – abinieku un rāpuļu eksperte;
Ritvars Ritums – kultūrvēstures eksperts;
Sandra Ikauniece – meža biotopu un eksperte;
Ieva Rove – pļavu biotopu eksperte
Pēteris Lakovskis – teritoriālplānošanas un ainavu eksperts.

Konsultācijas veiktas ar entomologu Voldemāru Spuņģi.

Plāna izstrādes uzraudzības grupa:

1. Ilmārs Bodnieks, Dabas aizsardzības pārvaldes Plānojumu un atļauju nodaļas vecākais eksperts;
2. Jānis Šrēders, Salaspils novada Būvvaldes galvenais arhitekts;
3. Inga Leitasa, Salaspils novada domes Būvvaldes teritorijas plānotāja;
4. Daina Lasmane, Daugavas muzeja direktore;
5. Sandra Galiņa, VAS „Latvijas valsts meži” Zemgales mežsaimniecības vides speciāliste;
6. Anda Šmiukste, Valsts meža dienesta Rīgas reģionālā virsmežniecības Vides un meža aizsardzības daļas inženiere;
7. Marija Mileika, Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālās vides pārvaldes Dabas aizsardzības daļas vadītāja;
8. Ivars Titovs, Lauku atbalsta dienesta Lielrīgas reģionālās lauksaimniecības pārvaldes Zemes un ūdens resursu daļas vecākais eksperts;
9. Inese Zābere, zemes īpašniece;
10. Inguna Ķūrēna, zemes īpašniece;
11. Inese Liepiņa, zemes īpašniece;
12. Guntis Pudulis, zemes īpašnieks.

Kopsavilkums	5
1. Aizsargājamās teritorijas apraksts	8
1.1. VISPĀRĒJA INFORMĀCIJA PAR AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	8
1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi- teritoriālais sadalījums	8
1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts	10
1.1.3. Pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktā teritorijas pašreizējā atļautā (plānotā) izmantošana	13
1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums	15
1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture	15
1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums	16
1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā	20
1.2. NORMATĪVO AKTU NORMAS, KAS ATTIECAS UZ KONKRĒTO AIZSARGĀJAMO TERITORIJU	21
Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti	21
Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti	21
Starptautiskās saistības	28
1.3. ĪSS AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS FIZISKI ĢEOGRĀFISKAIS RAKSTUROJUMS	30
1.3.1. Klimats	30
1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija	30
1.3.3. Hidroloģija	33
1.3.4. Augsne	33
1.4. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS SOCIĀLĀS UN EKONOMISKĀS SITUĀCIJAS APRAKSTS	33
1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība	33
1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju	34
1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi	34
2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums	39
2.1. AIZSARGĀJAMĀ TERITORIJĀ KĀ VIENOTA DABAS AIZSARDZĪBAS VĒRTĪBA UN FAKTORI, KAS TO IETEKMĒ	39
2.2. AINAVISKAIS NOVĒRTĒJUMS	40
2.3. BIOTOPI, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	46
2.3.3. Meža biotopi	46
2.3.1. Saldūdens biotopi	49
2.3.2. Pļavu biotopi	50
2.3.4. Citi biotopi	51
2.4. SUGAS, TO SOCIĀLEKONOMISKĀ VĒRTĪBA UN SUGAS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	52
2.4.1. Flora	52
2.4.2. Fauna	54
2.5. CITAS VĒRTĪBAS AIZSARGĀJAMĀJĀ TERITORIJĀ UN TĀS IETEKMĒJOŠIE FAKTORI	69
2.6. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS VĒRTĪBU APKOPOJUMS UN PRETNOSTATĪJUMS	69
3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu	72
3.1. AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA UN ĪSTERMIŅA MĒRĶI	72
3.2. APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI	73

4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos	92
5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam	94
5.1. PRIEKŠLIKUMS TERITORIJAS ZONĒJUMAM	94
5.2. PRIEKŠLIKUMI AIZSARGĀJAMĀS TERITORIJAS INDIVIDUĀLO AIZSARDZĪBAS UN IZMANTOŠANAS NOTEIKUMU PROJEKTAM	96
6. Izmantotie informācijas avoti	105

PIELIKUMI

1. pielikums. Dabas parka „Dolessala” īpašumu karte
2. pielikums. Dabas parka „Dolessala” kultūrvēsturiskais raksturojums
3. pielikums. Izmaiņas Doles salas ainavā pagājušajā gadsimtā un mūsdienās
4. pielikums. Dabas parka „Dolessala” īpaši aizsargājamo biotopu karte
5. pielikums. Dabas parkā „Dolessala” sastopamo aizsargājamo augu sugu apraksts un karte
6. pielikums. Dabas parkā „Dolessala” sastopamo putnu sugu saraksts
7. pielikums. Dabas parkā „Dolessala” sastopamo bezmugurkaulnieku sugu saraksts un kartes
8. pielikums. Dabas parkam “Dolessala” piedāvāto apsaimniekošanas pasākumu karte
9. pielikums. Dabas parkam „Dolessala” piedāvātā zonējuma karte
10. pielikums. Pielikums individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – Funkcionālo zonu shēma (1. pielikums);
11. pielikums. Pielikums individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam – Funkcionālo zonu laukumu koordinātes (2. pielikums) (CD-ROM);
12. pielikums. Pielikums individuālo aizsardzības noteikumu projektam – Speciālās informatīvās zīmes paraugs un lietošanas kārtība
13. pielikums. Dabas parka „Dolessala” informatīvās sanāksmes un uzraudzības grupu sanāksmju protokoli
14. pielikums. Dabas plāna izstrādes procesā iesūtītie ierosinājumi
15. pielikums. Dabas plāna sabiedriskās apspriešanas kopsavilkums
16. pielikums. Salaspils novada domes atzinums un komentāru tabula
17. pielikums. Vienošanās ar zemes īpašniekiem par tūrisma infrastruktūras objektu izvietojumu dabas parkā

Kopsavilkums

Dabas parks „Dolessala” atrodas Salaspils novadā (skat. 1.1. attēlu), un tas ir dibināts 1987. gadā, lai saglabātu savdabīgo Doles salas ainavu, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Dabas parka teritorijā konstatētas retas un aizsargājamas augu un putnu sugas, aizsargājami pļavu un meža biotopi. Šeit arī atrodas ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis – Doles salas dolomītu atsegums, kas ir Latvijā un Eiropā aizsargājams biotops. 2004. gadā dabas parks ir iekļauts Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju sarakstā – NATURA 2000 teritoriju tīklā.

No dabas aizsardzības viedokļa nozīmīgākās vērtības dabas parkā ir tajā konstatētie īpaši aizsargājami biotopi, kā arī īpaši aizsargājamās un retās, tajā skaitā ar izplatības īpatnībām, sugas un to dzīvotnes. Tomēr dabas parks ir jāaplūko kā vienota ekoloģiski funkcionējoša dabas teritorija – nozīmīga ir salas veidošanās vēsture un attīstība, reljefs, veģetācija un kultūrvide, ko radījuši gan dabiski procesi, gan cilvēka darbība.

Dabas parkā „Dolessala” konstatēti trīs Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi:

- kaļķiežu atsegumi (Eiropas biotopu klasifikatora kods 8210);
- boreālie meži (9010*);
- eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430).

Dabas parkā konstatētas vairākas Latvijā retas un aizsargājamas sugas, kā arī Eiropā aizsargājamas sugas:

- 25 retas un īpaši aizsargājamas augu sugas;
- 16 īpaši aizsargājamās putnu sugas;
- viena Eiropas nozīmes aizsargājamā zīdītāju suga;
- viena īpaši aizsargājamā abinieku suga;
- 20 īpaši aizsargājamās vai citādi nozīmīgas bezmugurkaulnieku sugas.

Dabas parkam „Dolessala” līdz šim dabas aizsardzības plāns nav ticis izstrādāts.

2008. - 2009. gadā izstrādātais dabas aizsardzības plāns sagatavots atbilstoši 09.10.2007. Ministru kabineta noteikumiem Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (grozījumi 27.01.2009.). Uzsākot dabas aizsardzības plāna izstrādi, 2008. gada 8. oktobrī Salaspils novada Dzimtsarakstu nodaļā tika organizēta informatīvā sanāksme (skat. 13. pielikumu). Pēc tām tika izveidota dabas aizsardzības plāna izstrādes uzraudzības grupa, kuras sanāksmes notika 2009. gada 10. februārī, 28. aprīlī Doles salā, Daugavas muzeja telpās un 31. augustā Salaspils novada domes telpās (skat. sanāksmju protokolus 13. pielikumā). No šī gada 29. maija līdz 17. jūnijam notika dabas aizsardzības plāna sabiedriskā apspriešana. Sabiedriskās apspriešanas sanāksme notika Salaspils novada domes telpās 2009. gada 9. jūnijā. Pēc apspriešanas dalībnieku lūguma tika pagarināts sabiedriskās apspriešanas termiņš līdz 17. jūnijam. Tika saņemti vairāki komentāri, iebildumi ierosinājumi, kuri tika ņemti vērā. Šī plāna 15. pielikumā ir apkopti sabiedriskās apspriešanas rezultāti. 2009. gada 10. augustā tika saņemts Salaspils novada domes atzinums par izstrādāto dabas aizsardzības plānu

(skat. 16. pielikumu). Šajā atzinumā izteiktie komentāri un iebildumi tika ņemti vērā un dabas plāns ir precizēts (komentāru apkopojumu skat. 16. pielikumā).

Izstrādājot dabas parka „Dolessala” dabas aizsardzības plānu, tika noteikti dabas parka apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi.

Ilgtermiņa apsaimniekošanas mērķis:

Dabas parkā „Dolessala” saglabāta savdabīgā Doles salas ainava kā vienota ainavu telpa, saglabāti aizsargājami mežu un pļavu biotopi, salas dabas un kultūrvēsturiskās vērtības.

Īstermiņa mērķi (turpmākajiem 10 gadiem):

A. Administratīvie un organizatoriskie

- A1. Dabas parka robeža precizēta atbilstoši kadastru robežām un iestrādāta teritorijas plānojumā;
- A2. Salaspils novada teritorijas plānojumā ir iestrādāti būvniecības ierobežojumi, kuri sekmē dabas parka vērtību saglabāšanu;
- A3. Dabas parka robeža dabā apzīmēta ar 19 informatīvajām zīmēm;
- A4. Pieņemti dabas parka individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, zonējums iestrādātas teritorijas plānojumā, noteikti precīzi zemes izmantošanas veidi un nosacījumi.
- A5. Izveidota dabas parka administrācija vai apsaimniekošanas organizācija.

B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B.1. Ierobežota mežsaimnieciskā darbība, kas nodrošina īpaši aizsargājamo meža biotopu – boreālo mežu aizsardzību 31,63 ha platībā un veikti biotehniskie pasākumi
- B.2. Uzturētas bioloģiski vērtīgās pļavu platības 29 ha platībā un līdz ar to tiek saglabāti Eiropas nozīmes pļavu biotopi (eitrofas augsto lakstu audzes);
- B.3. Tiek saglabāts ģeomorfoloģiskais un ģeoloģiskais dabas piemineklis „Dolesmuižas atsegums” un līdz ar to Eiropas nozīmes biotops – kaļķiežu atsegumi - 0,42 ha platībā;
- B.4. Dabas resursi tiek ilgstspējīgi izmantoti un apsaimniekoti.
- B.5. Dabas parka teritorija tiek attīstīta un attīstība saglabājot tās ainaviskās vērtības.

C. Sabiedrības informēšana un izglītošana

- C.1. Uzstādīti 3 informatīvie stendi;
- C.2. Izdots informatīvi – izglītojošs buklets.

D. Rekreācija un tūrisms

- D.1. Dabas parks ir populārs, ērti pieejams rekreācijas objekts ar tūrisma infrastruktūru;
- D.2. Daugavas muzejs attīstās kā salas apmeklētākais tūrisma objekts ar daudzveidīgu piedāvājuma klāstu;
- D.3. Nodrošināta ainaviski pievilcīgo teritoriju pieejamība un apskate.

E. Monitorings

- E.1. Tiek veikts Natura 2000 monitorings;
- E.2. Tiek veikts dabas plānā paredzēto pasākumu monitorings.

Dabas parkam piedāvāts izdalīt 4 funkcionālās zonas: dabas lieguma, dabas parka, ainavu aizsardzības un neitrālo zonu:

- Dabas lieguma zona aizņem 151,3 ha jeb 14,5 % no dabas parka platības;
- Dabas parka zona aizņem 560,3 ha jeb 53,7 % no dabas parka platības;
- Ainavu aizsardzības zona aizņem 73,4 ha jeb 7 % no dabas parka platības;
- Neitrālā zona aizņem 259 ha jeb 24,8 % no dabas parka teritorijas.

Zonējums stāsies spēkā, kad tiks apstiprināti dabas parka „Dolessala” individuālie aizsardzības un izmantošanas MK noteikumi.

Lai realizētu augstāk minētos mērķus, dabas parkam „Dolessala” tika izstrādāti mērķiem pakārtoti apsaimniekošanas pasākumi (skat. 3. nodaļu). Katram apsaimniekošanas pasākumam definēti termiņi, prioritāte, aptuvenās izmaksas un potenciālais izpildītājs.

1. Aizsargājamās teritorijas apraksts

1.1. Vispārēja informācija par aizsargājamo teritoriju

1.1.1. Aizsargājamās teritorijas atrašanās vieta un administratīvi-teritoriālais sadalījums

Dabas parks „Dolessala” atrodas Latvijas centrālajā daļā (skat. 1.1. attēlu), Salaspils novadā un tā kopējā platība ir 1044 ha. Dabas parka teritorija atrodas aptuveni 23 km no Latvijas sauszemes robežas ar Rīgas jūras līci uz Daugavā esošās Doles salas. Doles salā var izdalīt sekojošas apdzīvotas vietas: Dolesmuiža, Solāžas, Annuškas, Taurītes, Bēči. Pēc novadu reformas Salaspils pašvaldības robeža nemainās.

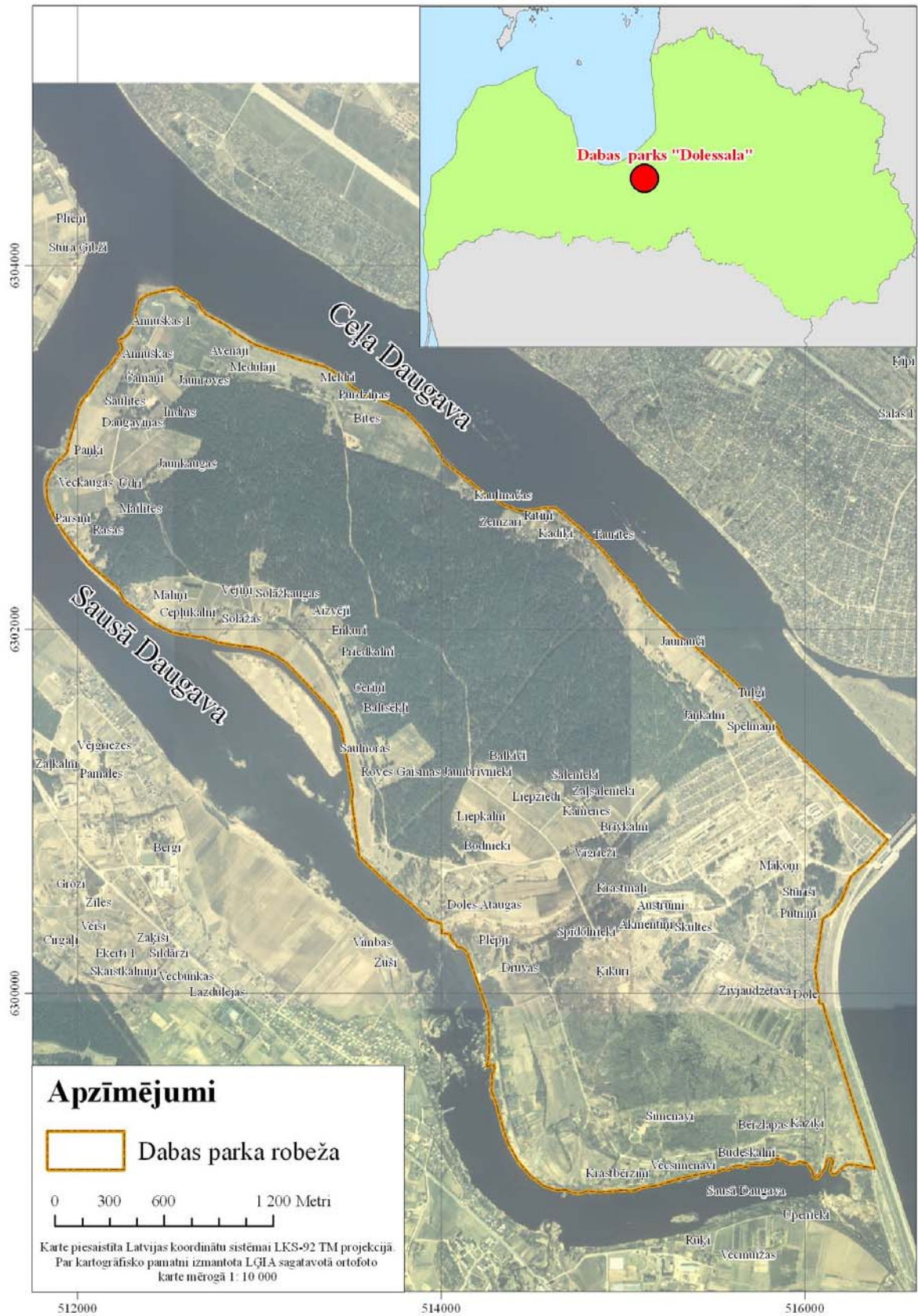
Dabas parka „Dolessala” dienvidaustrumu mala piekļaujas Rīgas HES ūdenskrātuves malai. Dabas parka teritorijas centroīda koordinātes skat. 1.1. tabulā.

1.1. tabula. Dabas parka „Dolessala” centroīda koordinātes

Garums (A):	24°	14'	5"
Platums (Z):	56°	51'	19"
LKS-92 X	514325		
LKS-92 Y	301324		

(Piezīme – LKS-92 ir Latvijas ģeodēziskā sistēma jeb Latvijas koordinātu sistēma-92.)

1.1. attēls. Dabas parka „Dolessala” atrašanās vieta

1.1.2. Aizsargājamās teritorijas zemes izmantošanas veidu raksturojums un zemes īpašuma formu apraksts

Dabas parka „Dolessala” teritorijā ietilpst 570 zemes īpašumi (skat. 1. pielikumu un 1.2. attēlu), no kuriem apmēram 81% pieder privātajiem zemes īpašniekiem (juridiskas un fiziskas privātpersonas). Valsts un pašvaldības īpašumā ir tikai 18 zemes gabali. Savukārt pēc īpašumu platības, privāto īpašnieku zemes sastāda gandrīz pusi, bet valsts un pašvaldību īpašumi – apmēram 34,5% no dabas parka teritorijas. Diemžēl par 9 zemes īpašumiem jeb 0,48% dabas parka teritorijas zemes īpašumiem informācija nav pieejama. Lielāko daļu no privāto īpašnieku zemēm sastāda lauksaimniecībā izmantojamās un apbūves zemes, bet valsts īpašumā esošās zemes galvenokārt ir Doles salas centrā esošās mežu teritorijas.

Dabas parka „Dolessala” teritorijā uz 2009. gada 15. maiju, saskaņā ar informāciju, ko sniegusi Salaspils novada dome, savu pastāvīgo dzīves vietu deklarējuši 284 iedzīvotāji. Tomēr, jāatzīmē arī tas, ka daudzas viensētas un dārzkopības “Dole” īpašumi pieder citos īpašumos deklarētām personām un faktiski dabas parka teritorijā dzīvojošo personu skaits, it īpaši vasarā un brīvdienās, ir vairākas reizes lielāks.

1.2. tabula. Zemes īpašumu veidu sadalījums dabas parkā „Dolessala”

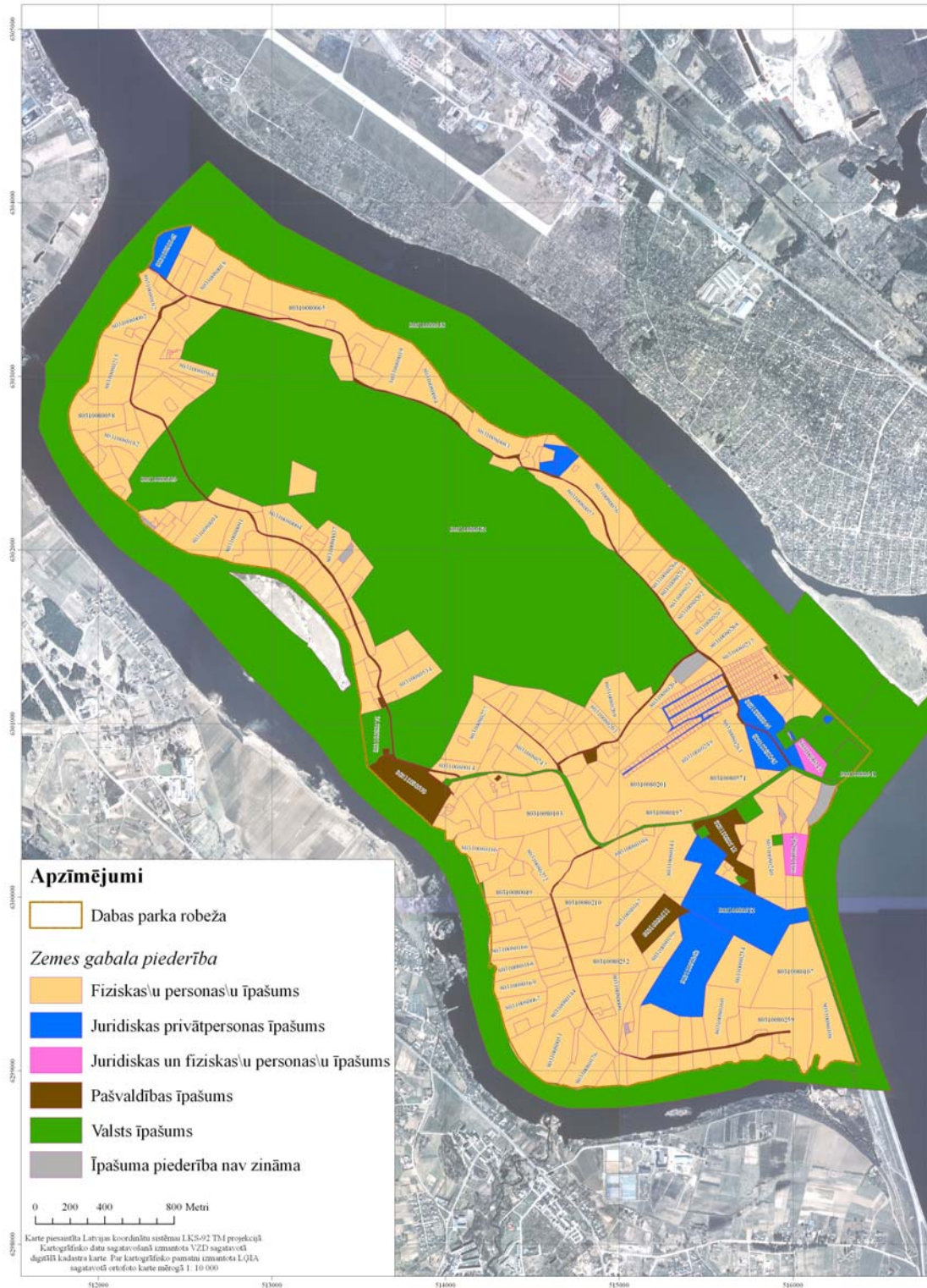
Pašvaldība	Īpašnieks	Platība (ha) dabas parkā	Platība (%) no dabas parka teritorijas
Salaspils novads	Juridiskas privātpersonas	53,1	5,09
	Fiziskas personas	589,3	56,44
	Juridiskas privātpersonas un fiziskas personas kopīpašums	5,1	0,49
	Pašvaldības	33,5	3,21
	Valsts	358	34,29
	Nav zināms	5	0,48

Salaspils novada platība ir 126 km² (tajā skaitā Salaspils pilsēta – 12 km²) un dabas parks „Dolessala” aizņem apmēram 8,2 % no novada teritorijas.

Dabas parkā “Dolessala” nozīmīgākie zemes izmantošanas veidi ir lauksaimniecībā izmantojamās zemes (pļavas, tīrumi, zālāji), kas izvietoti salas periferiālajā daļā, un mežu zemes, kuras galvenokārt veido salas centrā esošais mežu masīvs (skat. 1. pielikumu un 1.3. tabulu). Nozīmīgas dabas parka teritorijas aizņem ar krūmiem aizaugušas teritorijas un cilvēka stipri pārveidotas teritorijas (mazdārziņi, zemes zem pagalmiem un autoceļiem).

1.3. tabula. Zemes izmantošanas veidu sadalījums dabas parkā „Dolessala”

Nr.	Zemes lietošanas veids	Platība ha	Platība % no teritorijas
1.	Augļu dārzs	3,04	0,29
2.	Kapi	0,86	0,08
3.	Krūmāji	72,41	6,94
4.	Pļavas, tīrumi, zālāji	453,04	43,39
5.	Mazdārziņi	17,63	1,69
6.	Mežu zemes	414,77	39,73
7.	Parki	4,71	0,45
8.	Zeme zem autoceļiem un laukumiem	20,28	1,94
9.	Zeme zem pagalmiem un būvēm	33,07	3,17
10.	Zeme zem ūdeņiem	24,12	2,31

1.2. attēls. Zemes īpašumu veidi dabas parkā „Dolessala”

1.1.3. Pašvaldības teritorijas plānojumā noteiktā teritorijas pašreizējā atļautā (plānotā) izmantošana

Teritorijas plānojumam dabas parka “Dolessala” teritorijā ir būtiska nozīme, jo, lai gan dabas parks plānojumā atzīmēts kā īpaši aizsargājama dabas teritorija, zemes izmantošana notiek saskaņā ar teritorijas plānošanu. Salaspils novada teritorijas plānojums ar saistošajiem noteikumiem apstiprināts 27.11.2002., pārņemts 31.08.2005 un stājies spēkā 05.01.2006.

Salaspils novada teritorijas plānojumam ir izstrādāti grozījumi, kuri apstiprināti pašvaldības domes sēdē 21.04.09. un stājušies spēkā 01.05.2009.

Grozījumi būtiskas izmaiņas Doles salas teritorijas izmantošanā neparedz. Lielākās izmaiņas saistās ar dzelzceļa līniju, kura plānota blakus Rīgas HES dambim gar dabas parka dienvidaustrumu malu (teritorijas plānojuma grafiskajā daļā atzīmēta kā turpmākās izpētes teritorija). Salaspils novada teritorijas plānojumā minētā dzelzceļa līnija iekļauta no Rīgas rajona plānojuma un tās perspektīva ir diezgan neskaidra, jo tās izveidei nepieciešama Rīgas HES dambja stiprināšana. Apbūves noteikumos atsevišķu teritoriju izmantošanas nosacījumi teritorijas plānojumā grozījumos ir precizēti un uzlaboti, kas perspektīvā varētu pozitīvi ietekmēt arī dabas parka teritorijas attīstību.

Teritorijas plānojumā ņemtas vērā dabas parka „Dolessala” robežas un uz to attiecināmie normatīvie akti. Dabas parka robeža ir attēlota teritorijas plānojuma grafiskajā daļā, savukārt parka statuss ir aprakstīts apbūves noteikumos. Dabas parka teritorijā, tāpat kā līdz šim, centrālajā daļā paredzētas mežu teritorijas, bet starp mežu un Daugavu – lauksaimniecības zemes. Salas dienvidu daļā, saglabājot pašreizējo izmantošanu, paredzētas arī ražošanas teritorijas un jauktas darījumu apbūves teritorijas, taču jāpiezīmē, ka savulaik šīs teritorijas tika izveidotas kā pagaidu un tika plānota to pārcelšana no Doles salas. Teritorijām zivjaudzētavas apkārtnē noteikta nepieciešamība izstrādāt detālplānošanu. Tāpat salas dienvidu daļā nedefinēta teritorija, kuras realizācija veicama atbilstoši dabas parka “Dolessala” apsaimniekošanas noteikumiem.

Kopumā lielākajā salas daļā nav paredzēta teritorijas intensīva izmantošana. Lielu daļu no salas teritorijas aizņem virszemes ūdensobjektu aizsargjoslas un kultūras pieminekļu aizsardzības zonas. Apbūves noteikumos ir atrunāti teritoriju izmantošanas veidu nosacījumi. Būtiskākie no tiem, kas attiecas uz dabas parka aizsardzību, ir apbūves augstumi lauksaimniecības zemēs (8 m) un jauktas darījumu apbūves teritorijās (21 m, 6 stāvi).

Salaspils novada teritorijas plānojums paredz ciemu teritoriju noteikšanu. Arī uz Doles salas tika plānota ciema Dole izveide, taču ciems netika izveidots. Dabas parka “Dolessala” dabas aizsardzības plāna un individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasības paredzēts iestrādāt arī Salaspils novada teritorijas plānojuma teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumos.

Analizējot teritorijas plānojuma grafisko daļu, kopumā jāteic, ka plānotā (atļautā) izmantošana ir līdzīga esošajai izmantošanai. Intensīvākie izmantošanas veidi noteikti savulaik pārveidotajās un apbūvētajās teritorijās Doles salas dienvidu daļā. Savukārt ainaviski pievilcīgākajās un nozīmīgākajās teritorijās noteiktas lauksaimniecības un mežu zemes. Taču, analizējot izmantošanas un apbūves nosacījumus (maksimālais augstums, apbūves blīvums, stāvu skaits u.c.), konstatēti vairāki aizsargājamo teritoriju ietekmējoši faktori. Piemēram, lauksaimniecības zemēs noteikti vairāki izmantošanas veidi – sākot no meža zemēm līdz dažādām apbūves teritorijām (viensēta, viesu māja, pansija utt.). Lai gan lauksaimniecības zemēm kā pamatapbūves veids noteikts viensētu apbūve, patlaban tipiskas Latvijas viensētas teritorijā saglabājušās salīdzinoši ļoti maz. Jaunūzbūvētās ēkas drīzāk uzskatāmas par savrupmājām.

Dabas parka teritorijā jau veikti vairāki detāplānojumi un patlaban ir uzsākti vēl 12 detāplānojumi.

Kopumā jāsecina, ka teritorijas plānojumā lauksaimniecības teritorijās noteiktie nosacījumi un to dažādā interpretācija mūsdienās rada iespējas attīstīt teritoriju dažādos veidos, jo kopumā tajās noteikti 15 izmantošanas veidi. Doles salā novērojama situācija, ka uz viena zemes īpašuma tiek veidotas vairākas dzīvojamās mājas. Lielākoties šīs mājas tiek plānotas kā viesu mājas, lai gan Doles salā joprojām pēc publiski pieejamās informācijas reāli darbojas tikai divas – “Villa Dole” un “Sapņu saliņa”. Jaunajām apbūvētām tiek izstrādāti detāplānojumi, kuros tiek precizēti dažādi apbūves rādītāji. Atsevišķos īpašumos (piemēram, ar kadastra nr. 80310080182, 80310080187) jaunbūvējamiem objektiem tiek noteikti lielāki apbūves augstumi par teritorijas plānojumā noteikto, pamatojot tos kā vertikālos akcentus. Doles salas teritorijā konstatēti arī patvaļīgas būvniecības gadījumi.

Saskaņā ar Rīgas pilsētas un Rīgas rajona teritorijas plānojumiem arī Salaspils novada teritorijas plānojumā paredzēta iespēja atjaunot upju transporta satiksmi pa Daugavu no Rīgas uz Doles salu. Potenciālās piestātnes ierīkojamas agrākajās vietās „Annuškās” un pie Daugavas muzeja. Uz „Annuškām” arī paredzēts atjaunot ceļu. Šie plāni realizējami, veicot ietekmes uz Natura 2000 novērtējumu atbilstoši likumam „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un 06.06.2006. Ministru kabineta noteikumiem Nr. 455 „Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (NATURA 2000)”. Plānošana šajā teritorijā jāveic piesardzīgi, jo „Annušku” tuvumā konstatēti īpaši aizsargājami biotopi un augu atradnes. Turklāt, pret piestātnes izveidi pie “Annuškām” iebilst apkārtējo zemju īpašnieki. Turpretī Daugavas muzejs ir ļoti ieinteresēts kuģīša satiksmes atjaunošanā, jo muzejam būtu ieguvums – palielinātos apmeklētāju skaits.

Lai gan savulaik 1980 – tajos gados apbūvei Doles salā bija nepieciešama papildus nosacījumu ievērošana un saskaņošana, tad pēdējo 20 gadu laikā apbūve attīstījies saskaņā ar vispārējiem normatīvajiem aktiem. Negatīvi vērtējams fakts, ka teritorijas plānojumā Doles salas aizsardzībai nav paredzēti specifiski izmantošanas nosacījumi, kuri būtu vērsti uz teritorijas aizsardzību, jo izmantošanas nosacījumi ir vienādi gan teritorijām ārpus parka, gan dabas parkā.

Vērtējot patreizējo situāciju dabas parkā, jāsecina, ka izmantojot teritorijas plānojumā noteikto izmantošanas veidu, to nosacījumu un citu normatīvo aktu aspektu dažādo interpretāciju (piem., zemes īpašumu sadalīšanas nosacījumiem, apbūves augstumam), tiek apdraudētas dabas parka “Dolessala” dabas t.sk. ainaviskās vērtības.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā iedzīvotāji vairākkārt aktualizējuši jautājumus, kuri nav tieši DAP kompetencē – tauvas joslas izmantošana, ceļu uzturēšana, būvniecības normu neievērošana u.c. Būtiska loma šo funkciju (pašvaldības policija, būvinspektors) nodrošināšanā ir pašvaldībai, kuras izpildvaras darbība Doles salā būtu jāpastiprina, piemēram, regulāra tauvas joslas apsekošana, būvdarbu kontrole, sodu piemērošana par konstatētajiem pārkāpumiem utml.

1.1.4. Esošais funkcionālais zonējums

Dabas parkam „Dolessala” funkcionālais zonējums līdz šim nav izstrādāts.

1.1.5. Aizsardzības un apsaimniekošanas īsa vēsture

Pateicoties teritorijas novietojumam, Doles salas dabas vērtības apzinātas un izmantotas jau vairākus gadsimtus. Teritorijas aizsardzība kļuva aktuāla līdz ar Rīgas HES būvniecību, kā rezultātā tika iznīcināta (pilnībā appludināta un pārrakta) lielākā salas daļa. Veicot būvniecības darbus tika iegūtas nozīmīgas liecības par salas vēsturi, tāpēc 1969. gadā nodibināja Daugavas muzeju. Kopš 1977. gada tas ir atvērts apmeklētājiem un kļuvis par nozīmīgāko salas objektu.

Doles salai 1986. gadā izstrādāts detālplānojums, jo teritorija tika plānota kā nozīmīgs Rīgas pilsētas rekreācijas objekts un salas dienvidu daļā bija nepieciešami risinājumi, lai novērstu Rīgas HES būvniecības laikā radītās ietekmes.

Dabas parks „Dolessala” dibināts 1987. gadā, lai saglabātu savdabīgo Doles salas ainavu, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības. Dabas parka teritorijā konstatētas retas un aizsargājamas augu un putnu sugas un tā teritorijā ietilpst ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis – Doles salas dolomītu atsegums, kas ir Latvijā un Eiropā aizsargājams biotops. 2004. gadā dabas parks ir iekļauts Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo teritoriju sarakstā – NATURA 2000 teritoriju tīklā.

Jaunākie pētījumi dabas parkā „Dolessala” notikuši 2007. gadā Latvijas Dabas fonda īstenotā projekta „Dabas parks „Dolessala” – retās un īpaši aizsargājamās augu sugas un biotopi” ietvaros. Projekta laikā apzinātas aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu (eksperts – Voldemārs Spuņģis), augu sugu un biotopu (eksperte Ieva Rove) atradnes, kā arī piedāvāti apsaimniekošanas pasākumi dabas vērtību saglabāšanai. Minētā projekta materiāli izmantoti šī dabas aizsardzības plāna izstrādē.

Dabas parka „Dolessala” iepriekšējā izpēte notikusi arī 2001. un 2002. gadā projekta „Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” laikā. Šī projekta ietvaros tika apzināti dabas parka teritorijā esošie īpaši aizsargājami biotopi, augu un dzīvnieku sugas.

Dati par floras pētījumiem Doles salā atrodami divos literatūras avotos:

- „Vaskulārās augu sugas”, Viesturs Šulcs, 1999.;
- „Sūnas. Mazā sekstīte *Lophocoelea minor* Nees. LSG 3.kat.”, Austra Āboliņa, 1999.

Salaspils novadam ir izstrādāta attīstības programma, kas apstiprināta 2005. gada 31. augustā un ir spēkā līdz 2012. gadam. Tā paredz nodrošināt vides un kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu, aizsardzību un iedzīvotāju izglītošanu šajā jomā, izveidojot Doles salas un Nacionālā botāniskā dārza pārraudzības dienestu, publicējot rakstus vietējā presē, lai informētu iedzīvotājus par pieminekļu vērtību un nepieciešamību tos saglabāt.

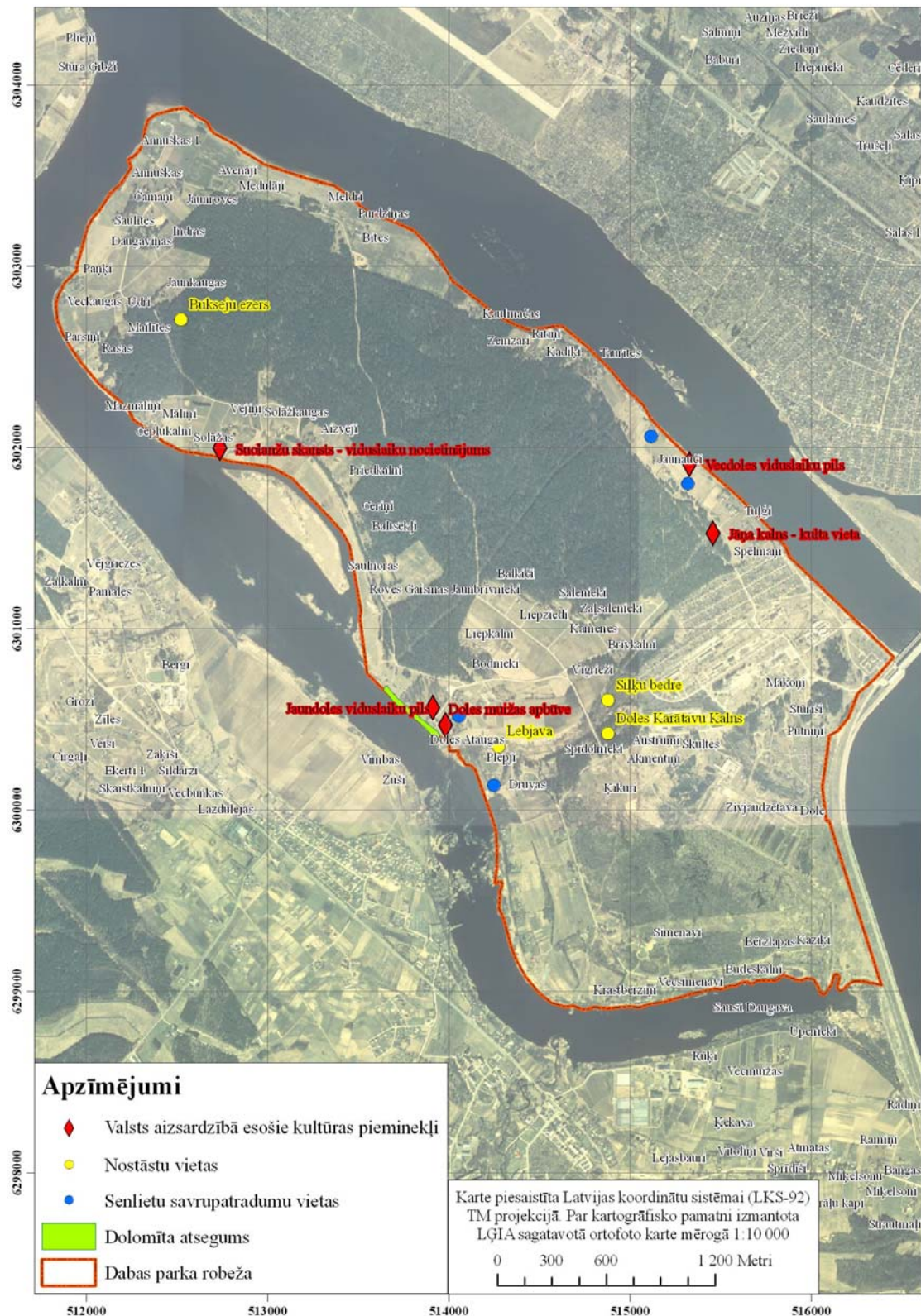
Dabas parkam „Dolessala” līdz šim dabas aizsardzības plāns netika izstrādāts.

Dabas parka „Dolessala” daļēju apsaimniekošanu un sakopšanu regulāri veic Daugavas muzeja administrācija un Salaspils novada pašvaldība.

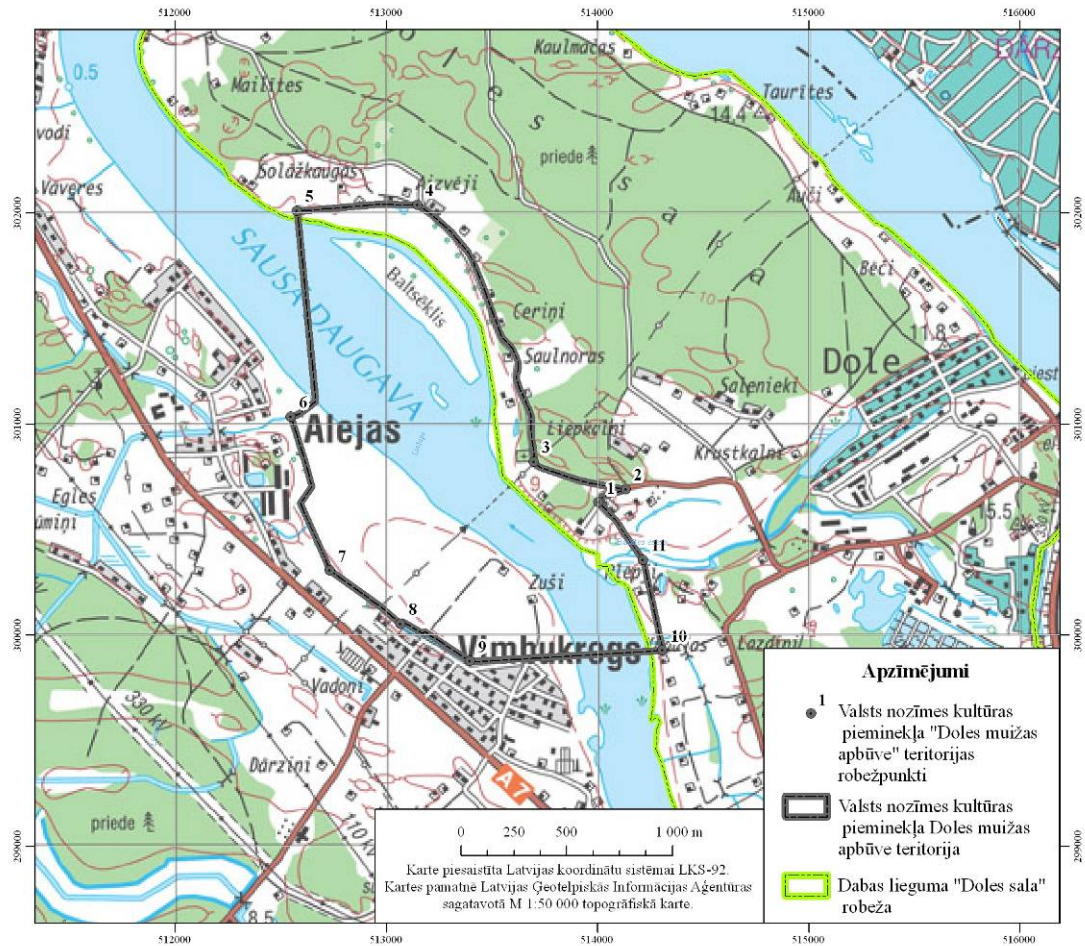
1.1.6. Kultūrvēsturiskais raksturojums

Doles sala ir izsenis apdzīvota un ar vēstures liecībām bagāta vieta. Doles salā ir vairāki kultūras pieminekļi, kas atrodas valsts aizsardzībā (skat. 1.4., 1.5. attēlu un 1.4. tabulu, kā arī valsts aizsardzībā esošo kultūras pieminekļu aprakstus 2. pielikumā). Plašāks Doles salas vēstures apraksts pieejams 2. pielikumā.

1.4. attēls. Kultūrvēsturiskie objekti dabas parkā „Dolessala”

1.5. attēls. Valsts nozīmes kultūras pieminekļa „Doles muižas apbūve” teritorija

1.4. tabula. Valsts aizsardzībā esošie pieminekļi

Nr.	Grupa	Veids	Nosaukums	Adrese
2133.	Vietējas nozīmes	Arheoloģija	Jāņa kalns – kulta vieta	Rīgas raj., Salaspils l.t., Doles salā pie Jāņkalniem
2134.	Vietējas nozīmes	Arheoloģija	Suolanžu skanstis – viduslaiku nocietinājums	Rīgas raj., Salaspils l.t., Doles salā pie Suolanžiem
2135.	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Vecdoles pilsdrupas	Rīgas raj., Salaspils l.t., Doles salā pie Aučiem un Bēčiem
2611.	Valsts nozīmes	Arheoloģija	Jaundoles pilsdrupas	Rīgas raj., Salaspils l.t., Doles salā pie Doles vēstures muzeja
6706.	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Doles muižas apbūve	Rīgas raj., Salaspils l.t., Doles sala, Doles muiža (18.-19.gs.)
6707.	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Kungu māja	Rīgas raj., Salaspils l.t., Doles sala, Doles muiža (1898.)
6708.	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Parks	Rīgas raj., Salaspils l.t., Doles sala, Doles muiža (19. gs. I. puse)
6705.	Valsts nozīmes	Arhitektūra	Pārvaldnieka māja	Rīgas raj., Salaspils l.t., Doles sala, Doles muiža (18.-19.gs.)

Nr.	Grupa	Veids	Nosaukums	Adrese
4208.	Valsts noz.	Māksla	Krāsns	Rīgas raj., Salaspils l.t., Doles sala, Doles muižas pārvaldnieka mājā, Vecdolēs (18./19.gs.)

1.6. attēls. Doles muiža

1.1.7. Valsts un pašvaldības institūciju funkcijas un atbildība aizsargājamā teritorijā

Dabas parks „Dolessala” atrodas Rīgas rajona Salaspils novadā. Dabas parkam nav savas administrācijas. Tā pārvaldi īsteno Vides ministrijas pakļautībā esošā Dabas aizsardzības pārvalde, kura uzrauga dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitu un pēc plāna apstiprināšanas veicina tā ieviešanu. Teritoriju apsaimnieko zemes īpašnieki.

Dabas parka aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanas valsts kontroli īsteno Valsts vides dienesta Lielrīgas reģionālā vides pārvalde. Meža apsaimniekošanas un izmantošanas normatīvo aktu ievērošanu teritorijā kontrolē Valsts meža dienesta Rīgas reģionālā virsmežniecība. Valsts mežu zemes apsaimnieko VAS „Latvijas valsts meži” Zemgales mežsaimniecība.

Lauku atbalsta dienesta Lielrīgas reģionālās lauksaimniecības pārvalde uzrauga normatīvo aktu ievērošanu lauksaimniecības nozarē un pilda ar lauksaimniecību un lauku atbalsta politikas īstenošanu saistītas funkcijas.

1.2. Normatīvo aktu normas, kas attiecas uz konkrēto aizsargājamo teritoriju

Latvijas vides un dabas aizsardzības stratēģiskie dokumenti

Nacionālais vides politikas plāns. Akceptēts Ministru kabinetā 03.02.2004.

Bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai Nacionālais vides politikas plāns paredz:

- 1) saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību;
- 2) saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību.

Ilgtspējīgas mežsaimniecības nodrošināšanai paredzēts saglabāt meža bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko funkciju kvalitāti klimata un ūdens režīma regulācijā, kā arī augsnes aizsardzībā un paaugstināt meža īpašnieku, apsaimniekotāju un sabiedrības zināšanas par meža bioloģiskās daudzveidības un meža ekoloģisko funkciju nozīmību.

Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Akceptēta MK 16.05.2000.

Šī programma paredz dažādus pasākumus, kuri nepieciešami ES direktīvu ieviešanai. Programma paredz īpaši aizsargājamo teritoriju pilnveidošanu, aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu dzīvotņu aizsardzības nodrošināšanu, labvēlīga aizsardzības statusa nodrošināšanu tām sugām, kuras ir apdraudētas.

Vides un dabas aizsardzības normatīvie akti

„**Vides aizsardzības likums**” (15.11.2006., grozījumi 21.06.2007., 14.02.2008. un 14.11.2008.) nosaka resursu ilgtspējīgu izmantošanu, valsts pārvaldes institūciju un pašvaldību institūciju kompetenci vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, Latvijas Republikas iedzīvotāju tiesības uz kvalitatīvu dzīves vidi, Latvijas Republikas iedzīvotāju pienākumus vides aizsardzībā un dabas resursu izmantošanā, sabiedrības tiesības saņemt vides informāciju un piedalīties ar vides aizsardzību saistītu lēmumu pieņemšanā. Vides aizsardzības likums nosaka valsts kontroli vides jomā, atbildību par nodarīto kaitējumu, kas nodarīts īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, mikroliegumiem, aizsargājamām sugām un biotopiem, ūdeņiem, augsnei un zemes dzīlēm.

Likums “**Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām**” (02.03.1993., ar grozījumiem līdz 18.06.2009) definē aizsargājamo teritoriju kategorijas un nosaka nepieciešamību tām izstrādāt dabas aizsardzības plānus, individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

18. panta 4. apakšpunktā teikts, ka aizsargājamās teritorijas individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus, kā arī valsts un reģionālās attīstības plānošanas dokumentus izstrādā un aizsargājamo teritoriju apsaimnieko, ievērojot plānu, un plānam ir ieteikuma raksturs.

Likuma pielikumā uzskaitītas Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000). Dabas parks „Dolessala” ir B tipa teritorija, kas noteikta īpaši aizsargājamo sugu, izņemot putnus, un īpaši aizsargājamo biotopu aizsardzībai. Teritorijas kods ir LV0301900.

„Sugu un biotopu aizsardzības likums” (16.03.2000., grozījumi 15.09.2005., 26.10.2006., 07.05.2009. un 12.06.2009.) regulē sugu un biotopu aizsardzību, apsaimniekošanu un uzraudzību, veicina populāciju un biotopu saglabāšanu, kā arī regulē īpaši aizsargājamo sugu un biotopu noteikšanas kārtību. Likums nosaka valsts pārvaldes un institūciju kompetenci un zemes īpašnieku un pastāvīgo lietotāju pienākumus un tiesības sugu un biotopu aizsardzībā, kā arī nepieciešamību veikt sugu un biotopu monitoringu.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” (14.11.2000. MK noteikumi Nr. 396, grozījumi 27.07.2004.) uzskaita Latvijā aizsargājamās dzīvo organismu sugas. Dabas parkā „Dolessala” ir konstatēti:

- 9 īpaši aizsargājamas augu sugas:
  - iesārtā zeltstarīte (*Gagea erubescens*);
  - smaržīgā naktsvijole (*Platanthera bifolia*);
  - sīpoliņu gundega (*Ranunculus bulbosus*);
  - vālišu staipekņis (*Lycopodium clavatum*);
  - pļavas silpurene (*Pulsatilla pratensis*);
  - atvašu saulrietenis (*Jovibarba sobolifera*);
  - plankumainā dzegužpirkstīte (*Dactylorhiza maculata*);
  - prūsijas smiltāja nelķe (*Dianthus arenarius ssp.borrusicus*);
  - smiltāja nelķe (*Dianthus arenarius ssp. arenarius*);
- 15 īpaši aizsargājamas putnu sugas:
  - zivjudzenītis (*Alcedo atthis*);
  - ūpis (*Bubo bubo*);
  - melnais stārķis (*Ciconia nigra*);
  - grieze (*Crex crex*);
  - vidējais dzenis (*Dendrocopus medius*);
  - lauku piekūns (*Falco tinnunculus*);
  - jūras ērglis (*Haliaeetus albicilla*);
  - lielā gaura (*Mergus merganser*);
  - zivju ērglis (*Pandion haliaetus*);
  - pelēkā dzilna (*Picus canus*);
  - somzīlīte (*Remiz pendulinus*);
  - krastu čurkste (*Ripara riparia*);
  - mazais dūkuris (*Tachybaptus ruficollis*);
  - pupuķis (*Upupa epops*);
  - mazais zīriņš (*Sterna albifrons*);
- viena īpaši aizsargājama abinieku suga – zaļais krupis (*Bufo viridis*);
- 5 īpaši aizsargājamas gliemju sugas:
  - lielais gludgliemzis (*Cochlicopa nitens*);
  - parka vīngliemzis (*Helix pomatia*);

- upes dižhidrobija (*Lithoglyphus naticoides*);
- upes akmeņgliemezis (*Theodoxus fluviatilis*);
- cilindriskais tuntuļgliemezis (*Truncatellina cylindrica*);
- 8 īpaši aizsargājamas kukaiņu sugas:
  - zaļā dižspāre (*Aeshna viridis*);
  - spilgtā purvuspāre (*Leucorrhinia pectoralis*);
  - divjoslu airvabole (*Graphoderus bilineatus*);
  - marmora rožvabole (*Liocola marmorata*);
  - lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*);
  - ozolu karmīnpūcīte (*Catocala sponsa*);
  - garlupas racējlapsene (*Bembix rostrata*);
  - spožā skudra (*Lasius fuliginosus*).

Likums „Par zemes īpašnieku tiesībām uz kompensāciju par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās teritorijās” (30.06.2005., grozījumi, grozījumi 20.10.2005., 19.12.2006., 04.04.2007., 08.11.2007., 14.11.2008. un 12.06.2009.) nosaka kompensācijas piešķiršanas nosacījumus, atlīdzības apmēra novērtēšanu un atlīdzības piešķiršanas kārtību, zemes atpirkšanas nosacījumus.

„Kārtība, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos, kā arī izmaksā un reģistrē atlīdzību” (21.03.2006. MK noteikumi Nr. 219, grozījumi 28.07.2008.) nosaka kārtību, kādā novērtē atlīdzības apmēru par saimnieciskās darbības ierobežojumiem īpaši aizsargājamās dabas teritorijās un mikroliegumos (turpmāk – atlīdzība), atlīdzības novērtēšanas metodiku un atlīdzības izmaksas un atlīdzības izmaksu reģistrācijas kārtību un termiņus.

„Noteikumi par zemesgabala vērtības noteikšanu zemes atpirkšanas vajadzībām īpaši aizsargājamās dabas teritorijās” (07.07.2008. MK noteikumi Nr. 507) nosaka kārtību, kādā Valsts zemes dienests zemes atpirkšanas vajadzībām nosaka zemesgabala vērtību, ņemot vērā Nekustamā īpašuma valsts kadastra informācijas sistēmā reģistrētos datus par zemesgabala platību, zemes lietošanas veidu platībām, apgrūtinājumiem (izņemot apgrūtinājumus saistībā ar aizsargājamo teritoriju aizsardzību un izmantošanu regulējošos normatīvajos aktos noteiktajiem saimnieciskās darbības ierobežojumiem) un citu ar nekustamā īpašuma tirgu saistīto informāciju, kas aktualizēta atbilstoši pēdējo sešu mēnešu pārskata periodam attiecīgajā administratīvajā teritorijā, ņemot vērā nekustamā īpašuma lietošanas mērķi.

„Noteikumi par prioritāro secību zemesgabalu atpirkšanai un kompensācijas izmaksas termiņiem un kārtību” (30.06.2008. MK noteikumi Nr. 491) nosaka zemes atpirkšanas iesniegumu pieņemšanas kārtību un zemesgabalu atpirkšanas prioritāro secību; termiņus un kārtību, kādā izmaksā kompensāciju par atpērkamo zemesgabalu; atlīdzības izmaksu reģistrācijas kārtību.

„Kārtība, kādā zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem” (20.11.2007. MK noteikumi Nr. 778) nosaka kārtību, kādā

zemes lietotājiem nosakāmi to zaudējumu apmēri, kas saistīti ar īpaši aizsargājamo nemedījamo sugu un migrējošo sugu dzīvnieku nodarītajiem būtiskiem postījumiem.

„Noteikumi par preventīvajiem un sanācijas pasākumiem un kārtību, kādā novērtējams kaitējums videi un aprēķināmas preventīvo, neatliekamo un sanācijas pasākumu izmaksas” (24.04.2007. MK noteikumi Nr. 281) nosaka zaudējumu atlīdzināšanas kārtību, atlīdzības lielumu un sugu sarakstu, par kuru iznīcināšanu jāatlīdzina zaudējumi.

„Noteikumi par kritērijiem, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu” (27.03.2007. MK noteikumi Nr. 213) nosaka kritērijus, kurus izmanto, novērtējot īpaši aizsargājamām sugām vai īpaši aizsargājamiem biotopiem nodarītā kaitējuma ietekmes būtiskumu salīdzinājumā ar pamatstāvokli.

Likums **„Par ietekmes uz vidi novērtējumu”** (13.11.1998., grozījumi 30.05.2001., 19.06.2003., 26.02.2004., 15.09.2005., 07.06.2007.) nosaka darbības un objektus, kuriem ir nepieciešams ietekmes uz vidi novērtējums un darbības, kurām ir nepieciešams sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums, kā arī nosaka plānošanas dokumentus, kuriem nepieciešams stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums. 4¹. pants paredz, ka kompetentā institūcija var pieņemt lēmumu par ietekmes novērtējumu uz Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju arī darbībām, kuras nav iekļautas likuma 1. un 2. pielikumā. Novērtējums jāveic saskaņā ar atsevišķi noteiktu kārtību, kura minēta zemāk.

„Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” (22.07.2003. MK noteikumi Nr. 415, grozījumi 26.10.2004., 08.11.2005., 10.05.2007. un 03.07.2009.) nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, pieļaujamo un aizliegto darbību veidus tajās, kā arī aizsargājamo teritoriju apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību. Teritorijām, kurām nav izstrādāti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, tās aizsardzības un izmantošanas kārtību nosaka šie MK noteikumi.

„Kārtība, kādā novērtējama ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000)” (06.06.2006. MK noteikumi Nr. 455) nosaka kārtību, kādā novērtējama to paredzēto darbību ietekme uz Eiropas nozīmes īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000), kuru īstenošanai nav jāveic ietekmes uz vidi novērtējums.

„Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” (23.03.2004. MK noteikumi Nr.157, grozījumi 25.11.2008.) nosaka, kādiem plānošanas dokumentiem veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums.

„Kārtība, kādā novērtējama paredzētās darbības ietekme uz vidi” (17.02.2004. MK noteikumi Nr. 87, grozījumi 06.06.2006. un 06.01.2009.) nosaka, kā veicams ietekmes uz vidi novērtējums darbībām, kas tiek plānotas Natura 2000 vietu teritorijā vai to tuvumā.

„Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) izveidošanas kritēriji Latvijā” (28.05.2002. MK noteikumi Nr. 199, izdoti saskaņā ar likuma “Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” 43. panta otro daļu) nosaka kritērijus, kas piemērojami Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju izveidošanai Latvijā.

„Noteikumi par kritērijiem, pēc kuriem nosakāmi kompensējošie pasākumi Eiropas nozīmes aizsargājamo dabas teritoriju (Natura 2000) tīklam, to piemērošanas kārtību un prasībām ilgtermiņa monitoringa plāna izstrādei un ieviešanai” (18.07.2006. MK noteikumi Nr. 594) nosaka kompensējošo pasākumu veikšanas kārtību, ja paredzētā darbība negatīvi ietekmēs Natura 2000 teritorijā esošas sugas vai biotopus, un šo kompensējošo pasākumu rezultātu monitoringa kārtību.

„Noteikumi par dabas parkiem” (09.03.1999. MK noteikumi Nr. 83, grozījumi 28.09.1999., 11.04.2000., 18.03.2003., 08.04.2004., 10.08.2004. un 29.05.2007.) nosaka dabas parku robežas un teritoriju aizsardzības statusu. Šo MK noteikumu 20. pielikumā sniegta dabas parka „Doles sala” robežu shēma robežpunktu koordinātes un apraksts.

„Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” (09.10.2007. MK noteikumi Nr. 686, grozījumi 27.01.2009.) nosaka, kādai informācijai jābūt ietvertai dabas aizsardzības plānā un kāda ir dabas aizsardzības plāna izstrādes kārtība.

Noteikumi **„Par Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu”** (21.02.2006. MK noteikumi Nr. 153 ar grozījumiem 27.01.2009.) nosaka Latvijā sastopamo Eiropas Savienības prioritāro sugu un biotopu sarakstu. Dabas parkā sastopams viens šajos noteikumos iekļautais biotops – boreālie meži (9010*) – un viena šajos noteikumos iekļauta suga – lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*).

Noteikumi **„Par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”** (05.12.2000. MK noteikumi Nr. 421, grozījumi 25.01.2005. un 27.01.2009.) nosaka biotopu sarakstu, kurā iekļauti apdraudēti vai reti biotopi. Dabas parkā konstatēts viens no šajos noteikumos iekļautajiem biotopiem – kaļķiežu atsegumi.

„Par aizsargājamiem ģeoloģiskajiem un ģeomorfoloģiskajiem dabas pieminekļiem” (17.04.2001. Ministru kabineta noteikumi Nr. 175) noteikumi nosaka valsts aizsardzībā esošo dabas pieminekļu – aizsargājamo ģeoloģisko un ģeomorfoloģisko dabas objektu sarakstu, to atrašanās vietu un robežaprakstu. Dabas parka „Dolessala” teritorijā atrodas ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Dolesmuižas atsegums”, kurš atbilst īpaši aizsargājamam biotopa veidam – kaļķiežu atsegumi.

„Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi” (30.01.2001. MK noteikumi Nr. 45, grozījumi 31.05.2005.) noteikumi nosaka mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas kārtību un sugu sarakstus, kam var noteikt mikroliegumus.

Likums “Par Eiropas ainavu konvenciju” (29.03.2007.) pieņem un apstiprina Eiropas ainavu konvenciju Latvijā un nosaka, ka konvencijā paredzēto saistību izpildi koordinē RAPLM.

Meža zemes

“Meža likums” (24.02.2000., ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 28.11.2008.), likuma mērķis ir regulēt visu Latvijas mežu ilgtspējīgu apsaimniekošanu, visiem meža īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem garantējot vienādas tiesības, īpašumtiesību neaizskaramību un saimnieciskās darbības patstāvību un nosakot vienādus pienākumus.

“Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā” (MK noteikumi Nr.189, 08.05.2001., izdoti saskaņā ar Meža likuma 13. pantu un 37. panta pirmo daļu, ar grozījumiem, kas izsludināti līdz 17.05.2005.) nosaka vispārējās dabas aizsardzības prasības meža apsaimniekošanā, galvenajā un kopšanas cirtē, kā arī saimnieciskās darbības ierobežojumus dzīvnieku vairošanās sezonas laikā.

“Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs” (MK noteikumi Nr.892, 31.10.2006., izdoti saskaņā ar Meža likuma 13.pantu) nosaka galvenās cirtes un kopšanas cirtes kritērijus, kārtību mežaudzes atzīšanai par neproduktīvu, slimību inficēto vai kaitēkļu invadēto koku ciršanas kārtību, cirsmu izveidošanas kārtību, koku ciršanas kārtību ārkārtas situācijās.

“Noteikumi par meža aizsardzības pasākumiem un ārkārtējās situācijas izsludināšanu mežā” (MK noteikumi Nr.421, 10.06.2008. izdoti saskaņā ar Meža likuma 28.pantu) nosaka meža aizsardzības pasākumus, to izpildes kārtību un termiņus, kārtību, kādā izsludināmas ārkārtas situācijas sakarā ar meža ugunsgrēku izplatīšanos, meža kaitēkļu savairošanos un slimību izplatīšanos masveidā. Šie noteikumi attiecas arī uz īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām, ja individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos nav noteikts citādi.

Tūrisms

„Tūrisma likuma” (17.09.1998., grozījumi 07.10.1999., 24.01.2002., 27.02.2003. un 16.02.2006.) mērķis ir radīt tiesisku pamatu tūrisma nozares attīstībai Latvijā, noteikt kārtību, kādā valsts pārvaldes iestādes, pašvaldības un uzņēmumi (uzņēmēj sabiedrības) darbojas tūrisma jomā, un aizsargāt tūristu intereses; likums definē dabas tūrisma.

Medības

„Medību likums” (08.07.2003., grozījumi 19.12.2006. un 14.06.2007.) nosaka medību saimniecības pamatnoteikumus Latvijas Republikā un arī medību un medību saimniecības organizēšanu dzīvnieku skaita regulēšanas nolūkos īpaši aizsargājamās dabas teritorijās.

„Medību noteikumi” (MK noteikumi Nr. 760, 23.12.2003., grozījumi 23.03.2004. un 28.04.2008.) nosaka medīšanas termiņus medijamām sugām, kā arī gadījumus, kādos

iespējamās medības ārpus termiņiem. Šie noteikumi paredz, ka medības īpaši aizsargājamās dabas teritorijās nosaka ne tikai šie noteikumi, bet arī īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, attiecīgo teritoriju individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi un citi medības reglamentējošie normatīvie akti.

Īpašuma tiesības un teritorijas plānojumi

Civillikuma (28.01.1937.) TREŠĀ DAĻA (Lietu tiesības ar 12.12.2002. grozījumiem), trešā nodaļa (Īpašums), piektā apakšnodaļa (Īpašuma aprobežojumi), III. Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumi.

1082. pants nosaka: “Īpašuma lietošanas tiesības aprobežojumu noteic vai nu likums, vai tiesas lēmums, vai arī privāta griba ar testamentu vai līgumu, un šis aprobežojums var attiekties kā uz dažu lietu tiesību piešķiršanu citām personām, tā arī uz to, ka īpašniekam jāatturas no zināmām lietošanas tiesībām, vai arī jāpacieš, ka tās izlieto citi.”

„**Teritorijas plānošanas likuma**” (12.06.2002., grozījumi 27.12.2002., 10.04.2003., 17.08.2004., 27.01.2005., 28.12.2006., 29.03.2007., 08.11.2007. un 13.11.2008.) mērķis ir veicināt ilgtspējīgu un līdzsvarotu attīstību valstī, izmantojot efektīvu teritorijas plānošanas sistēmu.

„**Vietējās pašvaldības teritorijas plānošanas noteikumi**” (19.10.2004. MK noteikumi Nr. 883, grozījumi 22.07.2008. un 13.11.2007.) nosaka teritorijas plānojuma sastāvdaļas, tā izstrādes un sabiedriskās apspriešanas, spēkā stāšanās, grozīšanas, apturēšanas, likumības izvērtēšanas un ievērošanas pārraudzības kārtību vietējās pašvaldības līmenī.

Likuma „**Par zemes lietošanu un zemes ierīcību**” (21.06.1991., grozījumi 27.04.1993., 10.11.1994., 14.09.2006., 08.01.2007. un 14.06.2007.) uzdevums ir aizsargāt zemes lietotāju tiesības un regulēt zemes lietošanas un zemes ierīcības pamatnoteikumus.

Likums „**Par nekustamā īpašuma nodokli**” (17.06.1997., grozījumi 13.11.1997., 21.10.1998., 21.01.1999., 25.11.1999., 23.11.2000., 22.11.2001., 12.12.2002., 20.06.2003., 20.10.2005., 27.09.2007. un 08.11.2007.) nosaka nodokļu aprēķināšanas un maksāšanas kārtību, nodokļu atvieglojumus.

Citi normatīvie akti

„**Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes**” (29.08.2006. MK noteikumi Nr. 717, grozījumi 25.08.2008.) nosaka to koku ciršanas kārtību, kas atrodas uz zemes, kura neatbilst Meža likumā sniegtajai meža zemes definīcijai.

„**Aizsargjoslu likums**” (11.03.1997, grozījumi 21.02.2002., 19.06.2003., 22.06.2005. un 06.03.2008.) nosaka, ja aizsargjosla (aizsardzības zona) ap kultūras pieminekli nav noteikta īpaši, tās minimālais platums lauku apvidos ir 500 metru. Tātad Doles salā ap valsts nozīmes kultūras pieminekļiem jānosaka 500 m aizsargjosla. Šādas aizsargjoslas ir atzīmētas Salaspils novada teritorijas plānojumā. Saskaņā ar

aizsargjoslu likuma 38. pantu, aizsargjoslās (aizsardzības zonās) ap kultūras pieminekļiem noteikti šādi aprobežojumi:

- 1) jebkuru saimniecisko darbību aizsargjoslās (aizsardzības zonās) ap kultūras pieminekļiem drīkst veikt tikai ar Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas un kultūras pieminekļa īpašnieka atļauju;
- 2) pārdodot vienam īpašniekam piederošu kultūras pieminekļa un tā aizsargjoslas zemi, aizliegts to sadalīt;
- 3) aizliegts izvietot lopbarības, minerālmēslu, degvielas, eļļošanas materiālu, ķīmisko vielu, kokmateriālu un citu veidu materiālu un vielu glabātavas, izņemot šim nolūkam īpaši paredzētas un iekārtotas vietas;
- 4) aizliegts ierīkot atkritumu apglabāšanas poligonus;
- 5) aizliegts aizkraut pievedceļus un pieejas pie kultūras pieminekļa;
- 6) aizliegts glabāt un izliet ķīmiski aktīvas un koroziju izraisošas vielas.

Noteikumi „**Kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodika**” (15.07.2003. MK noteikumi Nr.392) nosaka valsts aizsargājamo kultūras pieminekļu sarakstā iekļauto nekustamo kultūras pieminekļu aizsargjoslas (aizsardzības zonas) noteikšanas metodiku. Aizsargjoslas ap kultūras pieminekļiem tiek noteiktas, lai nodrošinātu kultūras pieminekļu aizsardzību un saglabāšanu, kā arī samazinātu dažāda veida negatīvu ietekmi uz nekustamiem kultūras pieminekļiem.

Starptautiskās saistības

Konvencija „**Par bioloģisko daudzveidību**”, kurai Latvija pievienojās ar likumu “Par 1992. gada 5. jūnija Riodežaneiro konvenciju par bioloģisko daudzveidību”. Šīs konvencijas uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un dzīvās dabas ilgtspējīga izmantošana.

Bernes konvencija „**Par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību**”, kas Latvijā apstiprināta ar likumu „Par 1979. gada Bernes konvenciju par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu saglabāšanu” (17.12.1996). Šīs konvencijas mērķis ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši tās sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība, kā arī veicināt šādu sadarbību. Īpaša uzmanība pievērsta apdraudētajām un izzūdošajām sugām, tai skaitā apdraudētajām un izzūdošajām migrējošajām sugām.

Eiropas Padomes Direktīva „Par savvaļas putnu aizsardzību” 79/409/EEC (02.04.1979.).

Direktīva pieņemta, lai saglabātu migrējošo sugu populācijas tādā līmenī, kas atbilst īpašajām ekoloģiskajām, zinātniskajām un kultūras prasībām, tai pašā laikā ņemot vērā ekonomiskās un rekreācijas vajadzības, vai lai regulētu šo sugu populāciju lielumu atbilstībā šim līmenim. Daudzas savvaļas putnu sugas, kuras dabiski sastopamas Eiropas teritorijā, skaitliski samazinās, dažos gadījumos tas notiek ļoti strauji, un tas rada nopietnus draudus vides aizsardzībai, īpaši tādēļ, ka tiek apdraudēts bioloģiskais līdzsvars. Dabas parkā sastopamas 8 Eiropas nozīmes aizsargājamas putnu sugas:

- zivjudzenītis (*Alcedo atthis*);
- ūpis (*Bubo bubo*);
- melnais stārķis (*Ciconia nigra*);

- grieze (*Crex crex*);
- vidējais dzenis (*Dendrocopus medius*);
- zivju ērglis (*Pandion haliaetus*);
- pelēkā dzilna (*Picus canus*);
- krastu čurkste (*Ripara riparia*).

Eiropas Padomes Direktīva „Par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” 92/43/EEC (21.05.1992).

Direktīvas mērķis ir veicināt bioloģiskās daudzveidības saglabāšanos, veicot dabisko biotopu un faunas un floras aizsardzību. Tā nosaka, ka programmas ietvaros jāizveido Vienotais Eiropas ekoloģiskais tīkls, kurš aptver īpaši aizsargājamās teritorijas. Šim tīklam jānodrošina dabisko biotopu tipu un attiecīgo sugu biotopu saglabāšanu, vai, kur tas nepieciešams, labvēlīgā aizsardzības statusā atjaunošanu to dabiskās izplatības areāla robežās.

Dabas parkā „Dolessala” konstatēti:

- 1) trīs Eiropas nozīmes aizsargājami biotopi:
  - kaļķiežu atsegumi (Eiropas biotopu klasifikatora kods 8210);
  - boreālie meži (9010*);
  - eitofas augsto lakstaugu audzes (6430);
- 2) trīs Eiropas nozīmes aizsargājamās augu sugas:
  - meža silpurene (*Pulsatilla patens*);
  - vālišu staipekknis (*Lycopodium clavatum*);
  - smiltāja nelķe (*Dianthus arenarius ssp. arenarius*);
- 3) viena Eiropas nozīmes aizsargājamā zīdītāju suga – bebrs (*Castor fiber*);
- 4) viena Eiropas nozīmes aizsargājamā gliemju suga – parka vīngliemezis (*Helix pomatia*);
- 5) četras Eiropas nozīmes aizsargājamās kukaiņu sugas:
  - zaļā dižspāre (*Aeshna viridis*);
  - spilgtā purvuspāre (*Leucorrhinia pectoralis*);
  - divjoslu airvabole (*Graphoderus bilineatus*);
  - lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*).

“Eiropas ainavu konvencija” (20.10.2000.). Konvencijas mērķi ir veicināt ainavu aizsardzību, pārvaldību un plānošanu, kā arī organizēt sadarbību par ainavu jautājumiem Eiropā.

1.3. Īss aizsargājamās teritorijas fiziski ģeogrāfiskais raksturojums

1.3.1. Klimats

Dabas parks „Dolessala” atrodas Piejūras zemienes klimatiskajā rajonā, kas raksturojas ar salīdzinoši garāku bezsala periodu, maigākām ziemām un nestabilu sniega segu un salīdzinoši mazāku nokrišņu daudzumu nekā citur Latvijā. Dabas parka teritorijas klimatiskos apstākļus galvenokārt nosaka Rīgas līča tuvums.

Vidējā gaisa temperatūra janvārī ir $-4,7^{\circ}\text{C}$, bet ilggadēja vidējā temperatūra jūlijā $+16,9^{\circ}\text{C}$. Ziemā – janvārī – valdošie ir dienvidu, dienvidaustrumu vēji, bet vasarā – jūlijā – ziemeļrietumu, ziemeļu, dienvidu un dienvidrietumu vēji (LBN 003-01 “Būvklimatoloģija”, 2001).

Ilggadīgais vidējais bezsala periods ir 140-145 dienas. Gada nokrišņu daudzums ir 700 mm gadā (Latvijas ģeogrāfijas atlants, 2005). Pirmās salnas parādās ap 5. oktobri, bet pēdējās novērojamas ap 10. – 15. maiju.

Parasti dabas parka teritorijā sniega sega izveidojas decembra pēdējā dekādē un sairst marta pēdējā dekādē (Latvijas daba, II, 1995). Vidējais maksimālais sniega segas dziļums ir 20 cm. Latvijā gan pēdējā desmitgadē sniega sega nav noturīga, ziemas laikā tā izveidojas vairākkārt straujas gaisa temperatūras mijas un atkušņu dēļ.

1.3.2. Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

Ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais apraksts sagatavots izmantojot ģeoloģijas fondos pieejamās atskaites, pētījumus, kas veikti projekta „Daugavas krastu aizsardzība” ietvaros, kā arī Valsts ģeoloģijas dienesta (Latvijas ģeoloģijas karte mērogā 1:200 000 (Rīga – Ainaži)) informācija.

Salaspils apkārtnē līdz Daugavas ietekai jūrā ietilpst tajā Rīgas jūras līča teritorijā, kas pēcdeduslaikmeta periodā bija zem Baltijas ledus ezera ūdens līmeņa. Tikai Joldijas jūras periodā (8.-7.g.t.pr.Kr.) ūdeņi atkāpās un veidojās Daugavas krasti. Baltijas jūras vēlākajos svārstību periodos Daugavas ūdeņi jau plūda pa izgrauztu gultni. Litorīnas jūras laikā (5.-2.g.t.pr.Kr.) ūdens līmenis atkal bija augstāks. Upes pamatkrastos ūdens līmenis bija pie 9-10 m atzīmes, apliecinot, ka Mārtiņsala un Doles sala jau varēja pastāvēt. Ņemot vērā minētās Baltijas jūras krastu svārstības, saprotams, kāpēc Daugavas lejteces apgabals ir samērā purvainš, bagāts ezeriem un ar smilšainu, ūdeņiem izskalotu augsni.

Domājams arī, ka Daugavas gultnes žuburošanās un Doles salas izveidošanās saistīta ar ledus sastrēgumiem pavasaros, kad tika aizdambēta upes galvenā gultne. Ūdens, meklējot izeju, izveidoja sānceļu – tagadējo Sauso Daugavu. Arī Doles salas ģeoloģiskā uzbūve liecina, ka sala nav upes uzskalota, bet no apkārtnes atrauts zemes gabals, kam pamatā ir kaļķakmens slāņi, bet virsū ir irdena vai sacietējusi pelēki brūna

delūvija smilts. Pašlaik salas neappludinātās daļas platība ir 1044 ha. Lielāko salas daļu aizņem plakans, nedaudz viļņots reljefs, kas ir 5-10 m virs jūras līmeņa. Reljefā saglabājusies senās Daugavas attekas – Lebjavas – gultne, kas izsekojama apmēram 500 m garumā. Ieplakas augstums virs jūras līmeņa ir 1-5 m.

Doles sala pēc Latvijas fizģeografiskās rajonēšanas pieder pie Viduslatvijas zemienes dabas rajona Ropažu līdzenuma dabas apvidus, atrodas uz robežas starp Lejas Daugavas senleju un Rīgavas līdzenumu. No salas teritorijas pēc Rīgas HES izbūves saglabājusies tikai tās lejas daļa.

Pirms salas appludināšanas tās augšgalā Daugavas platums bijis 350-400 m, zemes virsmas atzīme bija + 4,0 m virs Kronštates 0 (0 atzīme, ko bija pieņemts lietot PSRS laika kartēs), bet lejasdaļa 0,0 m. Daugavas gultnē visā salas garumā bijuši vairāki dolomīta sliekšņi.

Doles salas zemkvartāra nogulumus veido šādas Augšdevona svītas:

- Ogres svīta (D_{3og}) ar mālainu mergēli, smilšainām starpkārtām, stipri izskalota, biezums sasniedz 2-8 m;
- Daugavas svīta (D_{3dg}) – sīkgraudaini plaisaini dolomīti, dolomītu miltu lēcas, mergēļa starpslāņi, biezums 11-12 m;
- Salaspils svīta (D_{3sl}) – blīvs raibs māls, vāji cementēti mergēļi, sīkkristāla dolomīti, biezums 11-14 m;
- Pļaviņu svīta (D_{3pl}) – sīkkristālu pelēkzaļi plaisaini dolomīti, mergēļa un māla starpkārtas, biezums līdz 14 m;
- Amatas svīta (D_{3am}) – smalkgraudaina smilts, aleorīti, smilšakmens, biezums 25 m. Dolomītu atsegumi salas teritorijā saglabājušies pie ziemeļu krasta (Daugavas pusē 10-12 m augsts stāvkrasts), kā arī pie bijušās skolas Sausās Daugavas pusē. Sausās Daugavas pusē esošais atsegums ir ģeoloģiskais un ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis „Dolesmuižas atsegums”. Ļoti plāna kvartāra kārta sedz pamatiežus pie Saulnorām, Priedkalniem: 0,2- 0,4 m.

Pie „Priedkalnu” mājām veikta izpēte (1948. g.) par merģeļa ieguves iespējām. Izpētes materiālos pamatieži (dolomīts, merģels, ģipsis) konstatēti dziļumā 1,6 – 3,25 m no zemes virsmas.

Kvartāra nogulumus salas teritorijā veido:

- blīva smilšmāla morēna ar oļu-šķembu un akmens ieslēgumiem;
- fluvioglaciālie nogulumi teritorijā izplatīti nevienmērīgi, galvenokārt smilšainas grants veidā;
- salas labajā krastā konstatētas kēmu pauguraines, kas šobrīd praktiski iznīcinātas.

Salas centrālajā daļā, starppauguru ieplakās, kūdras nogulumu biezums ir līdz 1,9 m (netālu no Pilveru, Akmentiņu, Salažkaugas mājām). Kā vecu kāpu paliekas vērtējami pauguri pie vecās skolas un mežsargu mājas tuvējā mežā.

Salas teritorijā apsekoti atsevišķi iegruvumi ar stāvām (25°) nogāzēm pie „Suolažkaugām” un pie „Saulietu” mājām. Iegruvuma diametrs ir lielāks par 40 m līdz 5 m dziļumam.

No „Priedkalnu” un „Ceriņu” mājām austrumu virzienā stiepjas 200-300 m gara ieplaka, sasniedzot 60 m platumu. Tās dziļums sākumā ir 4-5 m, bet tālāk sānmalas izlīdzinās.

Dienvidastrumos no bijušās ciema padomes ēkas virzienā uz „Spēlmaņu” mājām bija 25-500 m dziļa erozijas ieleja, kas pārplūda. Pēc HES būvlaukuma demontāžas erozijas ieleja ir izlīdzināta.

Salas teritorijā saglabājusies veca upes terase, kas veidota no pelēkām, gandrīz melnām dūņainām smiltīm gar erozijas ielejas „Lebjava” ziemeļrietumu krastu.

Pēc HES izbūves Ceļa Daugava apdraud Doles salas iecirkni no pārgāzes līdz „Bitēm”, apmēram 3,8 km garumā, kā arī bijušo Zirņu salas palieku (tagad pussala).

Doles salas lejasgala krastā atsedzas smilšaini Daugavas deltas nogulumi, tie pakļauti vislielākai izskalošanai. Lejasgalā ap „Annušku” mājām vairāk nekā 370 m garā posmā sistemātiski tiek noskalota 2-2,5 m plata smilšaina terase.

Salas daļā pretī „Gundegām” un „Bitēm”, apmēram 320 m garā posmā Daugava apdraud 4-5 m augstu virspalu terasi, šeit veidojas 3-4 m augsts brūkošs stāvkrasts.

Lejpus pārgāznes (~560 m) veidojas 320 m 4-5 m augsts krasts, kas daļēji piebērts ar dolomīta šķembām. To sadala bijusī erozijas gultne. Maksimālo ūdens līmeņu laikā krasta piebērumu noskalo, un var tikt apdraudēts ceļš.

Krastu izskalojumu uzraudzību veic valsts SIA „Vides projekti” projekta „Daugavas HES ūdenskrātuvju krastu nostiprināšanās un Rīgas HES ūdenskrātuves inženieraizsardzības būvju ekspluatācijas darbu nodrošināšana” ietvaros.

1.3.3. Hidroloģija

Doles salas patreizējās teritorijas krastu līniju veido galvenā Daugavas plūsma, kuras straumes ātrums un caurteces daudzums ir pakļauts HES darbības režīmam. Maznozīmīgs ir labā krasta apvadkanāls, kas sākas Ogres rajonā un nodrošina ūdenskrātuves dambja filtrāta savākšanu. Atsevišķi fontanējošie urbumi atslogo Daugavas horizonta pazemes ūdeņus.

Gar salas kreiso krastu tek Sausā Daugava, kuras ūdensplūsmu nodrošina kreisā krasta apvadkanāls paralēli Rīgas ūdenskrātuvei. Caurteces plūsma mainās pa gadalaikiem, jo daļa mazo upīšu, kā arī melioratīvās sistēmas ieplūst Sausajā Daugavā. Aprēķinātā gada notece ir 45 milj. m³, noteces sadalījums gada griezumā ir nevienmērīgs.

Pazemes ūdeņus veido kvartāra gruntsūdeņi, kuru līmenis visā salas teritorijā ir ar ļoti izteiktām svārstībām, un tas galvenokārt atkarīgs no klimatiskajiem apstākļiem. 2005. g. izpētes laikā pie „Vējiņu” mājām līdz 8,7 m dziļumam no zemes virsmas gruntsūdens netika atsegts. Salas daļā pie zivjaudzētavas gruntsūdens (varētu būt maldūdens) veido pārpurvojums.

Artēziskais ūdens izmantojams dzeramā ūdens apgādei, tas ir no Amatas svītas (D_{3am}).

1.3.4. Augsne

Dabas parka „Dolessala” teritorijā augsnes galvenokārt novietotas uz nabadzīga smilts un aluviālo nogulumu cilmieža, kas nosaka, ka teritorijā esošās augsnes ir ar zemu saimniecisko vērtību. Dabas parka mitrajās teritorijās un to tuvumā veidojas mitras kūdrainas augsnes. Tā kā parka teritoriju praktiski vairs neskar pavasara pali (Daugavas ūdenslīmeni regulē Rīgas HES), uz aluviālas izcelsmes nogulumiem un sanesumiem augšņu veidošanās praktiski nenotiek. Ņemot vērā teritorijas salīdzinoši līdzeno reljefu, arī deluviālo procesu norise praktiski nav novērojama.

1.4. Aizsargājamās teritorijas sociālās un ekonomiskās situācijas apraksts

1.4.1. Iedzīvotāji, apdzīvotās vietas, nodarbinātība

Salaspils novada platība ir 126 km² (tajā skaitā Salaspils pilsēta – 12 km²) un dabas parks „Dolessala” aizņem apmēram 8,2 % no novada teritorijas.

2008. gada sākumā Salaspils novadā dzīvoja 22 154 iedzīvotāju, no tiem aptuveni 15 % iedzīvotāju bija līdz darbaspējas vecumam, 67 % darbaspējas un 18 % zem darbaspējas vecuma (Centrālās statistikas pārvaldes dati – <http://www.csb.gov.lv/>). Bezdarba līmenis 2008. gada novembrī bija 5,7 % (Nodarbinātības valsts aģentūras dati – <http://www.nva.lv>).

Iedzīvotāju blīvums Salaspils novadā ir 175 iedzīvotāji uz km², savukārt novada lauku teritorijās – 36 iedzīvotāji uz km². Apmēram 81 % iedzīvotāju dzīvo novada centrā – Salaspils pilsētā, kas atrodas 3,5 km attālumā no Doles salas.

Salaspils teritorijas plānojumā Doles salā atsevišķi ciemi nav noteikti. Pēc apbūves un apdzīvotības Doles salā var izdalīt sekojošas apdzīvotas vietas: Dolesmuiža, Solāžas, Annuškas, Taurītes, Bēči.

Dabas parka teritorijā iedzīvotāju izvietojums ir nevienmērīgs: salas centrālajā daļā atrodas mežu teritorijas bez apbūves, bet viensētas un individuālās mājas izvietojušās galvenokārt ap ceļu, kas vijas apkārt salai, kā arī Ceļa Daugavas un Sausās Daugavas krastos. Doles salas dienvidaustrumu galā atrodas vasarnīcu teritorijas, kur daļā īpašumu iedzīvotāji dzīvo pastāvīgi visu gadu.

1.4.2. Pašreizējā un paredzamā antropogēnā slodze uz aizsargājamo teritoriju

Doles sala vienmēr ir bijusi cilvēku ietekmēta un pārveidota teritorija. Zināma nozīme ir gan uz salas esošajai apbūvei, gan tam, ka Doles sala ir iecienīta atpūtas vieta. Salīdzinoši mazāk skarta ir salas centrālā daļa, kas ir apaugusi ar mežu.

Tā kā Rīgas un Salaspils tuvums nozīmē to, ka nākotnē antropogēnās slodzes samazinājums nav paredzams (tā vai nu saglabāsies līdzšinējā līmeni, vai palielināsies), ietekmes var mēģināt pēc iespējas samazināt ar attiecīgiem apsaimniekošanas pasākumiem. Nepieciešams iepļānot un uzturēt tūrisma infrastruktūru – jābūt pietiekoši daudz atkritumu tvertnēm, velosipēdu novietnēm, soliņiem, labiekārtotām takām, norādēm, informatīvajiem stendiem, pieejai pie sausās Daugavas, kā tas jau norādīts teritorijas plānojuma vides pārskatā.

1.4.3. Aizsargājamās teritorijas izmantošanas veidi

Lauksaimniecība

Doles salas lielāko daļu aizņem pļavas, tīrumi un zālāji (453,04 ha, skat. 1.3. tabulu), kas teritorijas plānojumā atzīmētas kā lauksaimniecības zemes. Patlaban intensīva lauksaimnieciskā darbība dabas parka teritorijā nenotiek, lai gan līdz 1990- tajiem gadiem daļa teritorijas izmantota kā aramzeme. Pļavas tiek pļautas ar dažādu regularitāti, daļa pļavu ir aizaugušas. Daļa lauksaimniecības zemju tiek izmantotas kā piemājas sakņu dārzi vai mazdārziņi. Lauku atbalsta dienesta reģistrā pieejamā informācija (www.lad.gov.lv) liecina, ka par lauksaimniecības zemju apsaimniekošanu ir pieejami atbalsta maksājumi, diemžēl Doles salas iedzīvotāji šo iespēju izmanto maz.

Mežsaimniecība

Liela Doles salas daļa apaugusi ar mežu – aptuveni 415 ha (skat.1.3. tabulu), kas ir 39,8% no dabas parka teritorijas. Meža valsts reģistra datu bāzē (2008. gads) iekļauta

informācija par mežiem 351,8 ha platībā. 25,5 ha jeb 7% mežu pieder privātajiem zemes īpašniekiem, savukārt 326,3 ha jeb 93% mežu pieder valstij.

1.5. tabula. Dabas parka „Dolessala” meža augšanas apstākļu tipu sadalījums

Meža augšanas apstākļu tipi/apzīmējums	ha	%
Mētrāji Mr	20,01	5,69
Lāns Ln	234,33	66,61
Damaksnis Dm	96,01	27,29
Šaurlapju ārenis As	0,75	0,21
Platlapju ārenis Ap	0,63	0,18

Teritorijas ģeoloģiskās īpatnības un augsnes veidošanās vēsture noteikusi, ka mežaudzes galvenokārt atrodas uz nabadzīgām smiltis un aluviālo nogulumu augsnēm. Šādās augsnēs izveidojušies sausieņu meži, kuriem raksturīgi podzolēšanās procesi, tajos gruntsūdens līmenis tieši neietekmē sakņu horizontu. Dabiskos apstākļos nobiras sadalās ātri un neveidojas biezs jēltrūda vai trūda slānis. Dolessalā sastopami 3 sausieņu meža augšanas apstākļu tipi – mētrājs, lāns, un damaksnis.

Mētrājs – mežaudze aug nabadzīgā podzolētās smiltis augsnē, parasti veidojot 3. bonitātes priežu audzes. Detrīta slānis plāns (apmēram 4 cm). Pamežs dabiskos apstākļos rets vai visbiežāk tā nav vispār; Dolessalā mētrājos pamežā sastopams parastais kadiķis *Juniperus communis*. Sikkrūmu un lakstaugu stāvā sastopamas brūklenes, arī virši *Calluna vulgaris*, aitu auzenes *Festuca ovina*, smiltāju cieras *Calamagrostis epigeios*, pūkainās zemzālītes *Luzula pilosa*, dzeltenās zeltgalvītes *Solidago virgaurea*. Sūnu un ķērpju stāvā dominē Šrēbera rūšaine *Pleurozium schreberi*, bieži sastopamas arī stāvaine *Hylocomium splendens*, divzobes *Dicranum sp.*, vietām kladonijas *Cladonia sp.*

Lāns – II bonitātes priežu audzes vidēji auglīgās podzolētās smiltis augsnēs. Virskārtā 4–5 cm biezs jēltrūda slānis, bieži sastopams rūsas ieskalojuma slānis. Vietām piemistrojumā egles, reti bērzi. Dabiskos apstākļos pamežam jābūt retam, bet Doles salā antropogēnās darbības ietekmē pamežā sastopama vārpainā korinte *Amelcanhier spicata*, spožā klintene *Cotoneaster lucidus*, sarkanais plūškoks *Sambucus racemosa*, atsevišķās vietās parastā bārbele *Berberis vulgaris*. Paaugā vietām izteikti dominē parastais ozols *Quercus robur*, kadiķis *Juniperus communis*. Sūnu un ķērpju stāvā bieži sastopamas rūšaines, stāvaines, kā arī divzobes. Ļoti reti sastopami šim meža tipam raksturīgie ķērpji (*Cladonia sp.*, *Cladina sp.*).

Damaksnis – Vidēji bagāts barošanās režīms, koku stāvā dominē parastā priede, sastopama arī parastā egle un āra bērzs, neveidojas izteikts egles 2. stāvs, kā tas būtu cilvēka darbības mazāk ietekmētos apstākļos. Antropogēnās darbības ietekmē biezs korinšu pamežs, sastopams pīlādzis *Sorbus aucuparia*, vietām parastā lazda *Corylus avelana*, kļava *Acer campestre*.

Nosusinātie meži veido ļoti nelielu procentuālo daļu dabas parkā. Šaurlapju ārenis un platlapju ārenis veidojušies, nosusinot auglīgas mežaudzes uz slapjām minerālaugsnēm. Koku stāvā dominē parastā priede ar parastās egles piemistrojumu,

nedaudz purva bērzs. Krūmu stāvā bieži sastopama korinte, arī parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia*, vietām parastais krūklis *Frangula alnus*. Sūnu stāvā spīdīgā stāvaine *Hylocomium splendens*, divzobes *Dicranum spp.*

1.6. tabula. Dabas parka „Dolessala” mežu sadalījums pa vecuma grupām

Vecuma grupa	ha	%
0	0,8	0,22
1	0,45	0,13
2	94,17	26,77
3	172,89	49,14
4	76,11	21,63
5	7,36	2,09

(0 – izcirtumi, 1 – jaunaudzes, 2 – vidēja vecuma audzes, 3 – briestaudzes, 4 – pieauguša audzes, 5 – pāraugušas audzes)

1.7. tabula. Dabas parka „Dolessala” mežu sadalījums pēc valdošās koku sugas

Valdošā koku suga	ha	%
Priede	350,61	99,66
Bērzs	0,56	0,16
Melnalksnis	0,3	0,09
Baltalksnis	0,33	0,09

Doles salā intensīva mežsaimnieciskā darbība nenotiek. Tas redzams arī no 1.6. tabulas datiem, jo izcirtumi aizņem tikai 0,8 ha dabas parka teritorijas. Pārsvārā tiek veiktas kopšanas cirtes. Īpašnieki attīra mežu no korintēm.

Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā 2009. gada pavasarī apsekojot teritoriju konstatēts, ka daudzās vietās veikta atsevišķu koku ciršana. Parasti nocirstas vidēju dimensiju gan nokaltušas, gan augošas priedes, koksnes un visas ciršanas atliekas (zari, mizas, galotnes, skujas) no meža aizvāktas, par veikto darbību liecina tikai svaigas zāģu skaidas un transporta pēdas. Ciršanas notikušas nesankcionēti. Darbības veiktas VAS „Latvijas valsts meži” pārraudzībā esošajās teritorijās. Iespējamie nesankcionētās darbības veicēji ir vietējie iedzīvotāji, kuri iegūto koksni izmanto apkurei, diemžēl nav informācijas par šiem pārkāpumiem, to konstatēšanai un atklāšanai līdz šim nav pievērsta uzmanība. Līdzīga situācija Latvijā vērojama daudzos mežos lielāku apdzīvotu vietu tuvumā, kas kļūst par problēmu gadījumos, ja mežs ir aizsargājamā dabas teritorija. Šāda darbošanās dabas parkā „Dolessala” vērtējama kā negatīva un problemātiska, jo samazina gan mirušās koksnes daudzumu mežaudzēs, gan atsevišķos gadījumos no audzes tiek aizvāktas lielu dimensiju priedes, un abas situācijas var būtiski negatīvi ietekmēt dažādas bezmugurkaulnieku sugas.

Gandrīz 7% no zemēm dabas parka teritorijā novērtētas kā krūmāji, nozīmīgākā to daļa atrodas salas dienvidrietumos. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā lielāko daļu no šīm teritorijām vairs nevar uzskatīt kā krūmājus, daudzviet izveidojušās blīvas

bērzu, apšu, priežu un baltalkšņu jaunaudzes, slapjākās vietās aug arī melnalkšņi. Teritorijas Meža likuma izpratnē uzskatāmas par meža zemi un mežaudzi. Turpmākajos šo teritoriju plānošanas un izmantošanas darbos, īpaši gatavojot detālplānojumus, obligāti būtu jāpievērš uzmanība īpašumu robežplānu atbilstībai reālajai situācijai dabā un iepriekš veiktās mērniecības darbu kvalitātei.

Tūrisms

Savulaik Doles sala plānota kā nozīmīgs Rīgas pilsētas rekreācijas un tūrisma objekts ar dažādiem atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektiem. Straujo sociālekonomisko un politisko pārmaiņu rezultātā, šie plāni netika realizēti, taču Doles salai joprojām ir augsts rekreācijas un tūrisma potenciāls. Patlaban dabas parks tiek izmantots gan aktīvai atpūtai, gan ģimeņu tūrismam, gan izglītības vajadzībām. Liela nozīme apmeklētāju piesaistīšanā Doles salai ir Daugavas muzejam, jo tam izveidots pietiekami plašs piedāvājuma klāsts – muzeja ekspozīciju apskate, ekskursijas pa Dolessalu, atpūtas vietas, tradicionālo svētku svinēšana u.c. Muzeju apmeklētāju skaits parādīts 1.8. tabulā.

1.8. tabula. Daugavas muzeja apmeklētāju skaits pa gadiem

<i>Gads</i>	<i>Apmeklētāju skaits</i>
2003	19 270
2004	22 271
2005	23 528
2006	24 063
2007	30 647
2008	29 210

Kā redzams, apmeklētāju skaits kopumā pieaug. Daugavas muzeja administrācija perspektīvā plāno muzeja piedāvājumu attīstīt un paplašināt vēl vairāk, līdz ar to nākotnē plānots apmeklētāju skaita pieaugums.

Teritorijas izmantošanai tūrisma vajadzībām ir izteikti sezonāls raksturs. Sala tiek apmeklēta pārsvarā pavasarī, vasarā un rudens sākumā. Apmeklētāju plūsmu zināmā mērā mazina sabiedriskā transporta trūkums un sabiedriskās ēdināšanas vietu trūkums.

Nozīmīgākie aspekti, kas piesaista teritorijai apmeklētājus, ir sekojoši:

- Daugavas muzejs un tā saistošais piedāvājumu klāsts,
- Doles salas novietojums jeb tuvums Rīgai, Salaspilij un citām lielām apdzīvotām vietām,
- Teritorijas ainaviskā pievilcība,
- Teritorijas dabas resursi – Daugava, dabas pieminekļi, liels meža masīvs, putnu daudzveidība u.c.,
- Doles salas interesantā attīstības vēsture.

Tā kā Doles salai ir augsts tūrisma un rekreācijas potenciāls, būtu jāvelta uzmanība tā attīstībai. Labas iespējas šajā nozarē ir ne tikai Daugavas muzeja administrācijai, bet

arī privātajiem īpašniekiem, kuri līdz šim nav bijuši pietiekami aktīvi. Kā būtiskākos negatīvos faktorus tūrisma attīstībai varētu minēt:

- Teritorijā nav pietiekami izplānota tūrisma infrastruktūra – dabas takas, velomaršrutu, apskates objekti,
- Salai nav pietiekami nodrošināta sabiedriskā transporta satiksme,
- Neskatoties uz teritorijas novietojumu, nav attīstīta ūdenstransporta satiksme,
- Doles salā praktiski nav pieejami sabiedriskās ēdināšanas pakalpojumi,
- Teritorijā nav pārtikas veikalu,
- Dabas parkā atrodas tikai divas viesu mājas, kuras pastāvīgi uzņem atpūtniekus.

Dabas parka „Dolessala” tūrisma potenciāla attīstīšana ir arī cieši saistīta ar vairākiem faktoriem, kuri tieši neattiecas uz dabas parka teritoriju, piemēram, makšķerēšana Daugavā, dabas un putnu vērošana, Sausās Daugavas tīrīšana, sabiedriskā ūdens transporta attīstība. Tamdēļ, plānojot tūrisma infrastruktūras attīstību, jāizmanto kompleksa pieeja, saskaņojot dažādās intereses.

Citi teritorijas izmantošanas veidi

Salas daļa, kas piekļaujas aizsprostam, atstāj rūpnieciska rajona iespaidu, jo te atrodas plašas tehniskās un ražošanas apbūves teritorijas, zivju audzētava „Dole”, izstrādātais grants karjers un citas rūpnieciska rakstura vienības.

Zivju audzētava „Dole” ir valsts aģentūras „Latvijas Zivju resursu aģentūra” filiāle. Šajā zivju audzētavā tiek audzēti zivju mazuļi zivju populāciju papildināšanai Daugavā un citās upēs. Zivju audzētava „Dole” ir viens no lielākajiem zivju mazuļu ražotājiem Latvijā. 2007. gadā zivju audzētava „Dole” dabiskajās ūdenstilpēs izlaida šādu zivju mazuļu produkciju:

- lasis, smolti, viengadnieki – 133,4 tūkstoši gab.;
- lasis, mazuļi, 1-vasaras – 15,4 tūkstoši gab.;
- vimba, mazuļi, 1-vasaras – 106,0 tūkstoši gab.;
- līdaka, kāpuri – 710,0 tūkstoši gab.;
- nēģis, kāpuri – 11 640,0 tūkstoši gab.

Zivju ieguve dabas parka „Dolessala” teritorijā nenotiek, taču zivju zveja notiek Daugavā abpus Rīgas HES un Sausajā Daugavā. Makšķerēšana Rīgas HES ūdenskrātuvē un Daugavā ir publiski pieejama jebkuram.

2. Aizsargājamās teritorijas novērtējums

2.1. Aizsargājamā teritorija kā vienota dabas aizsardzības vērtība un faktori, kas to ietekmē

Dabas aizsardzībai nozīmīgākie ir 2.3. nodaļā norādītie īpaši aizsargājamie biotopi, kā arī īpaši aizsargājamās un retās, tajā skaitā ar izplatības īpatnībām, sugas un to dzīvotnes. Tomēr, dabas parks ir jāaplūko kā vienoti ekoloģiski funkcionējošā dabas teritorija – veidošanās un attīstība, reljefs, veģetācija un kultūrvide, kas veidojusies dabisko procesu un cilvēka aktivitāšu mijiedarbībā. Doles salā, papildus aizsargājamajiem biotopiem, augu un dzīvnieku sugām, nozīmīga ir arī tās ainaviskā vērtība.

Viena no vērtībām ir pati Doles sala – lielākā Daugavas upes sala. Dažādos laika periodos norisot cilvēka saimnieciskai darbībai, dabiskā attīstība ir mainījusies. Doles salai raksturīgā īpatnība ir neliels reljefa paaugstinājums tās centrālajā (vecākajā) daļā šāds biotopu izvietojums – salas centrālajā daļā, kur atrodas priežu sausieņu mežs, vietām, „pārrautās” joslās tam apkārt – lapu koku meža joslu fragmenti, tajā skaitā ar liepām, kļavām un ozoliem. Attiecīgi, tālāk uz ūdens pusi, seko pļavas virspalu terase un palieņu pļavu fragmenti. Analizējot dabas parka bioloģiskās un ainaviskās vērtības ir jāsecina, ka tieši šīs atklātās teritorijas ir nozīmīgākās dabas parka “Dolessala” teritorijas.

Viennozīmīga salas vērtība ir tās vietām sarežģītais reljefs un savdabīgā ainava, ko pēdējos gados būtiski ietekmē aktīvā savrupmāju būvniecība, žogu iekārtošana, jaunu ceļu būve (tajā skaitā, neievērojot elementāru darba veikšanas kultūru), apstādījumu un mauriņu ierīkošana. Tāpat novērojama pastiprināta slodze uz Daugavas krasta zonu, kuru veido ekoloģiski jutīgas un bioloģiski daudzveidīgas teritorijas un kuru arvien vairāk izmanto rekreācijai un pārveido būvniecības rezultātā. Kā vērtība jāpiemin vēl saglabājušās atsevišķu koku grupas, tajā skaitā veci koki, kurus arī mūsdienās cilvēki cenšas saglabāt.

Pilsdrupas, muižas, zivju audzētava, platās elektrolīniju trases u.c., arī ir savā veidā vērtības, jo nodrošina retās augu sugas ar dzīvotnēm (elektrolīniju trase), kā arī rāda noteikta laika perioda sabiedrības dzīvesveidu un nodarbošanos. Plašās niedru audzes un zivju audzēšanas dīķi ir vērtīgi putniem.

Pārveidotās platībās nereti bioloģiskā daudzveidība „patveras” ceļmalā, šāda situācija vērojama arī Doles salā – vietām ceļmalā vērojamas dabiskas, tipiskas augu sabiedrības, kā liecības par salas veģetācijas attīstības vēsturi.

Dabas parka „Dolessala” bioloģiskās vērtības lielākoties apdraud dažādos veidos gan tieši (transformācija uz apbūves zemēm, atpūtnieku atstātais piesārņojums), gan netieši (mežu eutrofikācija utml.) radītā antropogēnā slodze. Tāpat būtisks dabas vērtības ietekmējošs faktors ir zemes izmantošanas veidu maiņa, piemēram, pārtraucot noganīt un apsaimniekot pļavas to botāniskā vērtība samazinās.

Tā kā dabas parks „Dolessala” atrodas tuvu Rīgai un Salaspilij, kā arī tajā sastopamas unikālas dabas vērtības, tam ir augsts tūrisma un rekreācijas potenciāls. Dabas parka popularitāte no rekreācijas viedokļa nākotnē nemazināsies, vēl jo vairāk to nepieciešams attīstīt, nodrošinot apstākļus, lai rekreācijas dēļ netiek traucēti iedzīvotāji, nenotiek zemeszemes izbrādāšana, apkārtnes piesārņošana ar sadzīves atkritumiem utt.

Lai nodrošinātu dabas parka „Dolessala” teritorijas sabalansētu attīstību, izmantošanu rekreācijas vajadzībām, mazinātu negatīvās ietekmes uz dabas parka dabas vērtībām, izstrādāts dabas parka „Dolessala” dabas aizsardzības plāns un sagatavoti individuālie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.

2.2. *Ainaviskais novērtējums*

Pēc Latvijas ainavu rajonēšanas iedalījuma teritorija ietilpst Piejūras ainavzemē (K. Ramans 1994). Latvijas ainavu kartē, ko sastādījis O. Nikodemus, par pamatu ņemot reljefu un zemes izmantošanas raksturu, dabas parks atrodas Terasēto upju ieleju ainavā (Ainavu aizsardzība, 2000).

Īpaši aizsargājamā dabas teritorija izveidota, lai aizsargātu Doles salas ainavu savdabību, dabas un kultūrvēsturiskās vērtības (www.daba.gov.lv). Tuvākās ainaviski nozīmīgās teritorijas atrodas Daugavas upes ielejā un Rīgas jūras līča piekrastes teritorijās. Mūsdienās Doles salas un tās apkārtnes ainavas ir urbanizētas, attīstoties Rīgai un tās apkārtnē. Doles sala pirms Rīgas HES būvniecības bija daudz lielāka (skat. 2. pielikuma 1. attēlu), taču HES izbūves laikā (1960-tajos un 1970-tajos gados) daļa no salas tika norakta un appludināta. HES būvniecības laikā un pēc tam saglabātās Doles salas dienvidu daļā tika izvietoti dažādi industriāla rakstura objekti – karjers, elektrolīnijas (skat. 2.1. attēlu), tehniskā un noliktavu apbūve, zivju dīķi u.c. Ievērojamās platībās Doles salā savulaik izveidotas vasarnīcu teritorijas. Jau vēsturiski teritorijā sastopama viensētu apbūve, kura ar tai pieguļošajām lauksaimniecības zemēm radīja savdabīgu un pievilcīgu lauku ainavu. Lielu daļu no viensētām apdzīvoja Daugavas zvejnieki.

Mūsdienās apbūve parkā kļūst arvien blīvāka un jau transformējusies savrupmāju apbūvē (skat. 2.2. attēlu). Pēc platības nozīmīgākais dabas parka ainavas elements ir priežu meži, kuri aizņem salas centrālo daļu. Starp mežu un Daugavu sastopamas lauksaimniecības zemes, kurās izvietota jau minētā apbūve. Daugava un tās krasta josla ir ekoloģiski nozīmīgi ainavas elementi ne tikai dabas parka, bet arī plašākām apkārtnes teritorijām.

**2.1. attēls. Doles salas dienvidu daļā
izvietotās elektrolīnijas**

**2.2. attēls. Savrupmāju apbūves attīstība
lauksaimniecības zemēs**

Vizuāli Doles sala ir saskatāma no plašām apkārtnes teritorijām – Ķekavas novada Katlakalna, Alejām, Vimbām, Rīgas apvedceļa, Rīgas pilsētas Rumbulas un Ķenkaraga. Skatu vērsumi uz Doles salu ir vizuāli pievilcīgi, jo tie sniedzas pāri atklātajiem Daugavas ūdeņiem (skat. 2.3. un 2.4. attēlu).

**2.3. attēls. Skats uz Sauso Daugavu
(kreisajā pusē Doles sala)**

**2.4. Brīvkalnos saglabājusies vēsturiskā
apbūve**

Patlaban dabas parka teritorijā vērojamas dažādas ainavas – gan vizuāli pievilcīgas, gan degradētas, gan ar slēgtiem, gan tāliem skatu vērsumiem. Ainaviski nozīmīgākās teritorijas veido lauksaimniecības zemes ar apbūvi gar Daugavu. Tās pamatā vērojamas atklātajās vietās pārvietojoties pa ceļu apkārt salai posmā Bēči – Dolesmuiža. Šis ceļš arī uzskatāms par vienu no būtiskākajiem ainavas elementiem, kurš nodrošina estētiski augstvērtīgo ainavu pieejamību. Atsevišķās vietās joprojām sastopamas pievilcīgas lauku viensētas (skat. 2.4. attēlu) un ainavas (skat. 2.5. attēlu), kuras tik tuvu pilsētvidei ir liels retums. Daudzviet estētiskie skatu vērsumi ainavā sniedzas ļoti tālu, ko galvenokārt nodrošina Daugavas ūdeņu atklātās teritorijas (skat. 2.6. attēlu.).

Doles salas ainavā sastopami dažādi nozīmīgi ainavas elementi (kultūras un dabas pieminekļi, atsevišķi augoši koki (ozoli, priedes u.c.), kuri paaugstina ainavas vērtību. Liela daļa šo objektu koncentrējas Daugavas muzeja teritorijā, kur vērojama estētiski augstvērtīga ainava, kurai piemīt augsta kultūrvēsturiskā un vizuālā vērtība.

Teritorijas dienvidu daļā esošajās teritorijās pēdējos gadu desmitos notikusi aktīva saimnieciskā darbība, līdz ar to šī teritorija no ainaviskā aspekta nav nozīmīga.

2.5. attēls. Vizuāli pievilcīga lauku ainava

2.6. Labi pārskatāmi un tāli skatu vērsumi

Savulaik, veidojot dabas parku, viens no aizsardzības mērķiem bija saglabāt teritorijas vizuāli pievilcīgo un kultūrvēsturiski nozīmīgo ainavu. Arī patlaban Doles sala saglabājusi savu pievilcību, taču vairāku faktoru ietekmē tās ainavas vērtība pazeminās. Kā nozīmīgākie ainavas vērtību pazeminošie faktori būtu minami šādi:

- salas dienvidu daļā teritorija pilnībā pārveidota teritorijas sākotnēja ainava, izvietojot tehniskās, inženierkomunikāciju un ražošanas apbūves un vasarnīcu teritorijas;
- daudzviet teritorijā tiek veikti būvdarbi, kas rada nesakārtotas vides iespaidu;
- Doles salas meža masīvā (pamatā eutrofikācijas rezultātā) pasliktinājusies mežaudžu kvalitāte (skat. 2.7. attēlu);
- teritorijā novērojama pastiprināta zemes transformācija un savrupmāju apbūve;
- savrupmāju apbūvei tiek veidoti apstādījumi, kuru ietekme gan vērtējama divējādi - daļa no tiem pēc vairākiem gadiem aizsegs patlaban vizuāli pievilcīgos un atklātos skatus, savukārt, daļa veicinās jaunuzcelto objektu iekļaušanu teritorijas ainavā;
- atsevišķas savrupmājas ieņem dominējošu lomu ainavā vai to arhitektūra pārāk kontrastē ar teritorijai raksturīgo apbūvi un ainavu (skat. 2.8. attēlu), kā arī aizsedz skatus uz ainavām;
- atsevišķās vietās notiek dabiska un mērķtiecīga lauksaimniecības zemju apmežošana (skat. 2.9. attēlu);
- ceļmalu apaugums vietām liedz uztvert teritorijas ainavu.

2.7. attēls. Skats uz Doles salas meža masīvu un tā ceļiem

2.8. attēls. Doles salas ainavas netipiskā arhitektūra

2.9. attēls. Vietām novērojamā teritoriju apmežošanās

Dabas parka ainavu telpu novērtējums attēlots 2.10. attēlā. Pateicoties vairākiem faktoriem (t.sk. ainaviskajām vērtībām), dabas parka teritorijai joprojām ir nozīmīgs rekreācijas resurss, kurš mūsdienās tiek izmantots tikai daļēji. Tāpēc perspektīvā dabas parkā „Dolessala” būtu jāvelta liela uzmanība rekreācijas infrastruktūras attīstīšanai. Piemēram, ūdenstransporta zemais attīstības līmenis ierobežo Doles salas ainavas uztveri no Daugavas.

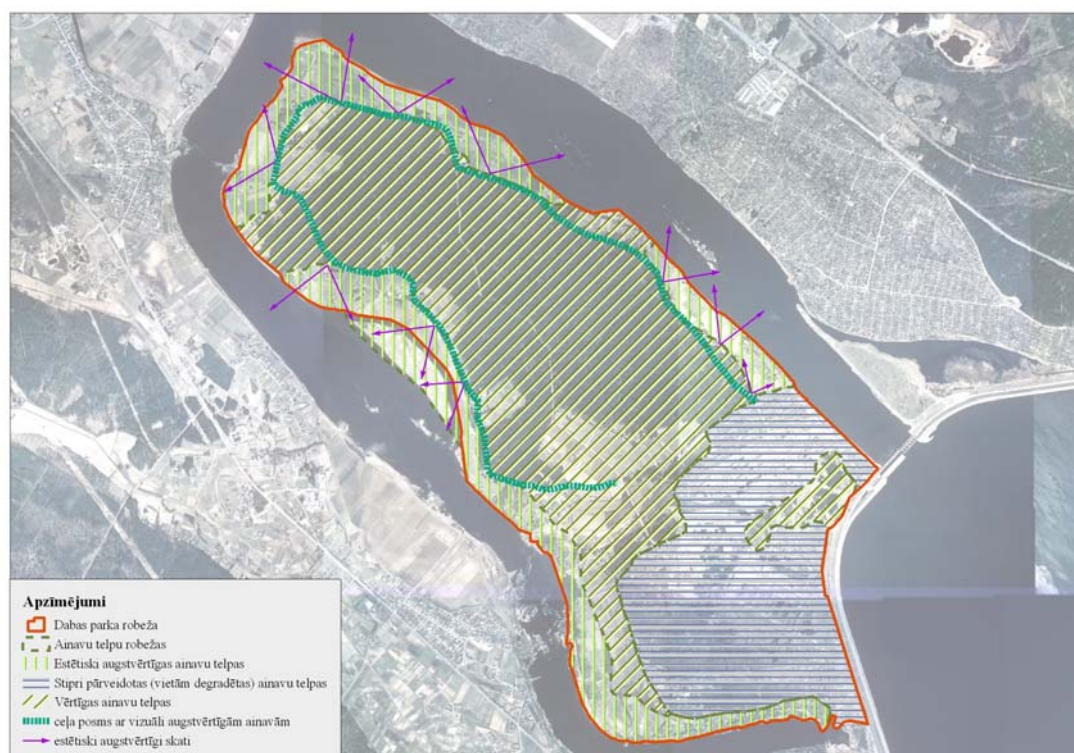
Attīstoties augstākminētajiem procesiem ainavā vai pieaugot to nozīmei, teritorijas ainavu estētiskā un ekoloģiskā vērtība pazemināsies, tāpēc nepieciešams veikt pasākumus, lai to saglabātu un attīstītu vēlāmā virzienā (skat. 3. pielikumu). Teritorijas ainavu saglabāšana un aizsardzība pamatā veicama, iestrādājot speciālus nosacījumus individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos, Salaspils novada teritorijas plānojumā, kā arī veicot biotehniskus pasākumus. Pamatā šie nosacījumi tiek saistīti ar dažādiem teritorijas izmantošanas un apbūves noteikumiem. Teritorijas attīstībai nozīmīgs faktors būtu nepieļaut arī patlaban spēkā esošo apbūves noteikumu neievērošanu (tādu gadījumu Doles salā netrūkst), izskaust patvaļīgas būvniecības gadījumus un atbilstoši rīkoties fiksēto būvniecības pārkāpumu novēršanā.

Lai uzlabotu ainavu kvalitāti bez jau minēto normatīvo nosacījumu izveides, dabas parka teritorijā veicami vairāki praktiski un biotehniski pasākumi – lauksaimniecības zemju apsaimniekošana (galvenokārt pļaušana), ceļu uzturēšana, ceļmalu pļaušana, krūmu vai otrā stāva koku ciršana ceļmalās skatu atsegšanai, apstādījumu veidošana ap ainavas vērtību pazeminošiem objektiem (piem., atsevišķas jaunuzceltās savrupmājas), jauno priežu ciršana aizaugošajās lauksaimniecības zemēs, korintes iznīcināšana mežu teritorijās. Dabas parkā atbalstāma arī vietējo iedzīvotāju ierosinātā vienota stila informatīvo zīmju (norādes uz viensētām) izvietošana, pieskaņojot tās dabas parka infrastruktūras elementu zīmēm un norādēm. Tā kā dabas parks ir iecienīta apmeklētāju vieta un Doles salā arī ārpus Daugavas muzeja teritorijas atrodas vairāki kultūrvēsturiski objekti, tad iespējams šos objektus izcelt ainavā, iekļaujot apskates maršrutos un sniedzot par tiem informāciju.

Doles sala ir arī cieši saistīta ar apkārtnes teritorijām un to izmantošanu (makšķerēšanu Sausajā Daugavā, ūdenstransporta pārvietošanos Daugavā utt.), tāpēc atsevišķi apsaimniekošanas pasākumi (makšķerēšanas nosacījumi, Sausās Daugavas tīrīšana u.c.) jāplāno kompleksi, taču par prioritāti nosakot dabas parka “Dolessala” ilgtspējīgu attīstību un dabas vērtību aizsardzību. Vērtējot dabas parka teritorijas attīstību, jāsecina, ka visos laika periodos, no Doles salas izveidošanās līdz mūsdienām, nozīmīgākais faktors ir bijis teritorijas novietojums, kurš veicinājis dažāda veida interesi par teritoriju un ietekmējis tās attīstību (sk. 3. pielikumu). Salas atrašanās vieta piešķir tai augstu vērtību gan ekoloģiskā, gan sociālekonomiskā aspektā. Atskatoties pagātnē, jāsecina, ka, savulaik, teritorijas ainavu veidošanu, saglabāšanu un zināmā mērā arī aizsardzību, nodrošināja tās iedzīvotāju dzīvesveids – zvejniecība un zemkopība. Mūsdienās situācija būtiski mainījusies, tāpēc jāmeklē jauni teritorijas saglabāšanas un aizsardzības mehānismi. Lai gan daļa Doles salas patlaban ir iznīcināta, būvējot Rīgas HES, teritorijai joprojām ir augsta ainaviski ekoloģiskā un estētiskā vērtība. Tāpēc, papildus atsevišķu aizsargājamo sugu un biotopu aizsardzībai, Doles salā jāaktualizē un jāvērtē arī ainavu aizsardzība, nodrošinot teritorijas ainavas struktūras un tās elementu aizsardzību. Esošā situācija

rāda, ka aizsargājamo sugu un biotopu vērtēšana katrā atsevišķā zemes gabalā var nedod vēlamo rezultātu. Pie tam jāpiezīmē, ka dažādām augu un dzīvnieku sugām ir sezonāls raksturs un to izplatības areāls var mainīties. Tāpēc, plānojot Doles salas aizsardzības pasākumus, jāizmanto daudzfunkcionāla un uz visas salas ekosistēmas aizsardzību balstīta kompleksa pieeja.

Skatoties Latvijas mērogā, dabas parks „Dolessala” ir diezgan netipiska īpaši aizsargājamā dabas teritorija. Pirmkārt, tās izveidošanas mērķis bija gan aizsardzība, gan tajā laikā pastāvošo negatīvo faktoru novēršana, kuras tā arī netika realizēts. Teritorija iekļauta arī Natura 2000 tīklā, kurš veidots konkrētu sugu un biotopu aizsardzībai, taču savulaik dabas parks “Dolessala” veidots galvenokārt tieši ainavisko vērtību saglabāšanai. Doles salas piemērs labi parāda mūsdienu ainavu aizsardzības politikas Latvijā vājas puses, institūciju iespējas un reizē vājumu ietekmēt šādus procesus, īpašnieku (lielākoties tādu, kas nav vietējie Dolēnieši) attieksmi pret vietu, tās kultūrvēsturisko nozīmi un aizsardzības statusu. Problēmas būtība slēpjas arī tajā, ka Natura 2000 teritoriju tīkls ir veidots tieši konkrētu sugu un biotopu aizsardzībai, savukārt, dažās vēsturiski veidotajās Latvijas aizsargājamās teritorijās (t.sk. Doles salā), nozīmīgs kritērijs bija arī ainaviskais aspekts, kura nozīme, izveidojot Natura 2000 teritoriju tīklu un aizsardzības sistēmu, ir mazinājusies. Lai gan 2007. gadā Latvija ir ratificējusi "Ainavu konvenciju", līdz šim aizsargājamās dabas teritorijās netiek pievērsta pietiekama uzmanība ainavu aizsardzības jautājumiem.

2.10. attēls. Dabas parka “Dolessala” ainavu telpas

2.3. Biotopi, to sociālekonomiskā vērtība un ietekmējošie faktori

Dabas parkā „Dolessala” konstatēti trīs Eiropas Savienībā īpaši aizsargājami biotopi (skat. 4. pielikumu):

- boreālie meži (Eiropas biotopu klasifikatora kods – 9010*);
- eitrofas augsto lakstaugu audzes (Eiropas biotopu klasifikatora kods – 6430);
- kaļķiežu atsegumi (Eiropas biotopu klasifikatora kods – 8210).

2.1. tabula. Īpaši aizsargājami biotopi dabas parkā “Dolessala”

Nosaukums	ES nozīmes biotopu klasifikatora kods	Īpaši aizsargājamā biotopa veids (MK noteikumi Nr.421)	Platība ha	% no teritorijas
Kaļķiežu atsegumi	8210	8.15	0,42	0,04
Boreālie meži	9010*	-	31,63	3,03
Eitrogas augsto lakstaugu audzes	6430	-	3,13	0,3

* ES nozīmes prioritārie biotopi

2.3.3. Meža biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Boreālie meži (9010*) ir prioritāras nozīmes aizsargājams biotops. Boreālie meži ir dabiski veci ziemeļu (boreālie) vai hemiboreālie skujkoku meži, kā arī jaunākās mežu dabiskās attīstības stadijas pēc ugunsgrēkiem vai plašām vējgāzēm, sasnieguši klimaksa vai vēlīnās sukcesijas stadijas. Dabas parka teritorijā tās ir vecākās dažāda vecuma priežu audzes, kuras atbilst dabiskā meža biotopa vai potenciālā dabiskā meža biotopa „skuju koku mežs” kvalitātes kritērijiem. Šim biotopam ir raksturīgas bioloģiski vecas priedes, tām raksturīgi resni, izlocīti, reizēm kalstoši zari un veidojas gluda, bieza miza (“krokodilādas miza”). Būtiskākie struktūras elementi ir bioloģiski vecie koki, veci sausokņi un dabiski izveidojušies stubeņi saulainās vietās. Veco koku daudzums ir atkarīgs no teritorijas iepriekšējās apsaimniekošanas, to var būtiski degradēt nesankcionēta saimnieciska darbība. Inventarizācija tika veikta, izmantojot Latvijā pielietojamo mežaudžu atslēgas biotopu inventarizācijas metodiku (Ek T., Suško U., Auziņš R. 2002).

Dabiskā meža biotopa (DMB) definīcijā ir noteikti audzes kvalitātes kritēriji:

Dabiskais meža biotops ir biotops, kurā ir atrodamas īpašas sugas, kas izzūd koksnes ražas iegūšanai apsaimniekojamās mežos. Indikatorsugas un struktūras elementi biotopā liecina par speciālo biotopu sugu klātbūtni, un tas ir pamats, lai mežaudzi novērtētu kā dabisko meža biotopu (DMB).

Potenciālais dabiskais meža biotops (PDMB) ir meža biotops, kurš, apsaimniekots bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, pēc noteikta gadu skaita varētu kļūt par DMB. Priežu, egļu audzēs šis laika periods ir 20 gadi.

Dabas parka teritorijā vairākos nogabalos konstatētas veciem skuju koku mežiem raksturīgas sugas – piepe *Phellinus pini* uz augošu vecu priežu stumbriem un sūna liklapu novēlija *Nowellia curvifolia* uz skuju koku kritālām. Abas sugas agrāk ir izmantotas kā DMB indikatorsugas, pašreiz aktīvi netiek lietotas, bet drīzumā plānots tās atkal ietvert indikatorsugu sarakstā.

Boreālā meža kritērijiem atbilst arī visas degušās priežu audzes, īpaši sausieņu augšanas apstākļu tipos, kā arī tās, kurās nākotnē iespējami ugunsgrēki. Dabas pakā „Dolessala” nav konstatēti nesēnotikušie ugunsgrēki, bet mežu masīva ziemeļaustrumu daļā plašākā teritorijā konstatētas daudzas vecākas deguma rētas uz priežu stumbriem, diemžēl plāna izstrādes laikā nebija pieejama vēsturiskā informācija par ugunsgrēkiem. Šajā teritorijā ir potenciāli lielākā iespēja saglabāt un nākotnē uzturēt boreālos mežus; degušajās teritorijās praktiski nav vai ļoti maz sastopama vārpainā korinte. Meža degšanas gadījumos īpaši būtiski ir saglabāt degušās struktūras – stumbeņus, apdegušos stumbrus un kritālas, un to izvākšana no audzes nebūtu pieļaujama, diemžēl degušajā teritorijā visas struktūras bija izvāktas.

Dabas parkā konstatētie boreālie meži nav augstas kvalitātes un bez aktīviem biotehniskiem pasākumiem nākotnē var tikt apdraudēti vēl būtiskāk, īpaši meža masīva dienvidrietumu daļā. Runājot ar vietējiem iedzīvotājiem, dzirdēts, ka pirms pārdesmit gadiem priežu meži līdzinājušies parkam, esot bijuši izslavētas un populāras meža zemeņu lasīšanas vietas. Diemžēl pašreiz par to liecina tikai atsevišķas saulainas mežmalas.

Pārējos salas skuju koku mežus nevarētu pielīdzināt boreāliem mežiem, to kvalitāte un audžu vecums pašreiz ir nepietiekams. Būtisks degradējošs faktors ir vārpainā korinte.

Veicot teritorijas apsekošanu dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā, konstatētas situācijas, ka mežos izklaidus ir atsevišķi bioloģiski veci koki, kuri nākotnē atbilstu (P)DMB kritērijiem „biokoks” jeb KOKS. Šis (P)DMB veids var pastāvēt gan kā atsevišķs koks, gan kā vesela audze, kurā piemistrojumā ir jaunāki koki. Tie ir bioloģiski veci, lielu dimensiju koki, kas ir piemērota dzīvotne (P)DMB speciālajām un indikatorsugām, nav definēti konkrēti apkārtmēra parametri. Tie var būt gan veidojušies aizaugot lauksaimniecības zemēm, gan saglabājušies no meža, kas nocirsts agrākos laikos. Kā biokoki dabas parka „Dolessala” mežaudzēs visbiežāk būtu vecas, zarainas priedes, kurām izveidojusies gluda un bieza miza. Dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā šādi (P)DMB nav izdalīti, bet apsaimniekošanas pasākumu kartē (8. pielikums) ir atzīmētas vietas ar bioloģiski veciem kokiem, kas pie atbilstošas apsaimniekošanas un koku saglabāšanas nākotnē varētu sasniegt (P)DMB kritērijus.

Lai saglabātu to bioloģisko vērtību, ap koku būtu nepieciešams izcirst citus kokus un krūmus rādiusā, kas par 2 m pārsniedz vistālāk izvīrītus zarus.

2.2. tabulā i apkopota informācija par dabiskajiem meža biotopiem dabas parkā „Dolessala” un tie ir attēloti 4. pielikumā kā biotopa – boreālais mežs – platības.

2.2. tabula. Dabiskie un potenciālie dabiskie meža biotopi dabas parkā „Dolessala”

Nr.	(P)DMB , nosaukums	Kvartāls	Nogabals	Platība, ha
1.	DMB - SKUJ	3.	1.	1,2 (daļa nog.)
2.	DMB – SKUJ	3.	3.	1,2
3.	DMB - SKUJ	3.	4.	2,0
4.	PDMB – SKUJ	4.	2.	1,0
5.	PDMB– SKUJ	4.	5.	1,0 (daļa nog., kāpa)
6.	DMB – SKUJ	6.	4.	1,1
7.	DMB – SKUJ	6.	6.	1,0
8.	PDMB – SKUJ	7.	7.	3,5
9.	DMB – SKUJ	8.	12.	3,9
10.	DMB – SKUJ	8.	19.	3,8
11.	PDMB – SKUJ	10.	13.	3,1

Sociālekonomiskā vērtība

Ņemot vērā dabas parka atrašanās vietu, jāuzsver, ka jebkura daļēji dabiska, neapbūvēta platība pilsētā ir jāvērtē kā būtisks ieguldījums gaisa kvalitātē, jo īpaši skuju koku meži. Tāpat, atklātas platības, lai arī atzīstamas par vidēji vērtīgām, nevis izcilām eitrofām augsto lakstaugu audzēm, ir viennozīmīgi bioloģiski vērtīgākas un ar augstāku potenciālu kā tīrumi, atmatas un iekopti mauriņi, pagalmi. Šādas „zaļās salas” sniedz sabiedrībai gan fizisku, gan morālu, gan psiholoģisku komfortu, jo īpaši meži, jo koki ainavu papildina un rada tās dabiskuma iespaidu.

Tāpēc konstatētie īpaši aizsargājami biotopi ir viennozīmīgi jā saglabā, pie kam, veicot biotehniskus pasākumus un atjaunojot blakus esošās platības, jā palielina to platība.

Ietekmējošie faktori

Ļoti būtisks meža biotopus negatīvi ietekmējošs faktors ir mežu aizaugšana ar vārpaino korinti (*Amelcanhier spicata*) (2.10. attēls). Jāatzīmē, ka pēc būtības tālā nākotnē visi salas skujkoku meži būtu pieskaitāmi boreālam mežam, bet konkrēto biotopu stāvoklis ir neapmierinošs, vietām korinte veido tik blīvu pamežu, ka zemsedzē veģetācija ir iznīkususi vai nomākta. Tāpēc, jebkādas reto un īpaši aizsargājamo augu sugu atradnes salas centrālajā daļā ir uzskatāmas par vēsturiskām un bez aktīviem un organizētiem biotehniskiem pasākumiem – korinšu izciršanas un to atvašu regulāras pļaušanas – pakļautas iznīcībai.

2.10. attēls. Korinšu pamežs dabas parka teritorijā

Vēl saglabājušās ir atsevišķas saules apspīdētas, meža silpurenei (*Pulsatilla patens*), piemērotas platības ekotonos – priežu mežu pārejas joslā ar atklātām platībām. Bet minētās platības ir ļoti mazas (daži m²) un strauji aizaug. Vietām vērojama arī agresīvā rievainā roze (*Rosa rugosa*). Tātad, bez aktīviem, regulāriem priežu meža atjaunošanas pasākumiem – pameža retināšanas, izcērtot vārpaino korinti un daļu egļu (*Picea abies*), skujkoku mežs ir uzskatāms par degradētu.

Dabiski meža biotopus ietekmējošie faktori ir:

- 1) vides eitrofikācija: uzkrājoties barības vielām, tajā skaitā gaisa piesārņojuma dēļ, notiek priežu sausieņu mežu pārkrūmošanās (frutifikācija);
- 2) putni izplata vārpainās korintes sēklas un sekmē tās izplatīšanos.

Cilvēka izraisīti un cilvēka darbības paātrināti meža biotopus ietekmējošie faktori:

- 1) neapbūvētu platību apbūve;
- 2) ierīkojot HES ceļu, salas dienvidaustrumu daļa ir „pārrakta”;
- 3) ierīkojot elektropārvades līnijas, mainīts reljefs, vietām, regulāri uzturot atklātas elektrolīniju trases, izveidojušās traucējumu atkarīgas dzīvotnes, tajā skaitā retām un īpaši aizsargājamām augu sugām piemērotas dzīvotnes;
- 4) ierīkojot zivju audzētavu un tās plašo dīķu un grāvju sistēmu ir būtiski pārveidota daļa salas, pašreiz daļa platību aizaug ar parasto niedri (*Phragmites australis*), daļa ar sekundāru krūmāju un sekundāru mežu;
- 5) jaunu ceļu būve un esošu meža ceļu rekonstrukcija, tajā skaitā, degradējot blakus biotopus (rokot smiltis blakus – mežā, kā rezultātā tiek bojātas koku saknes);
- 6) patvaļīga koku ciršana mežaudzēs.

2.3.1. Saldūdens biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Dabas parka teritorijā atrodas vairāki dīķi, tajā skaitā – zivjaudzētavas dīķi un upe Lebjava. Šajās ūdenstīlpēs aizsargājamu saldūdens biotopu nav. Taču dīķi un Lebjava ir nozīmīga dzīves vide aizsargājamām sugām, jo īpaši bezmugurkaulniekiem.

Sociālekonomiskā vērtība

No saldūdens biotopiem būtiskākā sociālekonomiskā vērtība ir zivjaudzētavas dīķiem. Piemājas dīķiem pamatā ir tikai ainaviska nozīme.

Ietekmējošie faktori

Cilvēka izraisīti un cilvēka darbības paātrināti faktori:

- 1) dīķu rakšana viennozīmīgi maina dabas parka teritoriju;
- 2) ierīkojot zivju audzētavu un tās plašo dīķu un grāvju sistēmu ir būtiski pārveidota daļa salas, pašreiz daļa platību aizaug ar parasto niedri *Phragmites australis*, daļa ar sekundāru krūmāju un sekundāru mežu, daļa platību pie mazdārziņiem tiek veidotas dīķiem – izrokot niedru sakneņu sistēmu;

2.3.2. Pļavu biotopi

Dabas parka „Dolessala” teritorijā tika konstatēts īpaši aizsargājams ES nozīmes biotops – eitrofas augsto lakstaugu audzes (6430) (skat. 4. pielikumu). Konstatēta viena vienlaidus audze, citas ir mazas, atrodas palienē, tās vēl nav vai vairs netiek izmantotas kā tīrumi u.c. Pļāvās ir daudz ruderālu augu sugu un vietām daudz tīruma usnes (*Cirsium arvense*). Sargājot krastu līdz 30 m un kartē atzīmēto audzi, minimāli biotopu var saglabāt.

Dabas aizsardzības vērtība

Potenciāli, atjaunojot stepes timotiņa pļavu, to var nākotnē izkopt līdz Latvijā īpaši aizsargājama pļavu biotopa veidam – stepes timotiņa *Phleum phleoides* pļavas.

Eitrofas augsto lakstaugu audzes ir saglabājušās nelielās platībās, jo teritorija ir kultivēta un izmantota kā auglīgi tīrumi. Atlikušās audzes ir atzīstamas par „normālām” (vidējas kvalitātes).

Lai gan pļavas daudzviet ir iekultivētas, savulaik izmantotas kā aramzemes, to bioloģiskā vērtība ir augsta. To nosaka gan Daugavas kā ekoloģiskā koridora nozīme, gan augsnes apstākļi, tāpēc svarīgi saglabāt atklātajās teritorijās vienotu pļavu struktūru.

Sociālekonomiskā vērtība

Doles salas pļavas ir auglīgas, par ko liecina atrastās augu sugas, kā, piemēram, tā saucamajām īstajām pļavām raksturīgā augstā dižauza (*Arrhenatherium elatus*) u.c. Augsnes auglība noteikusi cilvēka paaugstināto interesi par šīm platībām – lielākā daļa primāro pļavu ir kultivētas, artas u.c. izmantotas, tāpēc, dabiskas, neielabotas pļavas visā dabas parkā saglabājušās tikai kā atsevišķi, savrupi fragmenti. Iekultivētajās platībās ir atrodamas atsevišķas dabiskām, neielabotām pļavām raksturīgas augu sugas, bet tās vērtējamas kā vēsturiskas liecības par kādreiz bijušo biotopu.

Kartē atzīmētas (4. pielikumā) bioloģiski vērtīga zālāja kritērijiem atbilstošās platības – lielākā daļa tomēr pilnībā neatbilst visiem kritērijiem, tajās atrodami arī mazāk vērtīgi fragmenti. Potenciāli bioloģiski vērtīgās pļavas Doles salā var tikt konstatētas vēl. Patlaban gan par bioloģiski vērtīgo zālāju, gan citu lauksaimniecības zemju apsaimniekošanu ir pieejami atbalsta maksājumi. Taču šādu iespēju Doles salā iedzīvotāji izmanto ļoti minimāli.

Ietekmējošie faktori

Dabisks ietekmējošs faktors ir primāro pļavu aizaugšana.

Cilvēka izraisīti un cilvēka darbības paātrināti faktori ir šādi:

- 1) pļavu un ganību aizaugšana apsaimniekošanas trūkuma rezultātā;
- 2) auglīgo primāro pļavu pārvēršana tīrumos, mazdārziņos u.c.;
- 3) neapbūvētu platību (pļavas, arī meži) apbūve, jo īpaši Daugavas krasta joslā, kur dabiskās un pusdabiskās pļavas tiek pārveidotas;
- 4) ierīkojot HES, vietām radušās retām sugām piemērotas sausieņu dzīvotnes;
- 5) ierīkojot elektropārvades līnijas, mainīts reljefs, vietām, regulāri uzturot atklātas elektrolīniju trases, izveidojušās traucējumu atkarīgas dzīvotnes, tajā skaitā retām un īpaši aizsargājamām augu sugām;
- 6) dīķu rakšana fragmentē teritorijas struktūru;
- 7) ierīkojot zivju audzētavu un tās plašo dīķu un grāvju sistēmu, ir būtiski pārveidota daļa salas, pašreiz daļa platību aizaug ar parasto niedri *Phragmites australis*, daļa ar sekundāru krūmāju un sekundāru mežu.

2.3.4. Citi biotopi

Dabas aizsardzības vērtība

Biotops „kaļķiežu atsegumi” ir ne tikai Eiropas nozīmes aizsargājamo biotops, bet tas iekļauts arī 05.12.2000. Ministru kabineta noteikumos Nr. 421 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu”.

Īpaši jāuzsver, ka kaļķiežu atsegumu Latvijā nav daudz. Šādi atsegumi ir Daugavai raksturīgi, taču, tā kā uz Daugavas ir izveidotas trīs HES, un, ierīkojot to ūdenskrātuves, tika appludinātas ievērojamas platības, tajā skaitā kaļķiežu u.c. atsegumi, atlikušo biotopu vērtība ir ļoti augsta.

Ļoti savdabīga ir zemā sekundāro krūmāju un mežu platība uz austrumiem no zivju dīķiem. Kā jau minēts iepriekš, daļa krūmāju jau pašreiz pēc Meža likuma atbilst meža definīcijai – „mežs ir ekosistēma visās tā attīstības stadijās, un tajā dominē koki, kuru augstums konkrētajā vietā var sasniegt vismaz septiņus metrus un kuru pašreizējā vai potenciālā vainagu projekcija ir vismaz 20 procenti no mežaudzes aizņemtās platības”.

Īpaša vērtība ir salas krasta nogāzes (stāvas un vietām lēzenas) ~3-20 m platumā, kā arī sauszemes un ūdens saskares josla, kas, atkarībā no ūdens līmeņa Daugavā, mainās. Sauszemes un ūdens saskares joslā, mazūdens periodos, veģētācijas sezonā, attīstās gan dabiska, gan „atpeldējušo” sēkļu veģētācija. 2007. gadā šajā staignajā joslā auga plankumainā dzegužpirkstīte (*Dactylorhiza maculata*) (savvaļas orhideja).

Krasta nogāzē, kurā nav ierīkoti dārzi, un laukos, vietām saglabājušās eitrofas augsto lakstaugu audzes.

Sociālekonomiskā vērtība

Kaļķiežu atsegumi ir nozīmīgs tūrisma objekts.

Ietekmējošie faktori

Kā ietekmējošie dabiskie faktori ir minami šādi:

- 1) noskalošanās;
- 2) iežu dēdēšana.

Kā nozīmīgs cilvēka izraisīts un cilvēka darbības paātrināts faktors ir minami rekreācijas rezultātā radušies nobradāšana u.c. bojājumi.

2.4. Sugas, to sociālekonomiskā vērtība un sugas ietekmējošie faktori

2.4.1. Flora

Dabas aizsardzības vērtība

Ieskaitot 2007. gada pētījumus, līdz šim dabas parkā konstatētas 25 retās un īpaši aizsargājamas augu sugas, kas apskatītas 2.2. tabulā. Pēdējā ailē ir atzīmēts – vai informācijā par sugas atradni iegūta no literatūras vai suga konstatēta 2007. gadā. Arī 2007. gadā nekonstatētās sugas ir potenciāli atrodamas dabas parkā. Lielākā daļa no minētajām augu sugām ir vienkārši retas, nevis īpaši aizsargājamas.

Pateicoties migrācijas iespējām gar Daugavu tās krastos nereti sastopamas aizsargājamās augu sugas, kuras atrodamas tikai Daugavas ielejā un atjaunojoties dabiskajām plāvām palielina savu izplatības areālu.

2.2. tabula. Dabas parkā “Dolessala” līdz šim konstatētās īpaši aizsargājamās, retās, tajā skaitā ar izplatības īpatnībām, augu sugas

Nr. p. k.	Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	BK	ĪAS	MIK	Lit/2007
1	Maurloks	<i>Allium schoenoprasum L.</i>	3					+/-
2	Rudens ūdenīte	<i>Callitriche hermaphroditica L.</i>	2					+/
3	Kalnu grīslis	<i>Carex montana L.</i>	3					+/
4	Ūdeņu avotene	<i>Catabrosa aquatica</i>	3					+/-
5	Iesirmā kāpsmildzene	<i>Corynephorus canescens (L.) P.Beauv</i>	3					+/+
6	Iesārtā zeltstarīte	<i>Gagea erubescens (Besser) Schult. e</i>	1			+	+	+/-

Nr. p. k.	Nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	BK	ĪAS	MIK	Lit/2007
7	Britu staģe	<i>Inula britannica L.</i>	3					+/-
8	Smarzīgā naktsvijole	<i>Platanthera bifolia (L.) Rich.</i>	4			+		+/-
9	Meža silpurene	<i>Pulsatilla patens (L.) Mill.</i>	4	HD II;IV	I	+	+	+/+
10	Alpu āboliņš	<i>Trifolium alpestre L.</i>	2					+/-
11	Birztaļu drojene	<i>Draba nemorosa L.</i>	3					+/-
12	Sīpoliņu gundega	<i>Ranunculus bulbosus L.</i>	3			+	+	+/+
13	Trejzobu akmeņlauzīte	<i>Saxifraga tridactylites L.</i>	3					+/+
14	Vālišu staipeknis	<i>Lycopodium clavatum L.</i>	4	HD V		+		+/-
15	Pļavas silpurene	<i>Pulsatilla pratensis (L.) Mill.</i>	4			+		-/+
16	Atvašu saulrietenis	<i>Jovibarba sobolifera (L.) J.Parn</i>				+	+	-/+
17	Stepes timotiņš	<i>Phleum phleoides (L.) Karst.</i>						-/+
18	Platlapu dzeguzene	<i>Epipactis helleborine (L.) crantz</i>						-/+
19	Zilganā kelērija	<i>Koeleria glauca (Spreng.) DC.</i>						-/+
20	Prūsijas smiltāja nelķe	<i>Dianthus arenarius ssp.borrusicus L.</i>				+		-/+
21	Smiltāja nelķe	<i>Dianthus arenarius ssp. arenarius L</i>		HD II;IV		+		-/+
22	Krūmāju sīpols	<i>Allium oleraceum L.</i>						-/+
23	Tumšsarkanā dzeguzene	<i>Epipactis atrorubens (Hoffm. ex Bernh.) Schult.</i>						-/+
24	Čemuru palēks	<i>Chimaphila umbellata (L.) W.P.C. Barton</i>						+/+
25	Plankumainā dzegužpirstūte	<i>Dactylorhiza maculata (L.) Soo</i>	4			+		-/+

Paskaidrojumi:

SG- Sarkanā grāmata;

ES – Eiropas Padomes Direktīva par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC;

BK – 1979.gada Bernes konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību.

ĪAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396;

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada 30. janvāra

MK noteikumiem Nr. 45.

Lit/2007 – informācija par sugas atradni ņemta no literatūras datiem vai 2007. gada lauka pētījumiem.

Trīs no konstatētajām sugām ir Eiropas Savienības nozīmes aizsargājamas sugas.

Četras īpaši aizsargājamas augu sugas iekļautas 2001. gada 30. janvāra

MK noteikumos Nr. 45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi”.

Sīkāks aizsargājamo sugu populāciju un to atradņu stāvokļa apraksts un atradņu karte iekļauti 5. pielikumā. Šajā pielikumā arī aprakstītas pēdējā apsekojuma laikā nekonstatētās sugas un iespējamie iemesli, kādēļ tās netika konstatētas.

Sociālekonomiskā vērtība

Aizsargājamo augu sugu sociālekonomiskā vērtība nav nosakāma. Augu atradnēm varētu būt zināma nozīme izglītībā.

Ietekmējošie faktori

Kā ietekmējošie dabiskie faktori ir minami šādi:

- 1) vides eitifikācija, uzkrājoties barības vielām, tajā skaitā gaisa piesārņojuma dēļ, notiek priežu sausieņu mežu pārkrūmošanās (frutifikācija);
- 2) primāro pļavu aizaugšana;
- 3) putni izplata vārpainās korintes sēklas un sekmē tās izplatīšanos;

Cilvēka izraisīti un cilvēka darbības paātrināti faktori ir šādi:

- 1) pļavu un ganību aizaugšana;
- 2) auglīgo primāro pļavu pārvēršana tīrumos, mazdārziņos u.c.;
- 6) dīķu rakšana;
- 7) ierīkojot zivju audzētavu un tās plašo dīķu un grāvju sistēmu ir būtiski pārveidota daļa salas;
- 8) jaunu ceļu būve un esošu meža ceļu rekonstrukcija.

2.4.2. Fauna

2.4.2.1. Putni

Neskatoties uz Doles salas atrašanos pie Rīgas, regulāri ornitoloģiski pētījumi salā netika veikti līdz pat 1992. gadam. Neregulārās putnu uzskaites Doles salā uzsāktas 80.-to gadu sākumā un īpaši pēc 2000.gada, kad putnu vērošanu ekskursijās salu neregulāri apmeklējuši daudzi putnu vērotāji.

Pirmās atrodamās ziņas par Doles salas putnu faunu ir, ka XIX gadsimtā Rīgas Dabas pētnieku biedrības muzeja pārstāvji ieguva trīs putnus, kurus A. fon Lēviss (*A. von Lowis*) nošāvis Doles salā (*Dohlen*). Tie bija – mazais ērglis (*Aquila pomarina*), iegūts 09.1872., ķīķis (*Pernis apivorus*), iegūts 09.1873. un vistu vanags (*Accipiter gentilis*), iegūts 04.1888 (Schweder 1892). Visi šie putnu izbāzeņi mūsdienās atrodas Latvijas Dabas muzeja fondos.

1949. gadā putnus gredzenojis Viktors Eglītis (1916-1984) un salā viņš apgredzenoja četras putnu sugas – krastu čurkstes (*Riparia riparia*) (58 īpatņi) kolonijā salas rietumu krastā apmēram 1 km uz ziemeļiem no Doles muižas. Turpat apgredzenoti četri žagatu (*Pica pica*) mazuļi vienā ligzdā un 18.09. „Indru” mājās viens zeltgalvītis (*Regulus regulus*) (Eglītis, 1949). Arī 1950. gadā Doles salā apgredzenoti vairāki putni: 14.05. viena pieaugusi krastu čurkste noķerta pusizraktā alā salas austrumu krastā, 04.06. noķerts vēl nelidojošs pelēkās vārnas (*Corvus corone*) jaunais putns, bet 11.06. salas rietumu malā noķerta tikko ligzdu atstājusi žubīte (*Fringilla coelebs*) (Eglītis 1950).

1979. gadā ornitologs Agris Strazds veicis kaijveidīgo putnu uzskaites Rīgas rajonā un salā konstatējis trīs sugu ligzdošanu vecajos smilšu karjeros, kas izveidoti ceļot Rīgas HES: 200-250 pāru lielo ķīru (*Larus ridibundus*), 10-15 pāru kajaku (*Larus*

canus) un 25-30 upes zīriņu (*Sterna hirundo*) (Strazds 1980), kā arī atzīmēta 3 - 4 pāru jūras žagatu (*Haematopus ostralegus*) ligzdošana Doles salas karjerā (Страздс 1983).

Savukārt ornitologs Ruslans Matrozis laika posmā no 1992. līdz 2008.g. Doles salā veicis 185 putnu uzskaites. Kopīgajās ekskursijās piedalījušies sekojoši ornitologi: Mārtiņš Kalniņš (76 ekskursijas), Floriāns Savičs (26), Dmitrijs Boiko (15), Aleksejs Kuročkins (8), Oļegs Miziņenko (2), Sergejs Kosobokovs (1), Denis Ivanovs (1), Agris Celmiņš (1) un Vladimirs Smislovs (1). Visu šo ekskursiju laikā iegūta informācija par ornitofaunu izmantota par pamatu putnu statusa aprakstam šajā dabas aizsardzības plānā.

Dabas aizsardzības vērtība

Pavisam dabas parkā „Dolessala” konstatētas 144 putnu sugas (skat. 6. pielikumu), no kurām 16 ir Eiropas un Latvijas nozīmes aizsargājamas sugas (skat. 2.3. tabulu).

2.3. tabula. Dabas parkā „Dolessala” konstatēto īpaši aizsargājamo putnu sugu saraksts

N.p.k.	Latviskais nosaukums	Latīniskais nosaukums	SG	ES	IAS	MIK	Dz. a.
1.	Zivjudzenītis	<i>Alcedo atthis</i>	III	+	+		
2.	Ūpis	<i>Bubo bubo</i>	I	+	+	+	+
3.	Melnais stārķis	<i>Ciconia nigra</i>	III	+	+	+	+
4.	Grieze	<i>Crex crex</i>	II	+	+		+
5.	Vidējais dzenis	<i>Dendrocopus medius</i>	III	+	+	+	
6.	Lauku piekūns	<i>Falco tinnunculus</i>			+		
7.	Jūras ērglis	<i>Haliaetus albicilla</i>			+	+	+
8.	Lielā gaura	<i>Mergus merganser</i>			+	+	
9.	Zivju ērglis	<i>Pandion haliaetus</i>	III	+	+		
10.	Pelēkā dzilna	<i>Picus canus</i>		+	+		+
11.	Somzīlīte	<i>Remiz pendulinus</i>	III		+		
12.	Krastu čurkste	<i>Ripara riparia</i>		+			
13.	Mazais dūkuris	<i>Tachybaptus ruficollis</i>	III		+		
14.	Pupuķis	<i>Upupa epops</i>	II		+		
15.	Zīriņš mazais	<i>Sterna albifrons</i>	II	+	+	+	
16.	Jūras žagata	<i>Haematopus ostralegus L.</i>	III	+			

Skaidrojums:

SG – aizsardzības kategorija Latvijas Sarkanajā grāmatā

ES – Eiropas Padomes Direktīva par savvaļas putnu aizsardzību 79/409/EEK

IAS – īpaši aizsargājama suga, 1. pielikums MK 2000. gada 14. novembra noteikumiem Nr. 396

MIK – sugas aizsardzībai veidojams mikroliegums, 1. pielikums 2001. gada MK noteikumiem Nr. 45

Dz. a. – Nepieciešami īpaši sugas dzīvotņu aizsardzības pasākumi, lai nodrošinātu sugu izdzīvošanu un vairošanos izplatības areālā. 27.03.2007. MK noteikumi Nr. 211

Mazais dūkuris (*Tachybaptus ruficollis*). Dabas parkā „Dolessala” mazie dūkuri novēroti divās vietās:

1) zivju dīķu kompleksā,

2) Doles dīķī (mākslīgas izcelsmes uzpludinājums uz Lebjavas upītes, pie māzdārziņu kompleksa salas dienvidaustrumu daļā. Jāpiebilst, ka 2008. gada maijā dīķī dzirdēta šīs sugas balss, bet vēlākajā apmeklēšanas reizē (23.08.) mazie dūkuri nebija novēroti.

Jāatzīmē, ka slēpta dzīves veida dēļ, mazie dūkuri ir grūti konstatējami un cilvēku klātbūtnē cenšas noslēpties virsūdens augāja audzēs. Blakus teritorijās – Ceļa Daugavā, Sausajā Daugavā un Dārziņu attekā mazie dūkuri novēroti visa gada garumā, bet sugas ligzdošana atzīmēta tikai Doles salā. Latvija atrodas uz šīs sugas ligzdošanas areāla ziemeļaustrumu robežas, kas ietekmē ligzdojošo putnu izplatību un ligzdošanas intensitāti (neregulāra ligzdošana sugas areāla perifērijas apgabalos).

2.10. attēls. Doles dīķis – mazajam dūkurim piemērots biotops

Melnais stārķis (*Ciconia nigra*). No Doles salas un tās tuvākās apkārtnes ir zināmi deviņi vientuļu melno stārķu novērojumi. Domājams, ka atsevišķi īpatņi atlido baroties uz salas mitrājiem no tuvākās ligzdošanas vietas, iespējams, ka no Ķekavas vai Baldones apkārtnes. Samērā regulāri šīs sugas novērojumi salā XXI gs. neizslēdz iespēju, ka viens pāris ligzdo salas priežu mežos. Sakarā ar melnā stārķa Latvijas ligzdojošās populācijas samazināšanos kopš 1990. gadiem (Strazds, 2008) un sugas aizsardzības statusu, nepieciešams precizēt sugas statusu salā un pierādītās ligzdošanas gadījumā veikt attiecīgā meža nogabala aizsardzības pasākumus, t.i. izveidot mikroliegumu.

Lielā gaura (*Mergus merganser*). Pirmo reizi šīs sugas perējums novērots 1992. gadā Daugavā pie Doles salas. Nākamajos gados ligzdojošo pāru skaits pakāpeniski pieauga, maksimumu sasniedzot 2003. gadā, kad salas apkārtne uzskaitīti 5 perējumi (pa vienam Sausajā Daugavā un Dārziņu attekā, bet trīs – Ceļa Daugavā). Latvijā lielās gauras ligzdas parasti atrastas lielu koku dobumos un arī cilvēku veidotajos būros (Меднис 1983, Priednieks, Strazds, u.c. 1989, Strazds, Račinskis, Kalvāns 2000, Avotiņš 2005). Tā kā lielās gauras mazuļi nereti pārvietojas no ligzdas atrašanas vietām uz citiem ūdens baseiniem, ne vienmēr var konstatēt precīzu ligzdošanas vietu.

Tā kā Rīgas HES aizsprostu lielo gauru ģimenes nevar pārvarēt un lejpus aizsprosta atrodas Rīgas pilsētas blīvi apbūvētās teritorijas, ligzdas atrašanās vietām ir jābūt Doles salas dobumainajos kokos. Dārziņu attekas perējuma ligzdas atrašanās vieta noteikti ir ārpus dabas parka teritorijas, jo šajā ūdenstilpē lielās gauras pārsvarā uzturas visu vasaru un nešķērso attekas ūdenskrituma robežu.

Par lielās gauras ligzdu vietām Doles salā ir pieejama tikai 2002. gadā Aiņa Plata sniegtā informācija. Būtu nepieciešams konstatēt lielo gauru ligzdas novietojanas vietas.

2.11. attēls. Doles muižas parks – lielās gauras ligzdošanas vieta

Zivju ērglis (*Pandion haliaetus*). Latvijā šīs sugas ligzdošanas vietas atrodas purvos, bet citās ūdenstilpēs zivju ērglis novērots galvenokārt tikai migrācijas laikā. Doles salā un tās apkārtnē vientuļi putni novēroti trīs reizes (1993., 2003. un 2007. gadā).

Jūras ērglis (*Haliaetus albicilla*). Rīgas HES darbības rezultātā Daugavas posms lejpus aizsprosta un Sausā Daugavā (pie augšgala un krāces netālu no Doles muižas parka) nekad pilnībā neaizsalst ziemas periodā. Pateicoties tam, šajās vietās visu ziemas periodu uzturas vairāki tūkstoši kaiju un dažādu sugu pīles. Daugavā pie HES koncentrējas arī zivis. Tie ir labi apstākļi arī plēsējiem, tādiem kā jūras ērgļi. Pirmais zināmais šīs sugas novērojums Rīgas HES apkārtnē atzīmēts 1986. gadā (Strazds, Celmiņš 1987). Vēlākajos gados dažāda vecuma putni regulāri novēroti ziemas laikā (novembris – marts) Rīgas HES apkārtnē. Parasti ekskursijas laikā novēroti 1 vai 2 īpatņi, ļoti reti vairāk – 3 vai 4 ērgļi. Skaita rekords atzīmēts 22.02.2003, kad 4 īpatņi vienkopus novēroti atpūšoties uz dolomīta saliņas pie Dārziņu attekas grīvas Ceļa Daugavā. Kopš XXI gadsimta sākuma, pieaugot ligzdojošai populācijai gan Latvijā, gan citās Baltijas jūras valstīs (BirdLife International 2004), atsevišķi īpatņi Doles salā un apkārtnē novēroti arī siltajā gada laikā. Jūras ērgļu medības novērotas tikai Ceļa Daugavā. Nereti ērgļi atpūšas Ceļa Daugavā, Sausajā Daugavā un Rīgas ūdenskrātuvē sēžot uz saliņām, lieliem akmeņiem vai uz ledus. Arī Doles salas piekrastes kokos jūras ērgļi regulāri izmanto kā atpūtas un, domājams, kā nakšņošanas vietu. Šiem nolūkiem salas austrumu piekrastē ērgļi izmanto lielas priedes un lielas liepas, bet rietumu piekrastē novēroti sēžot lielajā ozolā (zibens sitiena rezultātā ozols sabruka 2007. gada augustā).

Lauku piekūns (*Falco tinnunculus*). Laikā no 1992. līdz 1994. gadam viena pāra iespējamā ligzdošana atzīmēta salas dienvidrietumu piekrastē – rajonā starp zivju dīķiem un Sauso Daugavu. Lauku piekūni paši ligzdas nebūvē, bet aizņem vecās citu putnu ligzdas. Sakarā ar to, ka kraukļi (*Corvus corax*) un pelēkās vārnas (*Corvus corone*) kopš 1970. gadiem sāka veidot savas ligzdas uz augstsprieguma līniju metāla stabiem un citu konstrukciju stabiem, arī lauku piekūni, kuri līdz šim lielākoties aizņēma šo abu sugu vecās ligzdas, sāka aizņemt ligzdas stabos.

Kopš 1980. gadiem šīs sugas skaits stipri samazinājies daudzās Eiropas valstīs, ieskaitot Latviju (BirdLife International 2004). Par vienu no skaita samazināšanas iemesliem atzīts labu barošanas vietu – atklātas vietas ar zemu veģētāciju, kur ir daudz grauzēju - trūkums (Mārdega, 2007). Laika gaitā, aizaugot vairākām lauku piekūnu medību teritorijām Doles salā, piekūniem samazinās iespējas iegūt pietiekoši daudz barības, lai izbarotu mazuļus. Tas arī var izskaidrot neregulāros šīs sugas novērojumus salā ligzdošanas periodā. Viens no lauku piekūnu piesaistīšanas veidiem ir mākslīgo ligzdas vietu – būru – izvietošana atbilstošajos biotopos. Pastāvot atbilstošajiem apstākļiem (vecās kraukļu/pelēko vārnu ligzdas un medību teritorijai ar atbilstošu veģētāciju) šīs sugas ligzdošana (1-2 pāri) Doles salā ir iespējama arī turpmāk.

Būtu nepieciešams precizēt šīs sugas statusu un pierādītās ligzdošanas gadījumā veikt attiecīgās vietas aizsardzības pasākumus. Ieteicams ligzdošanai atbilstošos biotopos piesaistīt piekūnus ligzdošanai, izvietojot būrus.

Grieze (*Crex crex*). Doles salā grieze konstatēta vienā vietā – kultivētā laukā Lebjavas upes labajā krastā, starp autoceļu un Doles muižas parku. Sakarā ar šīs sugas lielāku aktivitāti dienas tumšajā laikā un novērojumu trūkumu šajā laikā, kad griezes ir visaktīvākās, iespējams, ka ir arī citi piemēroti biotopi šai sugai, īpaši lauksaimniecībā izmantojamās zemes salas rietumu pusē (pie apdzīvotas vietas Solāžas).

Jūras žagata (*Haematopus ostralegus*)

Doles salā jūras žagatas ligzdošana atzīmēta 1979. gadā, kad 3-4 pāri perēja vecajā smilšu karjerā (Стразде, 1983). Vēlākajos gados karjers aizauga ar krūmājiem un bērziem un kļuva nepiemērots šīs sugas ligzdošanai. Nākamajos gados atsevišķas jūras žagatas novērotas tikai blakus esošajos zivju dīķos, bet tur neligzdoja. 2008. gadā karjerā tika veikta saimnieciskā darbība, kuras rezultātā izcirsti visi koki un krūmāji un karjerā izveidota viena paliela un vairākās mazākas smilšu saliņas. Uz tās lielākās saliņas 16.05.2009. konstatēta viena pāra ligzdošana.

Mazais zīriņš (*Sterna albifrons*)

Vēsturiskajā literatūrā līdz šim nav bijis informācijas par mazo zīriņu ligzdošanu Doles salā. Vienīgais novērojums par iespējamu ligzdošanu attiecās uz 16.05.2009., kad vecajā karjerā atzīmēts viens šīs sugas teritoriāls pāris, kas varētu perēt uz lielākās smilšu saliņas.

Ūpis (*Bubo bubo*). Jura Lipsberga izveidotajā mākslīgajā ligzdā priedē atzīmēta viena pāra ligzdošana 2006. un 2008. gadā, savukārt 2007. gadā ligzda ar mazuļiem atrasta

netālu no mākslīgās ligzdas kokā, uz zemes nokritušā koka sakņu bedrē (visi J.Lipsberga novērojumi). 2008. gada jūnijā tika izveidots mikroliegums.

Zivju dzenītis (*Alcedo atthis*). Doles salas teritorijā ārpus ligzdošanas sezonas vairākkārt atzīmēts zivju dīķu kompleksā un citās vietās. Atsevišķo pāru ligzdošana (atrastas aliņas stāvu krastos) atzīmēta krasta čurkstu kolonijā Ceļa Daugavas krastā netālu no „Gundegām” un Sausās Daugavas krastā uz ziemeļiem no Doles muižas parkā (iepretim Baltsēklim). Ligzdojošo pāru speciālās uzskaites netika veiktas. Domājams, ka minētajās vietās varētu ligzdot 1-3 pāri. Sugas statusa precizēšanai nepieciešams veikt uzskaites atbilstošajos biotopos.

Pupuķis (*Upupa epops*). Doles salā ir zināms viens šīs sugas novērojums, kad 08.07.2000. viens putns iztraucēts no pļavas pie krasta čurkstu kolonijas („Gundegas”). Kopš 2003. gada Latvijā veiktajos pupuķu pētījumos (Ķerus, 2005) tika noskaidrots šīs sugas svarīgs ligzdošanas biotops – mazdārziņi, kur ir piemērotas barošanas vietas (irdenas, ar bezmugurkaulniekiem bagātas augsnes) un ligzdošanas novietošanas vietas – strazdu būri un ēku šķirbas. Līdzīgi biotopi ir arī vairākās vietās Doles salā un tur iespējama vairāku pupuķu pāru ligzdošana. Svarīgi atzīmēt, ka no visas Latvijas populācijas (160-250 pāru), 26-41% ligzdo Rīgas rajonā.

Neskatoties uz visai krāšņo apspalvojumu, pupuķis veiksmīgi prot slēpties no cilvēkiem un tas arī samazina iespējas to konstatēt. Lai noskaidrotu šīs sugas statusu, Doles salā nepieciešams veikt speciālas uzskaites, izmantojot provocēšanu (sugas rieta dziesmas atskaņošanu) piemērotajos biotopos.

Vidējais dzenis (*Dendrocopus medius*). Doles salā vidējais dzenis pirmo reizi novērots 1992. gadā Doles muižas parkā un meža masīvā pie „Lazdiņiem”. Jāatzīmē, ka Doles muižas parks ir vienīgā šīs sugas novērošanas vieta uz salas, kur (tikai ziemas mēnešos) pa vienam īpatnim novērots piecas reizes (R. Matroža un A.Celmiņa novērojumi). Iespējams, ka viens pāris ligzdo parka teritorijā.

Pelēkā dzilna (*Picus canus*). Doles salā ir zināmi divi vientuļo mātīšu novērojumi 1992. un 2001. gadā Doles muižas parkā (A.Celmiņa novērojums).

Krastu čurkste (*Riparia riparia*). Doles salā krastu čurkstu ligzdošanu atzīmēja jau 1949. gadā. Ceļa Daugavas stāvu krastā netālu no „Gundegām”, atrodas viena no lielākajām krastu čurkstu kolonijām Latvijā. Kopējais garums ir apmēram 300 metri (+/-10 metru robežās). Nelielas šīs sugas kolonijas atzīmētas arī citās Doles salas piekrastes vietās, bet tās bija apdzīvotas tikai dažus gadus. 2003. gadā, veicot būves darbus zivju dīķu kompleksā, izveidots smilšu uzbērums, kurā saskaitītas 46 apdzīvotas aliņas. 2003. gada vasaras beigās uzbērums tika likvidēts.

2.12. attēls. Vidējais dzenis 05.01.2008. Doles muižas parkā

Ņemot vērā visu augstāk minēto, ir svarīgi veikt aizsardzības pasākumus Doles salas krasta čurkstu kolonijas aizsardzībai, jo tajā ligzdo vismaz 1-5% no visas Latvijas krastu čurkstu ligzdojošās populācijas.

2.13. attēls. Krastu čurkstu kolonijas (05.05.2008)

Somzīlīte (*Remiz pendulinus*). Doles salas teritorijā ligzdošana atzīmēta jau 1992. gadā, turklāt vairākās vietās. Līdz 2008. gadam (ieskaitot) somzīlītes ligzdas (lielākoties bērzos un dažos gadījumos arī vītolos) atrastas septiņās vietās. Doles salā ligzdojošo somzīlīšu populācija 1990. gadu sākumā vērtēta uz 10-15 pāriem, bet dažādu apstākļu dēļ skaits sarucis līdz 5-7 pāriem 2008. gadā. Lielākos

zaudējumus ligzdojošajiem putniem nodarīja ligzdas koku (bērzu) izciršana vecajā appludinātajā karjerā blakus zivju dīķiem (privātīpašuma teritorija), kur ligzdoja līdz 4 pāriem un arī bebra (*Castor fiber*) darbības rezultātā pārveidots 1-2 pāru ligzdošanas biotops Kazpurvā. Citās vietās uz salas ligzdojošo pāru skaits nepārsniedz 1-3 pārus.

2.14. attēls. Somzīlīte pie ligzdas Lebjavas labajā krastā (21.06.2008)

Somzīlīte ir iekļauta īpaši aizsargājamo putnu sugu sarakstā (MK noteikumi nr.396, 14.11.2000) un tās ligzdošanas vietās ir jāaizsargā.

Sociālekonomiskā vērtība

Aizsargājamo putnu sugu sociālekonomiskā vērtība nav nosakāma. Putniem ir nozīme izglītībā un tūristu piesaistīšanā (putnu vērotāji).

Ietekmējošie faktori

Lielākoties putnu populācijas Doles salā ietekmē cilvēka darbība. Cilvēka ietekme var būt gan pozitīva, gan negatīva. Kā pozitīvu piemēru var minēt zivju dīķu izveidi, jo tādējādi tika izveidotas jaunas dzīvotnes putniem. Kā negatīvus piemērus var minēt tūristu radītus traucējumus, Daugavas krastu pārveidošanu.

2.4.2.2. Zīdītāji

Ziņas par zīdītāju faunu iegūtas no dažādiem novērojumiem, veicot putnu faunas pētījumus laikā posmā no 1992. līdz 2008. gadam (Ruslana Matroža novērojumi).

Pavisam konstatētas septiņas zīdītāju sugas:

- kurmis (*Talpa europaea*);
- stirna (*Capreolus capreolus*);
- jenotsuns (*Nyctereutes procyonoides*);
- lapsa (*Vulpes vulpes*);
- Amerikas ūdele (*Mustela vison*);
- bebrs (*Castor fiber*) – 1990. gadu sākumā salā nebija sastopams. Tajā laikā tuvākā zināmā mājiņa bija Dārziņu attekā. Pirmā bebru mājiņa Kazpurvā (uz kanāla)

parādījusies 1990. gadu beigās. Bebru mājiņā uz Lebjavas pie autoceļa parādījusies 2000. gadu sākumā.

Dabas parka „Dolessala” iedzīvotāji ir snieguši ziņas, ka teritorijā ir redzēti sikspārņi, taču eksperti ziņo, ka atsevišķas uzskaites dabas parkā nav veiktas.

Dabas aizsardzības vērtība

Konstatētās zīdītāju sugas ir samērā parastas un Latvijā bieži sastopamas. Bebrus iekļauts Eiropas Savienības direktīvas par dabisko biotopu un savvaļas dzīvnieku un augu sugu aizsardzību 92/43/EEC II un IV pielikumā, taču bebrs ir Latvijā medījams dzīvnieks. To nosaka 2003. gada 23. decembra Ministru kabineta noteikumi Nr. 760 „Medību noteikumi”, kā arī tas, ka par šo sugu Latvijai noteikts ģeogrāfiskais izņēmums direktīvā 92/43/EEC.

Sociālekonomiskā vērtība

Konstatētajām sugām nav būtiskas sociālekonomiskās vērtības.

Ietekmējošie faktori

Sugas ietekmējošie faktori nav konstatēti.

2.4.2.3. Abinieki un rāpuļi

Ziņas par abinieku un rāpuļu faunu iegūtas no dažādiem novērojumiem, veicot putnu faunas pētījumus laikā posmā no 1992. līdz 2008. gadam (Ruslana Matroža novērojumi, 2008).

Dabas parka „Dolessala” teritorijā konstatētas divas abinieku sugas:

- parastais krupis (*Bufo bufo*) – 2000. gadā uz autoceļa pie Doles muižas parka atrasti 2 nobraukti īpatņi;
- zaļais krupis (*Bufo viridis*) – 1992. gada vasarā viens īpatnis atrasts smilšu laukumā pie zivju dīķiem, zem koka.

Dabas parka „Dolessala” teritorijā konstatētas divas Latvijā parastas un bieži sastopamas rāpuļu sugas:

- zalktis (*Natrix natrix*) – 2000. gadā viens novērots netālu no Rīgas HES ēkas, otrs – pie Doles parka uz ceļa, trešais - pie zivju dīķiem novērots apm. 2 m garš īpatnis;
- pļavu ķirzaka (*Lacerta vivipara*) – 2008. gadā atrasta Daugavas malā zem akmens pie Doles muižas parka.

Dabas aizsardzības vērtība

Zaļais krupis ir Latvijā īpaši aizsargājama abinieku suga. Tas iekļauts 14.11.2000. MK noteikumu Nr. 396 „Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu” 1. pielikumā.

Sociālekonomiskā vērtība

Konstatētajām abinieku un rāpuļu sugām nav nozīmīgas sociālekonomiskās vērtības.

Ietekmējošie faktori

Abinieku un rāpuļu sugas galvenokārt ietekmē cilvēka saimnieciskā darbība. Daudz abinieku un rāpuļu tiek sabraukti uz ceļiem. Savukārt, dīķu izveidošana rada jaunas abiniekiem piemērotas nārsta vietas.

2.4.2.4. Bezmugurkaulnieki

Kompleksi faunistiskie vai ekoloģiskie bezmugurkaulnieku pētījumi Doles salas teritorijā līdz šim nav veikti. Līdz ar to nav pieejama arī apkopojosa publicēta informācija par teritorijā sastopamo bezmugurkaulnieku faunu. Pēdējo 20 gadu laikā Rīgas austrumu apkārtnes mežos tika īstenoti atsevišķu bezmugurkaulnieku grupu faunistiski-ekoloģiskie pētījumi, kas skar arī dabas parku „Dolessala”. Ir savākts un sistemātiski apstrādāts nozīmīgs materiāls par tādām grupām, kā vaboles (*Coleoptera*) un gliemji (*Mollusca*) u.c. Regulārie vaboļu faunas pētījumi Doles salā ir uzsākti 1989. gadā, tos ir veikuši un turpina veikt tādi speciālisti un pazīstami zoologi, kā R. Matrozis, F. Savičs, M. Kalniņš un D. Teļnovs. Gliemju pētījumi Doles salā veikti sākot no 2000. gada, un tos īstenoja K. Greķe. Lielāka daļā pieejamo datu par Doles dabas parka teritorijā sastopamām bezmugurkaulnieku sugām joprojām nav publicēti, kaut arī šie dati ir pieejami Latvijas Entomoloģijas biedrības bezmugurkaulnieku datu bāzē.

Publikācijās par dabas parka „Dolessala” teritoriju ir atrodama informācija par sekojošām, Latvijā lielākoties retām un mazpazīstamajām, bezmugurkaulnieku sugām, kā upes dižhidrobija (*Lithoglyphus naticoides*) un trauslais dīķgliemezis (*Myxas glutinosa*) (Schlesch, 1942), *Maladera holosericea* (Telnov, 1996), *Hallomenus binotatus*, četrplankumu sēņgrauzis (*Mycetophagus quadripustulatus*), *Neatus picipes* un *Pediacus depressus*, *Pentaphyllus testaceus* (Telnov et al., 2007), divpunktu šaurspārnkrāšņvabole (*Agrilus biguttatus*), bērzu asmalis (*Grynocharis oblonga*), tumšā ēnvabole (*Melandrya dubia*) (publicēts kā *M. caraboides*), melnā praulvabole (*Prionychus ater*), sveķu platsmeceris (*Platyrhinus resinosus*), sirseņu īsspārnis (*Velleius dilatatus*) (Telnov et al., 2006), *Ophonus schaubergerianus* (Telnov et al., 2005), *Atomaria nitidula*, marmora rožvabole (*Liocola marmorata*), lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*) (Telnov & Kalniņš, 2003), spožā skudra (*Lasius fuliginosus*) (Kalniņš & Dreimanis, 2006). Atsevišķu sugu atradnes, kas attiecas uz Doles salu un pieguļošo teritoriju (Rīga: Dārziņi, Salaspils) ir atrodamas arī Latvijas Sarkanajā grāmatā (Spuris, 1998), bet tajā ir lielākoties citēta agrāko autoru jau publicētā informācija (piemēram, tie paši H.Šleša (H.Schlesch) dati).

Būtiska informācija ir atrodama arī projekta „Latvijas īpaši aizsargājamo teritoriju sistēmas saskaņošana ar EMERALD/NATURA 2000 aizsargājamo teritoriju tīklu” atskaitē (05.05.2001.) un teritorijas papildus ekspertīzes dati (apsekojums 03.07.2007. un 20.08.2007.), kurā dabas parka „Dolessala” teritorijai ir pieminētas sekojošas īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugas ar precīzām atradnēm: zaļais vītoldrauzis (*Aromia moschata*), ozolu karmīnpūcīte (*Catocala sponsa*), lielais gludgliemezis

(*Cochlicopa nitens*), parka vīngliemezis (*Helix pomatia*), spožā skudra (*Lasius fuliginosus*), lapkoku praulgrauzis (*Osmoderma eremita*), čemurziežu dižtauriņš (*Papilio machaon*), cilindriskais tuntuļgliemezis (*Truncatellina cylindrica*).

Dabas aizsardzības vērtība

Kopumā literatūrā un iepriekšējo projektu/ekspertīžu atskaitēs ir pieejama informācija par 20 īpaši aizsargājamo vai citādi nozīmīgo bezmugurkaulnieku sugu sastopamību Doles salas teritorijā, kā arī par 2 citu sugu atradnēm Daugavas upē dabas parka robežu tiešā tuvumā. No apkārtējām teritorijām ir dati par vēl 3 citu īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu sastopamību: zaļā dižspāre (*Aeshna viridis*), pūkainais īsspārnis (*Emus hirtus*), sauleskrēsliņu plakankode (*Ethmia pyrausta*) (Spuris, 1998).

Dažādo biotopu esamība pētāmajā teritorijā lielā mērā nosaka bezmugurkaulnieku sugu sastāvu un daudzveidību. Kopumā ņemot, vislabāk teritorijā ir izpētītas vaboles (*Coleoptera*), no kurām šeit konstatētas vairāk nekā 300 dažādu sugu, kas pieder 40 dzimtām (šeit un turpmāk – Latvijas Entomoloģijas biedrības datu bāze – nepublicētā informācija). No vabolēm ļoti pilnīgi ir zināma skrejvaboļu (*Carabidae*) fauna, kur konstatēts ap 80 dažādu sugu. Pētāmajā teritorijā zināmas aptuveni 40 tauriņu (*Lepidoptera*) sugas, tai skaitā ap 25 augstāko tauriņu (*Rhopalocera*) sugas. Teritorijā konstatētas vairāk nekā 20 gliemju sugu. Citu bezmugurkaulnieku grupu daudzveidību pētāmajā teritorijā ir krietni zemāka vai arī par to trūkst informācijas. Piemēram, datu par dažādu grupu tārpu (*Annelida*, *Nemathelminthes*, *Plathelminthes*) faunistisko sastāvu pētāmā teritorijā nav vispār. Kopumā Doles dabas parka teritorijas robežās ir reģistrētas ap 500 bezmugurkaulnieku sugas, bet prognozējams, ka sugu skaits varētu sasniegt 2000 jeb ~15% no Latvijā sastopamo bezmugurkaulnieku sugu kopskaita.

Augsta sugu skaita un relatīvi zema kopējā izpētes līmeņa dēļ ir ļoti sarežģīti raksturot pētāmā teritorijā biežāk sastopamas sugas. Katrā no ekoloģisko kompleksu grupām ir savas raksturīgākās sugas vai sugu grupas.

Priežu un priežu jaukto mežu augsnes stāvā izteikti dominē skrejvaboles (*Carabidae*), īsspārņi (*Staphylinidae*), skudras (*Formicidae*), kā arī lēcastes (*Collembola*), augsnes ērces (*Acari*: *Oribatida*, *Gamasina*) un zirnekļveidīgie (*Aranea*). Sugu daudzveidības ziņā Doles salas mežu bezmugurkaulnieku fauna vērtējama kā vidēji nabadzīga, kas galvenokārt skaidrojams ar mežu relatīvi nelielo vecumu un lielo aizaugšanas pakāpi ar pamežu un krūmiem. Atklātos biotopos lakstaugu un krūmu stāvā ir novērojama augsta blakšu (*Heteroptera*, t.sk. zemsegas blaktis *Lygaeidae*), lapgraužu (*Chrysomelidae*), māņsmecernieki un smecernieku (*Apionidae*, *Curculionidae*) daudzveidība, kā arī šeit uzturas lielāka daļa mušveidīgo (*Diptera*) un plēvspārņu (*Hymenoptera*), tai skaitā bites (*Apiidae*), kamenes (*Bombyidae*) un jātnieciņi (*Ichneumonidae*). Pļavās un ganībās ir bieži sastopamas Latvijā plaši izplatītas dienas tauriņu sugas – parastais samtenis *Aphantopus hyperantus*, purva sīksamtenis *Coenonympha tullia*, pļavas vēršacītis *Maniola jurtina*, parastais pļavraibenis *Melitaea athalia*, kāļu baltenis *Arctogeia napae*, parastais perlamutra raibenis *Argynnis aglaja*, lielais atraitrīšu raibenis *Argynnis adippe*, siena vēršacītis *Hyponophele lycaon*, krūkļu baltenis *Gonepteryx rhamni*, parastais zilenītis

Polyommatus icarus. Atsevišķi pieminamas koprofāgās sugas, īpaši Scatophagidae (mēsļmušu dzimta), Scarabaeidae (skarabeju dzimta), Staphylinidae (īsspārņu dzimta), kā arī *Cercyon* un *Sphaerius* ģinšu ūdensmīļi (*Hydrophilidae* dzimta), kas attīstās mājlopu svaigos ekskrementos un veicina to sadalīšanos. Pēdējā desmitgadē novērojama mājlopu skaita samazināšanās Doles salā, kas neveicina koprofāgo kukaiņu daudzveidības saglabāšanu. Lielākā saproksilofāgo bezmugurkaulnieku sugu daudzveidība vērojama pie atsevišķiem salas teritorijā sastopamiem veciem platlapju kokiem – Doles dižozola paliekās, Daugavas muzeja parkā, barona kapos un īpašumā „Taurītes”. Tajos ligzdas taisa sirseņi (*Vespa crabro*), dobumos un zem mizas, kā arī uz koksnes piepēm un to micēlija sastopamas raksturīgas sugas, īpaši – vaboles (*Cucujidae*, *Silvanidae*, *Scarabaeidae*, *Tenebrionidae* u.c.).

Atsevišķa bezmugurkaulnieku grupa ir kalcifilās sugas, kas koncentrējas gar Daugavas krastu dolomītu (kaļķiežu) atsegumiem. Pie šīs grupas pieder galvenokārt dažādi zemesgliemeži (piemēram, vārpstiņgliemezis *Cochlodina laminata*, parka vīngliemezis (*Helix pomatia*), kroklūpas vārpstiņgliemezis (*Laciniaria plicata*), cilindriskais tuntuļgliemezis (*Truncatellina cylindrica*) un skrejvaboles (piemēram, *Agonum albipes*).

Ūdenstilpēs ir sastopamas galvenokārt airvaboles (Dytiscidae: *Acilius*, *Hydroporus*, *Ilybius*) un ūdensmīļi (Hydrophilidae: *Enochrus* un *Laccobius*), dažādu sistemātisko grupu ūdens blaktis (Gerridae, Nepidae, Notonectidae u.c.), t.sk. *Nepa cinerea*, *Gerris* spp., ūdensērces (Hydracarina) un daudzveidīgi vēžveidīgie (Crustacea: *Daphnia*, *Cyclopus*). Visās ūdenstilpnēs novēroti gliemeži – lielā spolīte (*Planorbarius corneus*) (Planorbiidae) un *Lymnaea stagnalis*, *Radix ovata* (Lymnaeidae). Teritorijā izplatītākās spāru (Odonata) sugas ir *Libellula quadrimaculata* un *Sympetrum flaveolum* (Libellulidae), *Coenagrion puella* (Coenagrionidae), *Cordulia aenea* (Corduliidae) un *Lestes sponsa* (Lestidae), kas visas ir ekoloģiski plastiskas sugas un kuru kāpuri attīstās dažāda veida ūdenstilpnēs. Bez tam, no Daugavas upes un Doles salas ūdenstilpnēm ir zināmas vismaz 28 sugu makstenes (Trichoptera). Pie Doles salas dīķa ir uzzieta gliemeža *Euconulus alderi* atradne. Šī higrofilā suga Latvijā ir zināma tikai dažus gadus un kopējais sugas zināmo atradņu skaits valstī ir mazāks par 20.

Savukārt gar ūdenstilpju krastiem mitrājos un dumbrājos (kas vietām ir tikai dažu koku rinda gar ūdenstilpes krastu un neveido plašus meža nogabalus) sastopams liels higrofilo bezmugurkaulnieku sugu klāsts, piemēram, zemesgliemeži *Malacolimax tenellus* (Limacidae), pumpurgliemeži *Columella edentula* un *Vertigo antivertigo* (Vertiginidae), dažādas skrejvaboles (Carabidae), daudzskaitlīgi īsspārņi (*Staphylinidae*) un lapgrauzis *Donacia dentata* (*Chrysomelidae*). Šeit pat novērojama lielāka hematofāgo kukaiņu (*Diptera*) indivīdu koncentrēšanās.

Publicētu apkopjošo datu par pētāmās teritorijas īpaši aizsargājamām bezmugurkaulnieku sugām nav. Neskatoties uz to, atsevišķās pieejamās publikācijās un iepriekšējo gadu projektu atskaitēs kopumā ir pieminētas 20 īpaši aizsargājamās vai citādi nozīmīgas bezmugurkaulnieku sugas, kas sastopamas Doles dabas parka teritorijā.

Pētījumu projekta ietvaros 2008. gada bija paredzēts noskaidrot, kādas īpaši

aizsargājamas vai citādi nozīmīgas (Latvijas Sarkanās grāmatas, mežaudžu atslēgas biotopu indikatori) sugas ir sastopamas Doles dabas parka teritorijā un teritorijas tiešā apkārtnē, kā arī noskaidrot šo sugu izplatību teritorijā. Bezmugurkaulnieku lauku pētījumi ir veikti no augusta sākuma līdz septembra vidum.

Šajā periodā dokumentāli pierādīta 19 īpaši aizsargājamo un citādi nozīmīgo bezmugurkaulnieku sugu sastopamība pētāmajā teritorijā (2.4. tabula). Tai skaitā, pētāmajā teritorijā ir konstatētas divas Bernes konvencijas un Eiropas Padomes direktīvas aizsargājamās sugas, 7 Ministru Kabineta noteikumos iekļautās sugas (ieskaitot 2 sugas, kurām saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 45. (Rīgā, 30.01.2001.) veidojami mikroliegumi), 10 Latvijas Sarkanajā grāmatā (Spuris Z., 1998) iekļautas sugas, 10 Mežaudžu atslēgas biotopu sugas (2 indikatorsugas un 8 biotopu speciālistu sugas) un divas IUCN (Pasaules dabas aizsardzības organizācijas) Sarkanajā grāmatā iekļautas sugas. Doles dabas parka teritoriju norobežojošajā Daugavas upē (ārpus dabas parka robežām) sastopamas 3 citas sugas (3 Latvijas Sarkanajā grāmatā iekļautas, t.sk. 2 MK noteikumos iekļautas sugas). Doles dabas parka apkārtnē (Rīga: Dārziņi, Salaspils un apk.) ir konstatētas citas 3 sugas, kas potenciāli varētu būt sastopamas arī Doles dabas parka teritorijā. Dabas parka teritorijā ir reģistrētas arī 8 vaboļu sugas, kas netiek īpaši aizsargātas (t.i. nav iekļautas LR normatīvajos aktos), bet kuru populācijām Doles salā ir izšķiroša nozīme šo sugu saglabāšanas Latvijas vai pat visas Baltijas mērogā.

Reģistrēto īpaši aizsargājamo un citādi nozīmīgo bezmugurkaulnieku sugu izplatība pētāmās teritorijas robežās ir sniegta 7. pielikumā.

2.4. tabula. Dabas parka „Dolessala” teritorijā konstatēto īpaši aizsargājamo vai citādi nozīmīgo bezmugurkaulnieku sugu saraksts

N.p.k.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	SG	BK	ES	MK	MIK	MAB
	Gliemji <i>Mollusca</i>							
1	<i>Cochlicopa nitens</i> (Gallenstein, 1848)	lielais gludgliemezis	3			1		
2	<i>Helix pomatia</i> L., 1758	parka vīngliemezis		III	V	2		
3	<i>Laciniaria plicata</i> (Draparnaud, 1801)	kroklūpas vārpstīngliemezis						IS
4	<i>Lithoglyphus naticoides</i> (Pfeiffer, 1828)	upes dižhidrobija	2			1		
5	<i>Myxas glutinosa</i> (O.F.Müller, 1774)	trauslais diķgliemezis	3					
6	<i>Theodoxus fluviatilis</i> (L., 1758)	upes akmeņgliemezis	4			1		
7	<i>Truncatellina cylindrica</i> (Ferussac, 1807)	cilindriskais tuntuļgliemezis	0			1		
	Zirnekļi <i>Aranea</i>							
8	<i>Dolomedes plantarius</i> (Clerk, 1757)	krastu medniekzirneklis	3					

N.p.k.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	SG	BK	ES	MK	MIK	MAB
	Kukaiņi Insecta							
	Spāres Odonata							
9	<i>Aeshna viridis</i> (Eversmann, 1835)	zaļā dižspāre	3	II*	IV	1		
10	<i>Leucorrhinia pectoralis</i> (Charpentier, 1825)	spilgtā purvuspāre		II*	II, IV	1		
	Vaboles Coleoptera							
11	<i>Agrilus biguttatus</i> (F., 1777)	divpunktu šaurspārņkrāšņvabole						BSS
12	<i>Aromia moschata</i> (L., 1758)	zaļais vītolgrauzis	4					
13	<i>Atomaria nitidula</i> (Marsham, 1802)	pelējumgrauzis	-	-	-	-	-	-
14	<i>Emus hirtus</i> (L., 1758)	pūkainais īsspārnis	3					
15	<i>Graphoderus bilineatus</i> (DeGeer, 1774)	divjoslu airvabole		II	II, IV	1		
16	<i>Grynocharis oblonga</i> (L., 1758)	bērzu asmalis						BSS
17.	<i>Licinus depressus</i> (Paykull, 1790)	skrejvabole	-	-	-	-	-	-
18.	<i>Liocola marmorata</i> (F., 1792)	marmora rožvabole	2			1		BSS
19.	<i>Maladera holosericea</i> (Scopoli, 1772)							
21	<i>Melandrya dubia</i> (Schaller, 1783)	tumšā ēnvabole						BSS
22	<i>Mycetophagus quadripustulatus</i> L., 1761	četrplankumu sēņgrauzis						IS
23.	<i>Oryctes nasicornis</i> (L., 1758)	komposta degunradžvabole	4					
24.	<i>Osmoderma eremita</i> (Scopoli, 1763)	lapkoku praulgrauzis	1	II	II*, IV	1	1	BSS
25	<i>Platyrhinus resinosus</i> (Scopoli, 1763)	sveķu platsmeceris						BSS
26.	<i>Prionychus ater</i> (Fabricius, 1775)	melnā praulvabole						BSS
27	<i>Pytho depressus</i> (L., 1767)		-	-	-	-	-	-
28.	<i>Velleius dilatatus</i> (Paykull, 1787)	sirseņu īsspārnis	3					BSS
	Tauriņi Lepidoptera							
29.	<i>Catocala sponsa</i> (L., 1767)	ozolu karmīnpūcīte	2			1		
30.	<i>Ethmia pyrausta</i> (Pallas, 1771)	sauleskrēsliņu plakankode	3					
31.	<i>Papilio machaon</i> L., 1758	čēmurziežu dižtauriņš	2					
	Plēvspārņi							

N.p.k.	Latīniskais nosaukums	Latviskais nosaukums	SG	BK	ES	MK	MIK	MAB
	<i>Hymenoptera</i>							
32.	<i>Bembix rostrata</i> (L., 1758)	garlupas racējlapsene	1			1	1	
33.	<i>Lasius fuliginosus</i> (Latreille, 1798)	spožā skudra				1		

SG – Latvijas Sarkanās grāmatas kategorija;

BK – 1979.gada Bernes konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību;

ES – Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC, cipari norāda attiecīgo direktīvas pielikumu;

MK – īpaši aizsargājama suga (MK noteikumi Nr. 396., 14.11.2000., grozījumi 27.07.2004. Cipari 1 un 2 apzīmē 1. un 2. pielikums);

MIK - 2001.gada 30.janvāra MK noteikumi Nr.45 „Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi;

MAB - Mežaudžu atslēgas biotopu (MAB jeb dabisku meža biotopu) sugas (Lārmanis et al., 2000).

BSS – biotopu speciālistu suga, kuras pastāvēšana ir atkarīga no noteikta biotopa., **IS** – indikatorsuga, ekoloģiski specializētas sugas, kuru klātbūtne norāda uz kādu īpašu iezīmi mežā.

Atsevišķu konstatēto nozīmīgo bezmugurkaulnieku sugu sastopamība izpētītajā teritorijā ir grafiski parādīta arī 7. pielikumā esošās kartēs. Tas attiecas galvenokārt uz tām sugām, kuru sastopamība dabas parka „Dolessala” teritorijā ir disjunkta, fragmentāra. Izplatības kartes nav sagatavotas tām sugām, kurām ir atradnes Daugavas upes muzeja parkā un Doles dižozolā (jo šie ir plaši pazīstamie objekti).

No īpaši aizsargājamo un citādi nozīmīgo bezmugurkaulnieku sugu populāciju saglabāšanas viedokļa, vislielākā nozīme ir sekojošām dabas parka „Dolessala” dabas parka vietām:

- Doles dižozola paliekas;
- Daugavas muzeja parks;
- Dolomītu atsegums pie Daugavas muzeja;
- Veco un vidēji veco platlapju koku (liepu, kļavu) grupā pie īpašuma „Taurītes”, dižozols pie īpašuma „Taurītes” un 1905. gada piemiņas akmens;
- Doles salas diķis bijušā karjera teritorijā.

Sociālekonomiskā vērtība

No sociālekonomiskā viedokļa, bezmugurkaulniekiem ir izglītības un sabiedrības izglītošanas un zinātniskā vērtība.

Ietekmējošie faktori

Bezmugurkaulnieku, kā arī citu dzīvnieku grupu sugu daudzveidību teritorijā nosaka tur sastopamie biotopi, kā arī to radītie ekoloģiskie un mikroklimatiskie apstākļi. Pētāmās teritorijās sauszemes gandrīz vienādas daļas aizņem meži un atklātie biotopi uz smilšainām augsnēm – bijušās un esošās aramzemes, ganības un aizaugošanas vai apmežotas pļavas. Mežu biotopus galvenokārt veido priežu meži (dominējošas platībās aizņem viena koku suga – parastā priede (*Pinus sylvestris*)), kas ir stipri aizauguši ar korintēm (*Amelanchier* spp.) un kļuvuši nepiemēroti īpaši aizsargājamo bezmugurkaulnieku sugu pastāvēšanai. Lielas platības dabas parka austrumu daļā aizņem sekundārie sīklapu meži bez īpašas bioloģiskās vērtības. Lapu koku stādījumi

pie apdzīvotajām mājām ir jauni un līdz ar to ir īpaši aizsargājamām un citādi nozīmīgām bezmugurkaulnieku sugām arī nepiemēroti. Tiem bioloģiskā vērtība nākotnē varētu pieaugt. Izņēmums kopējā ainā ir parkam pie Daugavas muzeja, platlapju koku grupai pie barona kapiem, kā arī veco un vidēji veco platlapju koku (liepu, kļavu un ozolu) grupai pie īpašuma „Taurītes”. Pēdējos 10 gados notiek intensīva atklāto biotopu apbūve, kas tos ievērojami degradē. Tomēr kopumā, atklātajiem biotopiem ir nozīme atsevišķu bezmugurkaulnieku ekoloģisko grupu bioloģiskās daudzveidības uzturēšanā Doles salas teritorijā. Piemēram, ar kserofītajām pļavām un Daugavas krastiem ir saistīts ievērojams daudzums psammofīlo un heliofīlo bezmugurkaulnieku sugu, tai skaitā dažas sugas, kurām Doles sala ir izplatības areāla ziemeļu robeža (piemēram, Scarabaeidae dzimtas vabolei *Maladera holocericea*).

2.5. Citas vērtības aizsargājamajā teritorijā un tās ietekmējošie faktori

Salas teritorijā atrodas Doles dižozols. Ozols bija aptuveni 450 gadus vecs un 6,98 m apkārtmērā. Diemžēl 2007. gada 11. augustā koks nolūza.

2.6. Aizsargājamās teritorijas vērtību apkopojums un pretnostatījums

Dabas vērtības	Ietekmējošie faktori
<p>Pļavu biotopi un ar tiem saistītās sugas</p> <p>Dabas parkā konstatēts viens Eiropas nozīmes aizsargājams biotops – eitrofas augsto lakstaugu audzes (Eiropas biotopu klasifikatora kods – 6430)</p> <p>Dabas parka pļavās sastopamas 23 aizsargājamās un retas augu sugas, bioloģiski vērtīgie zālāji un tās veido ekoloģiski nozīmīgas teritorijas</p>	<p>Dabiski faktori:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) primāro pļavu aizaugšana. <p>Cilvēka izraisīti un cilvēka darbības paātrināti faktori:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) pļavu un ganību aizaugšana; 2) auglīgo primāro pļavu pārvēršana tīrumos, mazdārziņos u.c.; 3) neapbūvētu platību apbūve un pārveidošana, jo īpaši Daugavas palienē un krasta joslā, kuru veido bioloģiski nozīmīgākās teritorijas; 6) ierīkojot elektropārvades līnijas, mainīts reljefs, vietām, regulāri uzturot atklātas elektrolīniju trases, izveidojušies traucējumu atkarīgas dzīvotnes, tajā skaitā retām un īpaši aizsargājamām augu sugām; 7) dīķu rakšana fragmentē teritorijas pļavu struktūru; 8) ierīkojot zivju audzētavu un tās plašo dīķu un grāvju sistēmu ir būtiski pārveidota daļa salas, pašreiz daļa platību aizaug ar parasto niedri <i>Phragmites australis</i>, daļa ar sekundāru krūmāju un sekundāru mežu, daļa platību pie mazdārziņiem tiek pārveidotas par dīķiem
Meža biotopi un ar tiem saistītās sugas	Meža biotopus ietekmējošie faktori:

Dabas vērtības	Ietekmējošie faktori
<p>Dabas parkā ievērojamās platībās konstatēts viens Eiropas nozīmes aizsargājams biotops – Boreālie meži 9010*.</p> <p>Mežam piemīt augsta rekreatīvā vērtība</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) vides eitrofikācija, uzkrājoties barības vielām, tajā skaitā gaisa piesārņojuma dēļ, notiek priežu sausieņu mežu pārkrūmošanās (frutifikācija); 2) putni izplata vārpainās korintes (<i>Amelanchier spicata</i>) sēklas un sekmē tās izplatīšanos. 3) neapbūvētu platību apbūve; 4) ierīkojot HES ceļu, salas dienvidaustrumu 5aļa ir „pārrakta”; 5) ierīkojot elektropārvades līnijas, mainīts reljefs, vietām, regulāri uzturot atklātas elektrolīniju trases, izveidojušies traucējumu atkarīgas dzīvotnes, tajā skaitā retām un īpaši aizsargājamām augu sugām; 6) ierīkojot zivju audzētavu un tās plašo dīķu un grāvju sistēmu ir būtiski pārveidota daļa salas, pašreiz daļa platību aizaug ar parasto niedri (<i>Phragmites australis</i>), daļa ar sekundāru krūmāju un sekundāru mežu; 7) jaunu ceļu būve un esošu meža ceļu rekonstrukcija, tajā skaitā, degradējot blakus biotopus (rokot smiltis blakus – mežā, kā rezultātā tiek bojātas koku saknes).
<p>Iežu atsegumu biotopi</p> <p>Dabas parkā sastopams viens Eiropā aizsargājams iežu atsegumu biotops – kaļķiežu atsegumi 8210, kurš ir nozīmīgs apskates objekts un nozīmīgs biotops dažādām sugām</p>	<p>Dabiski faktori:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) atseguma aizaugšana; 2) iežu dēdēšana. <p>Cilvēka izraisīti un cilvēka darbības paātrināti faktori, piemēram, atseguma aizaugšana, likvidējot dabisko traucējumu ledus iešanu..</p>
<p>Estētiski (vizuāli un kultūrvēsturiski) augstvērtīga ainava:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vizuāli pievilcīgi, tāli skatu vērsumi pāri Daugavai, • Kultūrvēsturiski savdabīga lauku ainava, • Dabiska meža ainava, • Kultūrvēsturiski un bioloģiski nozīmīgi ainavas elementi (dižkoki, vēsturiskā apbūve). 	<ol style="list-style-type: none"> 1) daļā teritorijas ainava pilnībā degradēta, ierīkojot karjeru un tehniskās apbūves teritorijas, 2) atklātajās ainavās strauji attīstās savrupmāju būvniecība, 3) atklātās ainavas izzūd pārkrūmošanās, ceļmalu aizaugšanas vai apbūves rezultātā, 4) meža teritorijās novērojama pastiprināta eitrofikācija, 5) jaunbūvējamo objektu apjoms, arhitektūras stils, novietojums u.c. negatīvi ietekmē ainavas
Sociālekonomiskās vērtības	
<p>Augsts tūrisma un rekreācijas potenciāls</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1) teritorija vēsturiski ir pazīstama kā atpūtas vieta ar centrālo objektu Daugavas muzeju, 2) dabas parka rekreācijas potenciāls nav pilnībā un atbilstoši attīstīts, 3) vietējiem iedzīvotājiem izveidojies

Dabas vērtības	Ietekmējošie faktori
	negatīvs priekšstats par atpūtniekiem, 4) ārpus Daugavas muzeja nav izveidota labiekārtota infrastruktūra rekreācijai.

3. Informācija par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu

3.1. Aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa un īstermiņa mērķi

Ilgtermiņa mērķi

Dabas parkā „Dolessala” saglabāta savdabīgā Doles salas ainava kā vienota ainavu telpa, saglabāti aizsargājami mežu un pļavu biotopi, salas dabas un kultūrvēsturiskās vērtības.

Īstermiņa mērķi

Šajā nodaļā ir uzskaitīti īstermiņa mērķi turpmākajiem 10 gadiem, kurus ir vēlams sasniegt plāna darbības laikā un kas kalpo kā nosacījums, lai sasniegtu ideālos teritorijas apsaimniekošanas mērķus vai tuvotos to sasniegšanai.

Plānošanas periodā galvenie īstermiņa mērķi tiek sadalīti vairākās grupās:

- A. Administratīvie un organizatoriskie**
- B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzība un apsaimniekošana**
- C. Sabiedrības informēšana un izglītošana**
- D. Rekreācija un tūrisms**
- E. Monitorings**

A. Administratīvie un organizatoriskie

- A1. Dabas parka robeža precizēta atbilstoši kadastru robežām un iestrādāta teritorijas plānojumā;
- A2. Salaspils novada teritorijas plānojumā ir iestrādāti būvniecības ierobežojumi, kuri sekmē dabas parka vērtību saglabāšanu;
- A3. Dabas parka robeža dabā apzīmēta ar 19 informatīvajām zīmēm;
- A4. Pieņemti dabas parka individuālie izmantošanas un apsaimniekošanas noteikumi, zonējums iestrādātas teritorijas plānojumā, noteikti precīzi zemes izmantošanas veidi un nosacījumi.
- A5. Izveidota dabas parka administrācija vai apsaimniekošanas organizācija.

B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

- B.1. Ierobežota mežsaimnieciskā darbība, kas nodrošina īpaši aizsargājamo meža biotopu – boreālo mežu aizsardzību 31,63 ha platībā un veikti biotehniskie pasākumi
- B.2. Uzturētas bioloģiski vērtīgās pļavu platības 29 ha platībā un līdz ar to tiek saglabāti Eiropas nozīmes pļavu biotopi (eitrofas augsto lakstu audzes);
- B.3. Tiek saglabāts ģeomorfoloģiskais un ģeoloģiskais dabas piemineklis „Dolesmuižas atsegums” un līdz ar to Eiropas nozīmes biotops – kaļķiežu atsegumi - 0,42 ha platībā;
- B.4. Dabas resursi tiek ilgstspējīgi izmantoti un apsaimniekoti.
- B.5. Dabas parka teritorija tiek attīstīta un attīstība saglabājot tās ainaviskās vērtības.

C. Sabiedrības informēšana un izglītošana

- C.1. Uzstādīti 3 informatīvie stendi;
- C.2. Izdots informatīvi – izglītojošs buklets.

D. Rekreācija un tūrisms

- D.1. Dabas parks ir populārs, ērti pieejams rekreācijas objekts ar tūrisma infrastruktūru;
- D.2. Daugavas muzejs attīstās kā salas apmeklētākais tūrisma objekts ar daudzveidīgu piedāvājuma klāstu;
- D.3. Nodrošināta ainaviski pievilcīgo teritoriju pieejamība un apskate.

E. Monitorings

- E.1. Tiek veikts Natura 2000 monitorings;
- E.2. Tiek veikts dabas plānā paredzēto pasākumu monitorings.

3.2. Apsaimniekošanas pasākumi

Lai nodrošinātu izvirzītos mērķus un uzdevumus, izstrādāts dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumu plāns, kas paredz pasākumus dabas vērtību aizsardzībai un saglabāšanai, infrastruktūras izveidi cilvēku plūsmas organizēšanai, teritorijas ģeoloģisko un bioloģisko vērtību monitoringu, robežzīmju un informatīvo stendu uzstādīšanu, sabiedrības izglītošanu dabai draudzīgas attieksmes veidošanā. Apsaimniekošanas pasākumi ir aprakstīti 3.1. tabulā. Pēc tabulas seko sīkāks apsaimniekošanas pasākumu apraksts. 3.1. tabula ir lietojama kopā ar apsaimniekošanas pasākumu aprakstu.

3.1. tabulā ir sniegta katra pasākuma prioritāte, izpildes termiņš, iespējamais finansējuma avots, aptuvenais finansējuma apjoms, ja tāds ir nepieciešams un ja to var aprēķināt. Katrs pasākums ir attiecināts uz konkrētu īstermiņa mērķi un tiek norādīti izpildes rādītāji. Piedāvātie apsaimniekošanas pasākumi ir attēloti 8. pielikuma kartē.

Kā redzams 3.1. tabulā, atsevišķiem apsaimniekošanas pasākumiem precīzi nav noteiktas to izmaksas, jo patlaban tās ir grūti nosakāmas. Tas saistīts gan ar potenciālā pasākuma tehniskā projekta izmaksām, gan izpildes veidu, gan dažādiem blakus faktoriem. Tā piemēram, lai attīstītu ūdenstransporta satiksmi jāveic priekšizpēte un Sausajā Daugavā iepretim Veckaugām jāpadziļina gultne, līdz ar to izmaksas ir grūti nosakāmas. Apjomīgākus apsaimniekošanas pasākumus iespējams arī veikt pa kārtām.

3.1. tabula. Plānotie apsaimniekošanas pasākumi

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
A - Administratīvie un organizatoriskie pasākumi							
1.	A.1.	Dabas parka robežu precizēšana atbilstoši kadastru robežām	I (augsta prioritāte) – 2009. – 2010. gads	DAP	DAP	Administratīvās izmaksas	Precizēta dabas parka robeža, digitālais slānis ar robežām *shp faila formātā, robežas apraksts un robežpunktu koordinātu tabula publiski pieejami
2.	A.2.	Dabas parka precizētās robežas iestrāde un grozījumu veikšana Salaspils novada teritorijas plānojumā	I (augsta), Teritorijas plānojuma grozījumu vai jauna teritorijas plānojuma izstrādes gadījumā	Salaspils novada dome	Salaspils novada dome	Administratīvās izmaksas	Teritorijas plānojumā norādīta precīza dabas parka robeža un iestrādāti nosacījumi, kuri aprakstīti dabas plān 4. nodaļā
3	A.3.	Dabas parka robežu (1 zīme) un dabas lieguma zonas robežu (18 zīmes) dabā apzīmēšana ar īpaša parauga zīmēm	I (augsta), 2010. gads	Salaspils novada dome sadarbībā ar DAP (zīmes)	Salaspils novada dome sadarbībā ar DAP	1 robežstabs ar zīmi 50–60 Ls (20 Ls maksā pati zīme + uzstādīšanas izmaksas)	Dabas parka un dabas lieguma zonas teritorija ir skaidri iezīmēta dabā
4.	A.4.	Individuālo aizsardzības un izmantošanas	I (augsta), 2010. gads	VIDM	VIDM	Administratīvās izmaksas	Pieņemti individuālie aizsardzības un

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
		noteikumu pieņemšana					izmantošanas noteikumi
5.	A.5.	Dabas parka “Doles sala” administrācijas vai apsaimniekošanas organizācijas nodibināšana	III (zema), līdz dabas aizsardzības plāna darbības beigām	Vides aizsardzības fonds vai citi fondi	Zemes īpašnieki, Salaspils novada dome, Daugavas muzejs	Izmaksas šobrīd nav nosakāmas	Izveidota funkcionēt spējīga dabas parka administrācija
B - dabas vērtību aizsardzība un apsaimniekošana							
6.	B.1.	Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumu ievērošana	I (augsta), visu dabas plāna darbības laiku	-	Zemes īpašnieki, Valsts meža dienests, virsmežniecība, Dabas pārvalde (veicot kontroli)	Administratīvās izmaksas	Saglabāts Eiropas nozīmes biotops – boreālie meži vai arī uzlabots to stāvoklis
7.	B.1.	Biotehniskie pasākumi mežaudzēs	I (augsta), regulārs ikgadējs pasākums	Zemes īpašnieki	AS LVM, Rīgas reģionālā virsmežniecība	70- 90 Ls/ha	Uzlabots boreālo mežu stāvoklis un nodrošināta atbilstoša biokoku apsaimniekošana
8.	B.2.	Bioloģiski vērtīgo pļavu pļaušana	II (vidēja)	LAD	Zemes īpašnieki sadarbības ar parka administrāciju, ja tāda tiks izveidota	50 – 150 Ls/ha līdz 300 Ls/ha	Uzturētas bioloģiski vērtīgas pļavas un Eiropas nozīmes aizsargājamie pļavu biotopi
9.	B.3.	Atklāt dolomītu atsegumu, novācot apaugumu	I (augsta), 2010		Daugavas muzejs	Izmaksas šobrīd nav nosakāmas	Atklāts dolomītu atsegums

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
10.	B.4.	Aizsardzības pasākumu veikšana krasta zonas saglabāšanai salas ziemeļu galā	I (augsta), pēc nepieciešamības	Zemes īpašnieki	Zemes īpašnieki	Izmaksas šobrīd nav nosakāmas	Nostiprināts krasts
11.	B4, B5	Latvāna izplatības ierobežošana	I (augsta), pēc nepieciešamības	Zemes īpašnieki	Zemes īpašnieki	Izmaksas šobrīd nav nosakāmas	Ierobežota latvāna izplatība dabas parka teritorijā
12.	B.5.	Pasākumi ainavu sakopšanai un uzturēšanai	II (vidēja) 2011. – 2012. gads	Zemes īpašnieki	Zemes īpašnieki	Izmaksas šobrīd nav nosakāmas	Paaugstināta dabas parka ainavu vērtība
C – Sabiedrības informēšana un izglītošana							
13.	C1	Trīs informatīvo stendu uzstādīšana	I (augsta prioritāte) 2010. – 2011. gads	Salaspils novada dome, DAP, ERAF	Salaspils novada dome, DAP, ERAF	Viena stenda izmaksas ~ 1000 – 1500 Ls	Dabas parka apmeklētāji informēti par dabas parkā atļautajām uz aizliegtajām vērtībām
14.	C2	Informatīvi izglītojoša bukleta zemes īpašniekiem un apmeklētājiem sagatavošana	II (vidēja) 2011. – 2012. gads	Salaspils novada dome vai DAP (ERAF)	Izpildītājs, kurš izvēlēts konkursa kārtībā	~3000 Ls (2000 eksemplāri)	Sagatavoti izglītojoši-informatīvi bukleti par dabas parku un ir pieejami gan apmeklētājiem, gan zemes īpašniekiem
D - Tūrisms un rekreācija							
15.	D.2.	Daugavas muzeja teritorijas uzturēšana un attīstīšana, lai palielinātu	I (augsta), pastāvīgi	Daugavas muzeja administrācija	Daugavas muzeja administrācija	Izmaksas šobrīd nav nosakāmas	Daugavas muzejs ir apmeklētākais Doles salas tūrisma objekts ar

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
		piedāvājumu					daudzveidīgu piedāvājumu
16.	D3.	Skatu platformu izveide Doles muižas parka teritorijā un zemes īpašumā „Ceriņi”	II (vidēja)	Daugavas muzeja administrācija, DAP, ERAF, zemes īpašnieks	Daugavas muzeja administrācija, zemes īpašnieki	~ 2 000 Ls par vienu platformu	Izveidotas skatu platformas
17.	D1	Dabas takas izveide velotūristiem	II (vidēja)	Salaspils novada dome, DAP, ERAF fonds	Parka apsaimniekošanas organizācija, Salaspils novada dome sadarbībā ar VAS LVM.	Izmaksas šobrīd nav nosakāmas	Izveidota taka velotūristiem
18.	D1	Dabas takas izveide gājējiem	II (vidēja)	Salaspils novada dome, DAP, ERAF fonds	Salaspils novada dome (Daugavas muzejs) sadarbībā ar VAS LVM	Izmaksas šobrīd nav nosakāmas	Izveidota taka kājniekiem
19.	D1	2 kuģīšu piestātņu (laipu) izvietošana un uzturēšana	II (vidēja), pie Daugavas muzeja, III (zema), Annuškās	Salaspils novada dome	Salaspils novada dome (Daugavas muzejs)	Izmaksas šobrīd nav nosakāmas	Izveidota un uzturēta vismaz viena kuģīšu piestātne
E - Monitorings							
20.	E1	Natura 2000 monitorings	I (augsta), pastāvīgi	DAP	DAP	Valsts monitoringa izmaksas	Tiek veikts Eiropas nozīmes biotopu monitorings

N. p. k.	Atbilstošais īstermiņa mērķis	Pasākums	Prioritāte, izpildes termiņš	Iespējamais finansētājs	Iespējamais izpildītājs	Iespējamās izmaksas	Izpildes rādītāji
21.	E2	DAP pasākumu izpildes monitorings un lēmums par dabas plāna pagarināšanu vai par jauna izstrādāšanu	I (augsta), pastāvīgi	DAP	DAP kopā ar aizsargājamās teritorijas administrāciju (ja tiks izveidota), VIDM, Salaspils novada dome.	Administratīvās izmaksas	Tiek pārbaudīta DAP paredzēto pasākumu izpilde un tiek pieņemts lēmums par jauna dabas plāns izstrādes nepieciešamību

A. Administratīvie un organizatoriskie

Dabas parka robežu precizēšana atbilstoši kadastru robežām

Šobrīd dabas parka robeža, kas sākotnēji tikusi noteikta pa Daugavas krastu nesakrīt ar zemes gabalu robežām kadastra pārskata kartē. Kā rezultātā veidojas situācija, kad dažus kvadrātmetrus lieli zemes gabali īpašumiem, kas atrodas dabas parkā ir ārpus tā. Tādēļ nepieciešams veikt dabas parka robežu precizēšanu piesaistot tās digitālajai kadastra pārskata kartei. Pasākuma izpildes rezultātā tiks izveidots jauns precizēts dabas parka digitālais robežas slānis un datne ar robežpunktu koordinātēm. Precizētās robežas ir jāiestrādā Salaspils novada teritorijas plānojumā.

Grozījumu veikšana Salaspils novada teritorijas plānojumā

Lai aizsargātu dabas parka ainaviskās vērtības, dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā ir sagatavoti priekšlikumi to saglabāšanai, aizsardzībai, apsaimniekošanai un attīstīšanai. Līdz šim Latvijā ainaviski nozīmīgu teritoriju apsaimniekošanā izmantota dažāda pieeja, taču, tā kā patlaban dabas parkam “Dolessala” vairāki ieteiktie nosacījumi saistās ar būvniecības aspektiem, kurus vistiešāk regulē Salaspils novada saistošie noteikumi, tad šie nosacījumi (sk. 4. nodaļu) ir jāiestrādā Salaspils novada teritorijas plānojumā. DAP izstrādē ir sagatavoti vairāki priekšlikumi pamatnosacījumiem, kuri teritorijas plānojumā var tikt precizēti ar papildus nosacījumiem (krāsu toņiem, arhitektoniskajiem elementiem utt.).

Dabas parka robežu (1 zīme) un dabas lieguma zonas robežu (18 zīmes) dabā apzīmēšana ar īpaša parauga zīmēm

Dabas parkā „Dolessala” ir nepieciešams uzstādīt 19 informatīvās zīmes aizsargājamās teritorijas (īpaši dabas lieguma zonas) apzīmēšanai dabā, saskaņā ar Ministru kabineta noteikumu Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” 1. pielikumu. Zīmes ir nepieciešams regulāri (vienu reizi gadā) apsekot un, ja nepieciešams, atjaunot. Zīmju izvietojumu skat. 8. pielikumā, bet zīmes paraugs un uzstādīšanas noteikumi ir iekļauti dabas aizsardzības plāna 12. pielikumā. Informatīvās zīmes izsniedz Dabas aizsardzības pārvalde pašvaldībām bez maksas.

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu pieņemšana

Lai skaidri nodefinētu dabas parkā atļautās un aizliegtās darbības, teritorijai jāapstiprina individuālie izmantošanas un aizsardzības noteikumi. Dabas aizsardzības plānā ir iekļauts minēto noteikumu projekts (skat. 5.2. nodaļu). Piedāvātais dabas parka zonējums iekļauts 9. pielikumā. Savukārt funkcionālo zonu shēma un funkcionālo zonu laukumu koordinātes ir iekļauta dabas aizsardzības plāna 10. un 11.

pielikumā. Dabas parka zonējums stājas spēkā līdz ar individuālo izmantošanas un aizsardzības MK noteikumu apstiprināšanu un stāšanos spēkā.

Dabas parka “Dolessala” administrācijas vai apsaimniekošanas organizācijas nodibināšana

Lai sekmīgi realizētu dabas parka „Dolessala” teritorijas apsaimniekošanu, būtu nepieciešams izveidot dabas parka administrāciju. Vispirms būtu jāveic atsevišķa izpēte dabas parka teritorijas administrācijas izveidei, lai tiktu piedāvāti iespējamie izveides administratīvie varianti. Pēc šādas izpētes veikšanas, ieinteresētās puses varētu vienoties, kurš no piedāvātajiem organizācijas modeļiem varētu būt vispieņemamākais. Tā varētu būt arī nevalstiska organizācija.

B. Dabas aizsardzības vērtību aizsardzība un apsaimniekošana

Mežsaimnieciskās darbības ierobežojumu ievērošana

Dabas lieguma zonā plānots aizliegt mežsaimniecisko darbību, mežsaimnieciskā darbība, izņemot citas cirtes biotehnisko pasākumu veikšanai no 31.jūlija līdz 15. aprīlim un ugunsdrošības pasākumus, bīstamo koku ciršanu un novākšanu. Dabas parka zonā ir arī aizliegts atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz vispārējās lietošanas ceļiem; cirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus, kritalas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamo koku novākšanu.

Savukārt dabas parka zonā aizliegts cirst kokus galvenajā cirtē, bet ir atļauta kopšanas cirte ievērojot nosacījumus: aizliegts izcirst valdošās koku sugas valdaudzes kokus (izņemot augšanā atpalikušos, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdošās koku sugas vecums pārsniedz priežu un ozolu audzēm – 60 gadus, bet egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadus;

Biotehniskie pasākumi mežaudzēs

Lai uzlabotu un atjaunotu Doles salas boreālo mežu un atsevišķu biokoku bioloģisko vērtību (sk. 2.10. attēlu 2.3.3. sadaļā), ir nepieciešams veikt biotehniskos pasākumus mežaudzēs. Ņemot vērā patreizējo mežu aizaugumu ar korintēm un aizaugšanas straujumu, kā arī to, ka dabas parka meži ir viena no nozīmīgākajām teritorijas dabas vērtībām, šiem biotehniskajiem pasākumiem ir augsta prioritāte un tie jāveic regulāri – reizi divos gados. Kartē 8. pielikumā ir attēlotas dabas parka bioloģiski nozīmīgākās mežaudzes, kurās veicami biotehniskie pasākumi, taču kopumā šādus pasākumus atkarībā no pameža aizauguma nepieciešams veikt arī citās mežaudzēs dabas parka

teritorijā. Biotehniskie pasākumi iedalāmi divās daļās - pameža izciršana ar ciršanas atlieku sadedzināšanu (sk. 3.2. tabulu.) un biokoku kopšana (sk. 3.3. tabulu.). Meža nogabali, kuros veicami biotehniskie pasākumi pārklājas, šādos gadījumos prioritāra ir pameža ciršana ar ciršanas atlieku sadedzināšanu, taču, ja to nevar veikt, ir svarīgi veikt vismaz biokoku kopšanu.

Biotehniskie pasākumi veicami ievērojot šādus nosacījumus:

- Izcērtamas visas korintes, pīlādži, klintenes, kļavas visā nogabala teritorijā vai 2 m rādiusā ap atsedzamo koku, ciršanu veicot pēc iespējas tuvāk zemsedzei, lai veidotos pēc iespējas zemāks celms;
- Ciršanas atliekas (nocirstos krūmus un to daļas) sadedzināmas uz vietas, veidojot vairākus nelielu ugunskurus, ievērojot ugunsdrošības prasības un neradot draudus koka augtspējas saglabāšanai;
- Ciršanas atlieku dedzināšanu neveikt tuvāk par 1 m no koku stumbriem;
- Ja ciršanas atliekas nav iespējams sadedzināt, tās izvācamas no mežaudzes;
- Apsaimniekošana jāatkārto ne retāk kā vienu reizi 2 gados, ciršanas atliekas cenšoties sadedzināt uz vietas;
- Veicot ciršanas atlieku dedzināšanu, pieļaujama kontrolēta uguns izplatīšanās pa zemsedzi ugunskura apkārtnē, apsaimniekojamajā nogabalā, neradot iespēju veidoties nekontrolētam ugunsgrēkam;
- Apsaimniekošana, kas saistīta ar ciršanas atlieku un zemsedzes dedzināšanu, jāveic ugunsdrošajā periodā piemērotos meteoroloģiskajos apstākļos, saskaņojot ar atbildīgo valsts institūciju un nodrošinot nepieciešamo uzraudzību;
- Plānojot korinšu izciršanu plašākā vienlaidus teritorijā, vispirms uzmanība jāpievērš tiem nogabaliem, kuros nepieciešams saglabāt boreālajiem mežiem raksturīgo struktūru. Visos nogabalos pašreiz nav vienādi intensīva aizaugšana, daļā korintes sastopamas nedaudz. Tieši tāpēc būtu svarīgi sekot līdzi izmaiņām tieši šajā teritorijā, iespēju robežās novēršot aizaugšanu jau tās sākuma stadijās.

3.2. tabula. Meža kvartāli un nogabali, kur veicama pameža izciršana ar ciršanas atlieku sadedzināšanu

Kvartāla Nr.	Nogabala Nr.
4.	1.,2.,3.,4.,5.,6.,7.,8.
7.	1.,2.,3.,4.,5.,6.
8.	4.,5.,12.,13.,19.
11.	1.

Pameža kopšana nepieciešama arī daļā no 5. kvartāla 1. nogabala, kur korintes izcirstas pirms vairākiem gadiem ierīkojot atpūtas vietu, taču patlaban tā ievērojami aizaugusi (sk. 3.1. attēlu).

3.1. attēls. Pameža kopšanas nepieciešamība kādreiz ierīkotajā atpūtas vietā, kuru plānots atjaunot

3.3. Meža kvartāli un nogabali, kuros veicama biokoku kopšana

Kvartāla Nr.	Nogabala Nr.
2.	6.
3.	3., 4.
4.	1.,2.,3.,4.,5.,6.,7.,8.
6.	3., 4., 5., 6.
7.	1.,2.,3.,4.,5.,6., 7.
8.	2., 3., 4.,5.,12.,13.,19.
10.	13., 14.
11.	1.

Kopumā pameža ciršanu nepieciešams veikt aptuveni 105 ha platībā. Nogabali, kuros veicami biotehniskie pasākumi, ir sadalīti prioritārā kārtībā (sk. 8. pielikumu un 3.4. tabulu.)

3.4. tabula. Meža nogabali, kuros veicami biotehniskie pasākumi, to prioritārā secībā

Meža kvartāls	Nogabals/i	Platība (ha)
Augsta prioritāte		
3.	3., 4.	3,3
4.	2., 5.	8,8

Meža kvartāls	Nogabals/i	Platība (ha)
6.	4., 6.	2,3
7.	7.	3,8
8.	12., 19.	7,7
10.	13.	3,2
Kopā:		29,1
Vidēja prioritāte		
2.	6.	2,6
4.	8.	1,0
6.	3., 5.,	4,1
7.	1., 2., 5.	16,0
8.	4.	9,8
10.	14.	8,4
11.	1.	17,3
Kopā:		59,2
Zemāka prioritāte		
4.	1., 3., 4., 6., 7.	7,4
7.	3., 4., 6.	3,4
8.	2., 3., 5., 13.	5,3

Bioloģiski vērtīgo pļavu pļaušana

Bioloģiski vērtīgas pļavas dabas parkā sastopamas salīdzinoši nelielās platībās. Lai tās saglabātu un uzturētu nepieciešama to apsaimniekošana – pļaušana. Pļaušanu jāveic pēc 15. jūlija, pļaujot no pļavas centra uz malām. Nopļautais siens ir jāsavāc un jāizved. Nav pieļaujama zāles smalcināšana un izkliede pļavā. Pļavās, kur tas nepieciešams, pieļaujama krūmu ciršana. Par šo pļavu apsaimniekošanu īpašniekiem ir pieejami atbalsta maksājumi.

Atklāt dolomītu atsegumu, novācot apaugumu

Daugavas muzeja teritorijā sastopamais ģeomorfoloģiskais dabas piemineklis – Doles salas dolomītu atsegums (kas ir arī Eiropas nozīmes biotops vienlaicīgi) patlaban ievērojami apaudzis ar dažādiem koku sējeņiem. Savulaik regulāra Daugavas ledus kustība nodrošināja atklāta atseguma pastāvēšanu (sk. 3.2. attēlu), taču pēc Rīgas HES izveides atsegums praktiski pilnībā aizaudzis (sk. 3.3. attēlu). Lai atsegumu padarītu piemērotāku aizsargājamajām bezmugurkaulnieku un augu sugām un vizuāli pievilcīgāku, ir nepieciešama tā pilnīga atsegšana, izcērtot krūmus un jaunus kokus. Visā piekrastes garumā izzāģējamas un izcērtamas visas pašizsējas kļavas, apses,

papeles, arī oši un bērzi, kā arī kociņi, kuru saknes ieaugušas dolomīta kraujā (I. M. Janelis, 2006). Darbi veicami vēlā rudenī vai ziemas periodā un pēc atseguma atsegšanas atklātie posmi regulāri uzturami, izcērtot atvases.

3.2. attēls. Doles salas dolomītu atsegums pirms Rīgas HES izbūves

3.3. attēls. Skats uz atsegumu mūsdienās

Aizsardzības pasākumu veikšana krasta zonas saglabāšanai salas ziemeļu galā

Kopš Rīgas HES darbības uzsākšanas Doles salas ziemeļu galā novērojama pastāvīga krasta erozija, kuru veicina regulāras ūdenslīmeņa un straumes ātruma izmaiņas. Pēc iedzīvotāju teiktā, pēdējo 30 gadu laikā ir noskaloti aptuveni 100 m krasta posma. Salīdzinot dažādu laiku kartogrāfiskos materiālus redzams, ka vietām krasta līnija atkāpusies par aptuveni 60 m. 2006. gadā ir veikta izpēte (autors prof. G. Eberhards), kurā detāli apskatīta minētā problēma. Tā kā erozija joprojām turpinās, tad būtu veicami krasta nostiprināšanas pasākumi vai risināms jautājums par zaudējumu kompensēšanu īpašniekiem no Latvenergo. Patlaban valstī ir izstrādāti noteikumi un tiek veikti praktiski HES radīto ietekmju novēršanas pasākumi, taču līdz šiem tie galvenokārt bijuši saistīti ar HES augšbjefu. Tomēr Doles salas piemērs uzskatāmi parāda, ka būtiskas ietekmes novērojamas arī lejas bjefā, tāpēc sadarbībā ar īpašniekiem jārisina šis aktuālais jautājums. Posmos, kur krasti ir lēzeni īpašnieki ir izvietojuši nelielas aizsargbūves vai uzbērumus un apstādījumus, kuri nodrošina erozijas mazināšanos. Taču posmos ar stāvkraustu jārod cits risinājums.

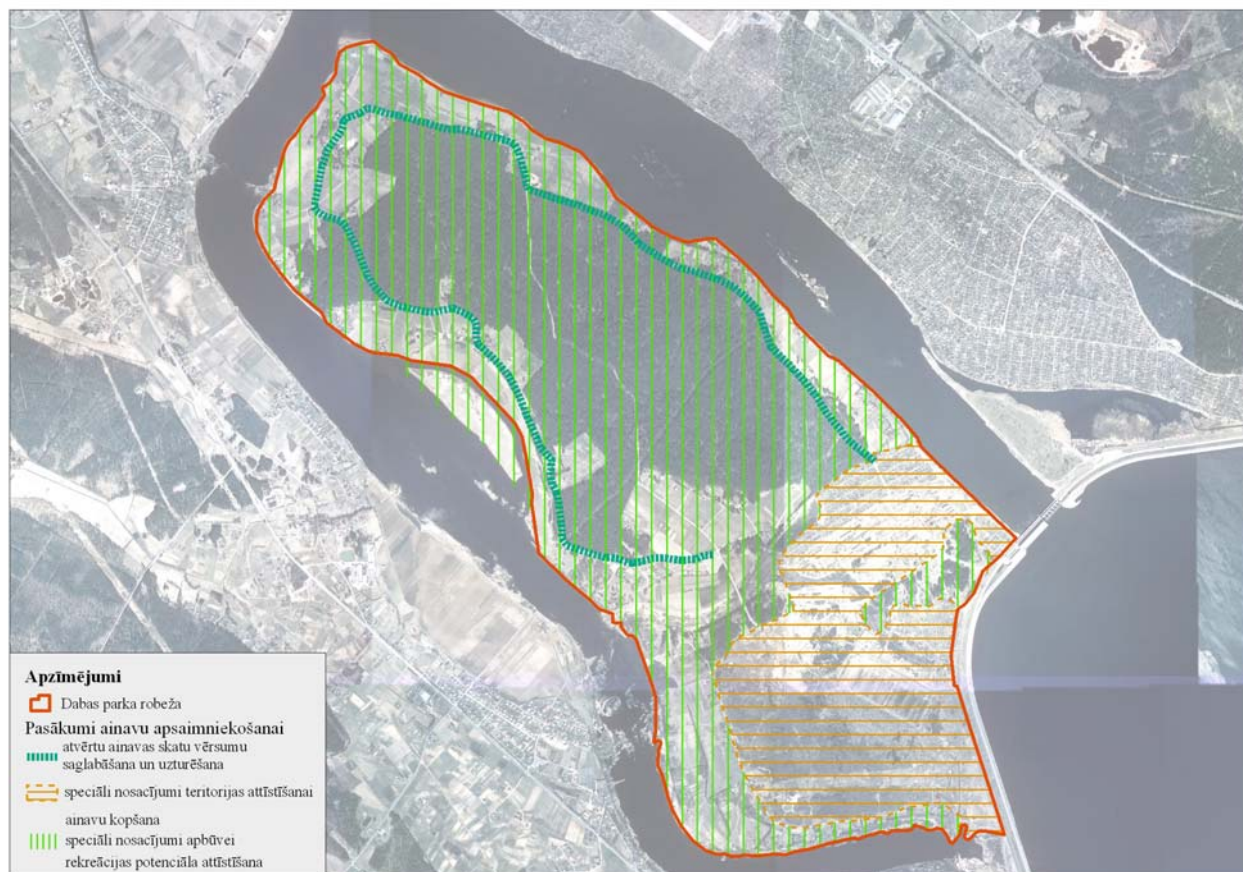
Latvāna izplatības ierobežošana

Dabas parka teritorijā atsevišķās vietās Daugavas krastos (no Spēlmaņiem līdz Aučiem, Sausajā Daugavā pie dienvidu robežas) sastopamas latvānu audzes. Šis invazīvais augs ir bīstams cilvēku veselībai un apdraud arī dabas vērtības. Tas izplatās gar lineāriem objektiem (ceļiem, ūdenstecēm) un Doles salā vistīcāmāk nokļuvis no Rīgas apvedceļa Ķekavas pagastā, kur tas izpleties ievērojamās platībās. Lai ierobežotu latvāna izplatību, svarīgi to iznīcināt jau laikus, un visiem zemes īpašniekiem vienlaicīgi, jo tikai atsevišķu īpašnieku pūles ilgtermiņā var izrādīties

veltas. Latvāna audzes jāierobežo tos regulāri izpļaujot un iznīcinot tā sakni. Latvāna ierobežošanas platības attēlotas apsaimniekošanas pasākumu kartē 8. pielikumā. Latvāņu apkarošana veicama saskaņā ar Zemkopības ministrijas 2004.gada 21. jūlija rīkojuma Nr. 252 pielikumu - "Metodiski norādījumi latvāņu Heracleum L. ģints sugu izplatības ierobežošanas plāna sastādīšanā".

Pasākumi ainavu sakopšanai un uzturēšanai

Lai saglabātu Doles salas ainavisko vērtību, veicami dažādi apsaimniekošanas pasākumi. Jāpiezīmē, ka daudzi arī citi šajā nodaļā aprakstītie pasākumi veicina ainavu saglabāšanu - piem. korinšu ierobežošana būtiski atjaunos meža ainaviskās vērtības, pļavu pļaušana nodrošina atklātus skatus utml. Nozīmīgi ir saglabāt tālos skatu vērsumus no ceļa, kas ved apkārt salai (skat. 3.4. attēlu). Šajā posmā nepieciešama aizaugušo ceļmalu kopšana, izzāgējot krūmus, pašizsējas kokus, veicot pļaušanu. Teritorijai izstrādājami speciāli apbūves un zemes izmantošanas nosacījumi, kuri aprakstīti 4. nodaļā.

3.4. attēls. Pasākumi ainavu aizsardzībai

C. Informatīvie, izglītojošie

Trīs informatīvo stendu uzstādīšana

Dabas parka teritorijā būtu jāuzstāda 3 informatīvie stendi, kuriem būtu jāpilda vismaz trīs funkcijas – izglītošanas, apmeklētāju plūsmas virzītāja un dabas aizsardzības funkcija. Informatīvo stendu atrašanās vietas attēlotas apsaimniekošanas pasākumu kartē (skat. 8. pielikumu). 3. informatīvais stends pie 2. plānotās kuģīšu piestātnes (pie zemes īpašuma „Annuškas”) ir novietojams tikai tad, ja tiks pieņemts lēmums izveidot piestātni.

Minētajos stendos ideālā gadījumā iekļaujama, piemēram, šāda informācija:

- dabas parka nosaukums;
- galvenie fakti, parametri par minēto objektu u.c. veida saistoša, interesanta un noderīga informācija;
- „labas” uzvedības noteikumi objekta teritorijā;
- uzskatāmi, skaidrojoši fotoattēli;
- dabas parka shēma;
- cita veida nozīmīga informācija;
- noteikumi dabas parka teritorijā (piemēram, nest atkritumus līdz u.c.);
- atbildība par objektam nodarītiem zaudējumiem.

Informatīvajos stendos iekļautajai informācijai ir jābūt kvalitatīvai (aktuāla, pārbaudīta, pārdomāta u.c.), bet stendu izveidē un sagatavošanā ir jāizmanto vienotais īpaši aizsargājamo dabas teritoriju stils (skat. Dabas pārvaldes izdoto rokasgrāmatu „Īpaši aizsargājamo teritoriju vienotais stils” <http://www.daba.gov.lv/?objid=1146>).

Informatīvi izglītojoša bukleta zemes īpašniekiem un apmeklētājiem sagatavošana

Informatīvi - izglītojoša bukleta par dabas parku „Dolessala” satura tēmas varētu būt šādas:

- vispārīga informācija par dabas parku kā fizioģeogrāfisku, administratīvu un īpaši aizsargājamo teritoriju;
- nozīmīgākie dati, fakti, skaitļi u.t.t.;
- informācija par nozīmīgākajiem dabas objektiem, sugām, biotopiem;
- informācija par nozīmīgākajiem kultūrvēstures objektiem;
- informācija par pieejamiem pakalpojumiem un infrastruktūru;
- informācija par galvenajiem apskates objektiem, maršrutiem, tūrisma piedāvājumu;
- atļautās un aizliegtās darbības dabas parkā;
- kontaktinformācija, informācijas ieguves vietas;
- „zaļie padomi”;

- raksturojošas fotogrāfijas;
- kartogrāfiskais materiāls.

Informatīvos materiālus vēlams veidot saskaņā ar Dabas aizsardzības pārvaldes izdoto rokasgrāmatu „Īpaši aizsargājamo teritoriju vienotais stils” (<http://www.daba.gov.lv/?objid=1146>).

D. Rekreācija un tūrisms

Daugavas muzeja teritorijas uzturēšana un attīstīšana

Daugavas muzejs ir dabas parka „Dolessala” apmeklētākais objekts, kurš apmeklētājiem piedāvā dažādas interesantas atpūtas iespējas – ekspozīciju apskates un aktīvo atpūtu parka teritorijā. Daugavas muzejs apmeklētājiem atvērts kopš 1977. gada un laika gaitā uzkrājis ievērojamu informācijas klāstu un pieredzi. Pēdējos gados muzeja administrācija pieteikusies uz vairākiem projektiem un veikusi papildus izpēti par teritorijas apsaimniekošanu un attīstīšanu (parka rekonstrukcija, antropoloģiskās mājas izveide u.c.). Dabas aizsardzības plānā speciāli pasākumi muzeja teritorijā netika plānoti (izņemot atsevišķus biotehniskus pasākumus), atstājot tos muzeja administrācijas pārziņā, taču, lai nodrošinātu sasaisti ar dabas aizsardzības plānu, muzeja teritorijas uzturēšana un attīstīšana noteikta kā prioritārs pasākums, kurš ir nozīmīgs arī dabas parka “Dolesmuiža” aizsardzībai un informācijas sniegšanai par to. Nozīmīgākie apsaimniekošanas un labiekārtošanas pasākumi, kuri veicami dabas vērtību aizsardzībai un apskatei Daugavas muzeja teritorijā būtu sekojoši:

- takas uzturēšana dolomīta atseguma apskatei,
- koku atveseļošanas (arboristikas) pasākumi – plīsušo koku savilkšana, nokaltušo zaru un galotņu izzāģēšana,
- atpūtas laukuma ierīkošana, labiekārtošana,
- ceļiņu tīkla un apstādījumu izveidošana.

Skatu platformu izveide

Lai padarītu pieejamāku dabas parka „Dolessala” apkārtnes ainavu uztveri, Daugavas muzeja teritorijā plānots izveidot 2 skatu platformas. Tās veidojamas no koka konstrukcijas, aptuveni 5 m augstumā un izvietojamas Doles muižas parka ziemeļu galā un zemes īpašumā ar kadastra numuru 80310080029 zemes īpašumā “Ceriņi”. (sk. 8. pielikumu). No platformas atklāsies tālas skatu līnijas pāri Sausajai Daugavai uz Ķekavu, Katlakalnu un Rīgu. Vienošanās par aizsargājamā teritorijā plānoto tūrisma infrastruktūras objekta izvietojumu zemes īpašumā „Ceriņi” ir iekļauta 17. pielikumā.

Dabas takas izveide velotūristiem un gājējiem

Dabas parkā “Dolessala” paredzēts izveidot marķētus velotūrisma un kājnieku tūrisma maršrutus kopumā 17,1 km garumā (skat. 8. pielikumu). Velomaršruts 15,4 km garumā tiek veidots pa koplīetošanas ceļiem, no kuriem 2,6 km garš posms ir klāts ar asfaltbetona segumu, 12,8 km – grants segums. Velomaršruta posms 1,7 km garumā izvietots pa meža ceļu.

Velomaršruta posmus, kas ved pa koplīetošanas ceļiem, nepieciešams marķēt un aprīkot ar norādījuma zīmēm. Velomaršruta posmā, kas ved pa meža ceļu, nepieciešams uzstādīt norādījuma zīmes un veikt regulāru krūmu pļaušanu ap veloceļu 5-6 m platumā, kas kopā sastāda ~2 ha. Velomaršruta posmā, kas iet pa meža ceļu, abos galos būtu vēlams uzstādīt barjeras, kas ierobežotu autotransporta (izņemot ar teritorijas apsaimniekošanu saistīto pasākumu) iespējamo pārvietošanos pa veloceļu.

Valsts meža zemē ir paredzēts atjaunot kādreizējo atpūtas vietu (skat. 8. pielikumu un 3.1. attēlu), attīrot to no krūmiem un izvietojot galdiņus un solus. No krūmiem attīrāmā platība sastāda ~1ha. Paredzēts, ka takas apsaimniekotājs būs Salaspils novada dome, savukārt VAS LVM ir gatavi sadarboties, izsniedzot informatīvās zīmes un izcērtot korintes gar taku. Perspektīvā paredzēts no atpūtas vietas izveidot gājēju taku uz Sauso Daugavu gar reljefa pazeminājuma malu, šķērsojot 5. meža kvartāla 1. un 2. nogabalu. Taka veidojama vismaz 5 m platumā un tās paredzamais garums ir ~200 m. Takas izveidošanai no krūmiem izpļaujama platība sastāda ~0,1 ha. Taka veidojama ar mērķi - nodrošināt otru publisko piekļuves vietu Daugavai visā Doles salas teritorijā.

DAP izstrādes gaitā iedzīvotāji vairākkārtīgi aktualizēja jautājumu par nekvalitatīvo pašvaldības ceļa segumu, kura ekspluatācija sausajā laikā rada ievērojamu putekļu piesārņojumu. Tāpēc turpmāk Salaspils novada domei jāpievērš pastiprināta uzmanība Doles salas ceļu apsaimniekošanā, lai to izmantošana neradītu diskomfortu vietējiem iedzīvotājiem un dabas parka apmeklētājiem. Maršruta posmā, kas šķērso valsts mežu zemes (izņemot galveno ceļu), ir nepieciešams izvietot informatīvas norādes. Atkritumu urnu uzstādīšana valsts meža zemēs netiek plānota, jo tiek paredzēts, ka apmeklētāji nesīs atkritumus līdzi, par ko arī būs informācija informatīvajos standos. Precīza taku un maršrutu shēma izstrādājama tehniskajā projektā, kurā iespējams iekļaut papildus maršruta posmus, un citus atpūtas objektus (atpūtas vietas, tualetes, u.c.). Gadījumā, ja papildus izvietojamie objekti šķērso īpaši aizsargājamus biotopus, nepieciešams saņemt eksperta atzinumu par iespējamo objekta ietekmi uz biotopu un tas nedrīkst būt pretrunā ar dabas aizsardzības interesēm. Papildus maršrutus vai atpūtai izmantojamus objektus aizliegts izvietot ūpim izveidotā mikrolieguma teritorijā (skat. 4. pielikumu).

Veicot takas izveidošanu un attīrot tās apkārtni no pameža, izcirstos krūmus nepieciešams izvākt no mežaudzes. Takas tuvumā vēlams izvairīties no ciršanas atlieku dedzināšanas. Aizliegts no mežaudzes izvākt nokaltušos, nogāztos kokus un kritalas, ja to diametrs pārsniedz 25 cm. Gadījumos, ja tie traucē apmeklētāju pārvietošanos vai apdraud drošību, tos var sadalīt fragmentos un novietot mežaudzē takas tuvumā. Saglabājami bioloģiski vecie koki takas tuvumā, izņemot gadījumus, ja tie bīstami apmeklētāju drošībai. Tādos gadījumos bīstamos kokus var nozāģēt, bet tie jāatstāj mežaudzēs, pēc nepieciešamības sadalot fragmentos un novietojot audzē takas tuvumā. Dabas taka jāveido pēc principa, lai tā uzņemtu maksimālo apmeklētāju skaitu, kas nodrošinātu, ka nelielā teritorijā koncentrējas praktiski visi apmeklētāji. Savukārt, pārējā dabas parka teritorija, tiks saglabāta neskarta.

2 kuģīšu piestātņu izveidošana un uzturēšana

Doles salas novietojums un attīstība jau vēsturiski noteica to, ka salā nozīmīgs transports bija ūdenstransports. Vēl 20. gs. pirmajā pusē pa Daugavu regulāri kursēja kuģītis, kuram Doles salā bija vairākas pieturas. Arī pēc HES izbūves kuģu satiksme tika atjaunota un Doles salā darbojās pieturas „Annuškās” un pie Daugavas muzeja, taču pēdējo 20 gadu laikā tā praktiski nenotiek. Mūsdienās attīstoties Rīgas pilsētai, Salaspils un Ķekavas pašvaldībām Daugava joprojām netiek izmantota ūdenstransporta satiksmei, lai gan tai ir liels potenciāls. Par ūdenstransporta satiksmes attīstību interesi izrāda arī Rīgas, Salaspils un Ķekavas pašvaldības, tāpēc to attīstības plānos ir paredzēta piestātņu izveide. Jāpiezīmē, ka dabas parka „Dolessala” gadījumā minētās piestātnes paredzētas kā nelielas laipas bez krasta joslas pārveidošanas. Nekādu ēku būvniecība saistībā ar laipu izveidi nav paredzēta. Perspektīvā Doles salā plānotas divas piestātnes to vēsturiskajās vietās – „Annuškās” un pie Daugavas muzeja. Abas vietas atrodas uz pašvaldības zemes un tām ir atbilstoši pievedceļi un infrastruktūra. Pie Daugavas muzeja šāda laipa ir jau izveidota (sk. 3.5. attēlu), tāpēc turpmāk nepieciešama tās uzturēšana. Annuškās vecās piestātnes paliekas šogad ir nojauktas, taču plānojot piestātņi tā jānovirza iepretim pašvaldības ceļam.

Ņemot vērā patreiz diezgan neskaidro ūdenstransporta satiksmes attīstības perspektīvu, kā arī apkārtējo iedzīvotāju protestus, kuri balstīti uz kādreizējo negatīvo pieredzi saistībā ar atpūtnieku uzvedību, dabas aizsardzības plānā kā prioritāra tiek noteikta vienas piestātnes izveide pie Daugavas muzeja. Ar viszemāko prioritāti tiek saglabāta arī piestātne „Annuškās”. Ja šī piestātne tiek veidota, tad tā detāli jāizplāno sadarbojoties ar pieguļošo zemju īpašniekiem. Rūpīgi jāizvērtē un jānosaka apmeklētāju plūsma un automašīnu kustība. Tā kā lielākā daļa apmeklētāju ieradīsies ar ūdenstransportu, tad gājējiem jāizveido maršruts ar norādēm par galamērķi (Daugavas muzeju) un uzvedības nosacījumiem (pārvietoties tikai pa norādīto maršrutu, nest līdzī atkritumus līdz stāvvietai, kura pieejamas atkritumu urnas pie Daugavas muzeja utt.). Līdz šim plaši diskutēts par autotransporta kustību pašvaldības ceļa posmā līdz Daugavai. Piekļūšana līdz pašai Daugavai perspektīvā ar autotransportu būtu ierobežojama, izņemot operatīvo transportu. Pēdējie aptuveni 100

m ceļa posma jāparedz tikai gājējiem. Lielu automašīnu novietņu izveide Daugavas krastu tiešā tuvumā nav pieļaujama.

3.4. attēls. *Apmeklētāju maršrutu izveidei nepieciešama korinšu izciršana*

3.5. attēls. *Kuģīša piestātne pie Daugavas muzeja izbūvēta neietekmējot krasta joslu*

E. Monitorings

Natura 2000 monitorings

Šobrīd teritorijā ir paredzēts veikt *NATURA 2000* vietas monitoringu, ko organizēs Dabasa aizsardzības pārvalde, piesaistot profesionālus sugu un biotopu ekspertus. Dabas parkam „Dolessala” šajā monitoringa programmā ir paredzēts veikt ES Biotopu direktīvas 1. pielikuma šādu biotopu monitoringu:

- boreālos mežus (9010*)
- eitrofas augsto lakstu audzes (6430);

Dabas aizsardzības plānā paredzēto pasākumu realizācijas monitorings

Dabas aizsardzības plāns tiek izstrādāts 10 gadu periodam. Saskaņā ar MK noteikumiem Nr. 686 „Noteikumi par īpaši aizsargājamās dabas teritorijas dabas aizsardzības plāna saturu un izstrādes kārtību” nosaka, ka jaunu plānu neizstrādā, ja nav īstenoti plānā paredzētie apsaimniekošanas pasākumi un tādēļ nepieciešams pagarināt plāna darbības termiņu uz šo pasākumu īstenošanas laiku, bet ne ilgāk kā uz pieciem gadiem. Tāpēc ir būtiski izvērtēt, vai visi plānotie pasākumi ir ieviesti. Ja tiek konstatēts, ka pasākumi nav realizēti pilnā apmērā, tad lēmumu par plāna darbības termiņa pagarināšanu pieņem Dabas aizsardzības pārvalde. Lēmuma pieņemšanā, ja nepieciešams, pieaicina attiecīgo nozaru ekspertus. Vides ministrija, pamatojoties uz minēto lēmumu, apstiprina vai noraida plāna darbības termiņa pagarināšanu. Ja plānā nepieciešamas citas izmaiņas, var izstrādāt tomēr jaunu plānu.

4. Priekšlikumi nepieciešamajiem grozījumiem pašvaldības teritorijas plānojumos

Tā kā līdzšinējā īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības prakse Latvijā nepieļauj ainavu saudzējošu nosacījumu iestrādi individuālajos aizsardzības un izmantošanas noteikumos, tad šādi nosacījumi ir jāiestrādā teritorijas plānojuma apbūves noteikumos. Spēkā esošajā Salaspils teritorijas plānojumā atsevišķām teritorijām dabas parkā nepieciešami papildus nosacījumi (piem., detālplānojuma izstrāde u.c.), tāpēc ir jāveic grozījumi Salaspils novada teritorijas plānojumā. Ņemot vērā dabas aizsardzības plāna izstrādē konstatētos ietekmējošos faktorus, realizējot teritorijas plānojumu vai tā grozījumus, ieteicams ņemt vērā šādus nosacījumus:

1. Doles salai būtu piemērojami speciāli izmantošanas nosacījumi, atšķirībā no pārējām Salaspils novada lauksaimniecības teritorijām;
2. Nosakot teritoriju izmantošanas nosacījumus jāņem vērā dabas parka aizsardzības mērķi;
3. Minimālās zemes gabala dalīšanas vienības ir šādas: dabas parka un ainavu aizsardzības zonā 2 ha, bet neitrālajā zonā -1 ha, izņemot patlaban blīvi apbūvētās teritorijas;
4. Jāveicina Doles salas dienvidu daļā sastopamo degradēto teritoriju vides kvalitātes uzlabošana;
5. Doles salas dienvidu daļā (neitrālā zona) apbūves augstums nedrīkst pārsniegt 12 m, 3 stāvu augstumu, pieļaujamas atsevišķas arhitektoniskas izbūves līdz 15 m augstumam. Šajā teritorijā potenciāli izveidojams ciems ar vienotiem izmantošanas un apbūves nosacījumiem;
6. Izstrādātā karjera (atrodas neitrālajā zonā) teritorijai izstrādājams vienots detālplānojums, izvirzot atbilstošus nosacījumus teritorijas iekļaušanai Doles salas ainavā;
7. Rūpīgi jāizvērtē plānotie izmantošanas veidi neitrālās zonas dienvidu daļā (bijušā karjera teritorijā). Vēlams šīs teritorijas attīstīt kā dabas pamatnes (ieaudzējot mežu, veidojot ūdenstilpes), taču ir pieļaujama arī kā darījumu iestāžu vai savrupmāju apbūve ar minimālo zemes gabala vienību - 1 ha.
8. Nav pieļaujama pastāvīgi apdzīvojamas apbūves izvietošana Daugavas vecajās palieņu teritorijās, kā arī uz pirmās virspalu terases – gar salas rietumu malu. Dzīvojamās mājas izvietojamas tāpat kā vēsturiski aiz pamatkrasta.

9. Plānojot teritoriju attīstību Daugavas krastos jāņem vērā likumā noteiktās tauvas joslas (10 m) ievērošana;
10. Izvietojot apbūvi un ierīkojot pagalmus Daugavas krasta joslā maksimāli saglabājama dabiskā zemsedze un pļavas struktūra, jo daudzviet tajā sastopamas aizsargājamās augus sugas un biotopi;
11. Dabas parka un ainavu aizsardzības zonas saglabājamās kā lauku teritorijas, tajās nav pieļaujama ciema izveide;
12. Precīzi jādefinē apbūves nosacījumi – lauksaimniecības teritorijās:
  - maksimālais ēku augstums 8 metri, tām jābūt ar divslīpu jumtiem ($>30^{\circ}$),
  - pieļaujams vertikāls arhitektonisks akcents līdz 12 m, kas nedrīkst pārsniegt 5% no ēkas augšējā stāva platības,
  - gar nozīmīgākajiem ceļiem nav pieļaujama skatus aizsedzošu žogu (ieteicami stieplu žogi) un stādījumu veidošana. Tie ierīkojami atbilstoši spēkā esošajiem apbūves noteikumiem,
  - aizliegta lauksaimniecībā izmantojamo zemju apmežošana,
  - vienā zemes gabalā (juridiski noteikta, zemesgrāmatā ierakstīta teritorijas pamatvienība) drīkst izvietot tikai vienu apbūvējamo teritoriju – pagalmu, kurā izvietojama viena pastāvīgi apdzīvojama māja ar saimniecības ēkām,
  - pagalma platība nedrīkst pārsniegt 20% no zemes gabala platības vai 0,5 ha par 2.5 ha lielākiem zemes gabaliem,
  - mākslīgie dīķi veidojami ne lielāki kā 0,1 ha platībā,
  - detālplānojumu izstrādē papildus augu sugu un biotopu eksperta atzinumam jāsaņem Latvijas ainavu arhitektūras biedrības sertificēta ainavu arhitekta atzinums un ieteikumi ņemami vērā teritorijas pārveidošanā),
  - jaunai apbūvei jāiekļaujas ainavā, tā nedrīkst ieņemt ainavā dominējošu lomu un aizsegt vizuāli augstvērtīgus ainavu skatus,
  - apbūves blīvums nedrīkst pārsniegt līdz 2 ha lieliem zemes gabaliem 3%, virs 2 ha – 2% ,
  - arhitektūras stilam, apjomam un ēku apdares materiāliem jāiekļaujas Doles salas kultūrvēsturiskajā un dabiskajā ainavā. Apdares materiālu krāsu toņi nedrīkst kontrastēt ar apkārtnes ainavu (ieteicami dabīgā koka, sarkanbrūni, pelēki, zaļganbrūni toņi, kā arī vienāda stila norādes uz mājām),
  - Daugavas krastā pieļaujama nelielu laipu izveide, taču to izbūvē nedrīkst pārveidot krasta joslas (gan sauszemes, gan gultnes) reljefu un segumu.

5. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

5.1. Priekšlikums teritorijas zonējumam

Pašreizējais teritorijas dabas parka statuss (bez zonējuma) nosaka to, ka uz visu dabas parku “Dolessala” teritoriju attiecas 22.07.2003. Ministru kabineta noteikumi Nr. 415. “Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi”. Šo noteikumu atsevišķi punkti teritorijas daļā nodrošina tās aizsardzības režīmu, savukārt citās vietās tie neatbilst ne dabas aizsardzības, ne sociālekonomiskajām interesēm. Lai nodrošinātu dabas parka “Dolessala” dabas vērtību aizsardzību un sabalansētu dabas aizsardzības prasības ar saimnieciskajām aktivitātēm, dabas aizsardzības plāna izstrādes gaitā tika sagatavoti priekšlikumi teritorijas zonējumam.

Lai nodrošinātu optimālu teritorijas aizsardzības režīmu, tiek plānots izdalīt četras zonas – dabas lieguma, dabas parka, ainavu aizsardzības un neitrālo zonu. Katrai no zonām ir sagatavoti ierosinājumi par pieļaujamām, ierobežojamām un aizliegtām saimnieciskajām darbībām, kuri iekļauti individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektā (skat. 5.2. nodaļu). 9. pielikumā ir iekļauta piedāvātā zonējuma karte.

Dabas parka zonējums izstrādāts ņemot vērā četrus nozīmīgākos pamatkritērijus – esošais stāvoklis, bioloģiski vērtīgo teritoriju un objektu aizsardzība, ainavas saglabāšana un uzlabošana, tūrisma un saimnieciskās darbības attīstības iespēju un aprobežojumu novērtējums.

Dabas lieguma zona (aizņem 151,3 ha jeb 14,5 % no dabas parka platības)

Dabas lieguma zona ietver daļu no dabas parka „Dolessala” centrā esošā meža masīva. Dabas lieguma zonā ietvertas bioloģiski nozīmīgākās mežu teritorijas un ūpim izveidotais mikroliegums. Dabas lieguma zonas izveidošanas mērķis ir šo nozīmīgāko meža teritoriju aizsardzība un saglabāšana, pieļaujot un veicinot tikai tādus saimnieciski tehniskos pasākumus, kas sekmētu šo mežu biotopu bioloģiskās vērtības palielināšanos.

Dabas parka zona (560,8 ha jeb 53,7 % no dabas parka platības)

Dabas parka zona izveidota lielākajā daļā dabas parka „Dolessala” esošajās lauksaimniecībā izmantojamās un apbūves zemēs. Dabas parka zona noteikta, lai saglabātu un aizsargātu estētiski (vizuāli un kultūrvēsturiski) augstvērtīgo Daugavas lielākās salas (Doles salas) ainavu. Dabas parka zona ietver arī bioloģiski mazāk vērtīgās meža platības Doles salas centrā esošajā mežu masīvā. Dabas parka zonā iekļauta arī Doles muiža ar parku, kurai noteikts kultūras pieminekļa statuss, jo tās

nosacījumi nodrošina nepieciešamo teritorijas un apkārtnes aizsardzību un teritorija ir piemērota sabiedrības atpūtai, izglītošanai un audzināšanai, kas ir viens no dabas parku pamatmērķiem.

Šīs funkcionālās zonas mērķis ir nodrošināt būtisku slodzes nepalielināšanu uz teritorijas ainavu, Daugavas krastā izvietotajām augu un sugu atradnēm, biotopiem, kā arī meža teritoriju aizsardzību, nodrošinot to saglabāšanu vismaz esošajā stāvoklī. Dabas parka zonai jānodrošina saimnieciskās darbības realizēšanu, kas nerada draudus teritorijas bioloģiskajām un ainaviskām vērtībām, veicinot tādu saimniecisko darbību, kura nav šīs vērtības degradējoša, tajā pat laikā ierobežojot tās aktivitātes, kas var radīt apdraudējumu dabas parkam.

Ainavu aizsardzības zona (aizņem 73,4 ha jeb 7 % no dabas parka platības)

Ainavu aizsardzības zonā iekļautas teritorijas salas dienvidu daļā, kuras piekļaujas savulaik intensīvi izmantotajām teritorijām un kuras galvenokārt veido salīdzinoši blīvi apbūvētas lauksaimniecības zemes. AAZ iekļautas bioloģiski un ainaviski nozīmīgas teritorijas, kurām definējami atsevišķi nosacījumi ainavas veidošanai un attīstīšanai. Tādejādi nodrošinot, ka netiek būtiski mainīta ainavu struktūra un teritorija iekļausies esošajā dabas parka ainavā, neradot jaunus dabas parka ainavisko vērtību degradējošus objektus.

Neitrālā zona (aizņem 259 ha jeb 24,8 % no dabas parka platības)

Neitrālā zona ietver blīvi apbūvēto vasarnīcu teritoriju un līdzšinējās saimnieciskās darbības rezultātā pilnībā degradētās teritorijas ar zemu bioloģisko un ainavisko vērtību. Nav paredzams, ka saimnieciskās darbības ierobežošana šajā teritorijā perspektīvā varētu paaugstināt bioloģisko vai ainavisko vērtību, taču šo teritoriju apsaimniekošanā un attīstīšanā jāveicina to labiekārtošana un vides kvalitātes uzlabošana.

Neitrālā zona ietver arī industriālās, ražošanas un tehniskās teritorijas, izstrādāta karjera teritoriju, kā arī Doles zivjaudzētavu un VAS Latvenergo piederošās teritorijas elektroapgādes objektu izvietojumam.

5.2. Priekšlikumi aizsargājamās teritorijas individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projektam

Individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu projekts sagatavots saskaņā ar likuma „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām” (02.03.1993.) 17. pantu.

Ministru kabineta noteikumu Nr. 415 „Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi” prasības, kuras dabas parka teritorijā aizstātas ar individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu prasībām vai nav teritorijai saistošas, ir pārsvītrotas. Prasības, kuras atšķiras no Ministru kabineta noteikumos noteiktajām, ir ierakstītas citā krāsā.

I. Vispārīgie jautājumi

1. Noteikumi nosaka:

1.1. dabas parka „Dolessala” (turpmāk tekstā – dabas parks) individuālo ~~īpaši aizsargājamo dabas teritoriju (turpmāk – aizsargājamās teritorijas)~~ vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību, tajā skaitā pieļaujamos un aizliegtos darbības veidus dabas parkā;

1.2. dabas parka ~~aizsargājamās teritorijās, izsargājamo teritoriju~~ apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugu un tās lietošanas un izveidošanas kārtību.

2. Dabas parks izveidots, lai aizsargātu savdabīgo kultūrvēsturisko ainavu un dabas parkā sastopamos aizsargājamus biotopus un sugas.

3. Dabas parka teritorijā nav spēkā vispārējie īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumi. ~~Noteikumi attiecas uz tām aizsargājamām teritorijām, kurām nav individuālo aizsardzības un izmantošanas noteikumu.~~ Aizsargājamās teritorijās Dabas parkā ir spēkā arī citos normatīvajos aktos noteiktās vides aizsardzības prasības.

4. Dabas parkā ir šādas funkcionālās zonas:

- 4.1. dabas lieguma zona;
- 4.2. dabas parka zona;
- 4.3. ainavu aizsardzības zona;
- 4.4. neitrālā zona.

5. Dabas parka platība ir 1044 ha. Tā funkcionālo zonu shēma noteikta šo noteikumu 1. pielikumā (skat. dabas plāna 10. pielikumu), bet funkcionālo zonu laukumu koordinātes – šo noteikumu 2. pielikumā (skat.-dabas plāna 11 pielikumu – pieejams elektroniskā formātā).

6. Dabas parka robežas ~~Aizsargājamās teritorijas~~ dabā apzīmē ar speciālām informatīvām zīmēm, kuru paraugs un lietošanas kārtība noteikti šo noteikumu 4. 3. pielikumā (skat. 12. pielikumu dabas plānā). Informatīvo zīmju sagatavošanu un

izvietojumu nodrošina aizsargājamās teritorijas administrācija vai, ja tādas nav, attiecīgā pašvaldība sadarbībā ar Dabas aizsardzības pārvaldi.

II. Vispārīgie aprobežojumi visā dabas parka teritorijā

7. Dabas aizsardzības pārvaldei ir tiesības noteikt ierobežotas pieejamības informācijas statusu informācijai par dabas parkā esošo īpaši aizsargājamo sugu dzīvotņu un īpaši aizsargājamo biotopu atrašanās vietu, ja tās atklāšana var kaitēt vides aizsardzībai. Šādu informāciju izplata tikai ar Dabas aizsardzības pārvaldes rakstisku atļauju.

8. Zemes īpašniekiem, tiesiskajiem valdītājiem vai lietotājiem aizliegts savā īpašumā vai lietojumā ierobežot apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem un takām, kuras izveidotas pēc rakstiskas saskaņošanas ar zemes īpašniekiem, tiesiskajiem valdītājiem vai lietotājiem un kuras paredzētas aizsargājamās teritorijas apskatei un tajā esošo infrastruktūras objektu apmeklēšanai.

~~Zemes īpašniekiem (lietotājiem) un tiesiskajiem valdītājiem vai lietotājiem aizliegts savā īpašumā vai (lietojumā) ierobežot apmeklētāju pārvietošanos pa ceļiem, takām, ūdenstecēm un ūdenstilpēm, kas norādīti dabas parka attiecīgās aizsargājamās teritorijas dabas aizsardzības plānā (turpmāk — dabas aizsardzības plāns) un paredzēti aizsargājamās teritorijas dabas parka apskatei.~~

~~. Ja par vides aizsardzību atbildīgā valsts vai pašvaldības institūcija atbilstoši tās kompetencei pieņem pārvaldes lēmumu, ka kādai darbībai ir vai var būt būtiska negatīva ietekme uz aizsargājamo teritoriju, tās ekosistēmām vai dabas procesiem tajā, vai darbība ir pretrunā ar aizsargājamās teritorijas izveidošanas un aizsardzības mērķiem un uzdevumiem, šo darbību veikt aizliegts.~~

9. Visā dabas parka teritorijā Aizsargājamās teritorijās aizliegts:

9.1. ierīkot jaunus atkritumu poligonus un izgāztuves, kā arī piesārņot un piegružot vidi ar atkritumiem un uzglabāt atkritumus tiem neparedzētās vietās;

9.2. pļaut lauksaimniecībā izmantojamās zemēs un laucēs virzienā no lauka malām uz centru, izņemot gadījumus, kad nelīdzena reljefa apstākļos (piemēram, nogāžu slīpums, bedres, grāvji, izciļņi) tas nav iespējams darba drošības dēļ;

9.3. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanā;

9.4. uzstādīt vēja ģeneratorus;

9.5. dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai;

9.6. iegūt derīgos izrakteņus, izņemot dziļurbuma ierīkošanu dzeramā ūdens ieguvei dabas parka, ainavu aizsardzības un neitrālajā zonā;

9.7. kurināt ugunsurus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām, kuras nodrošina uguns tālāku izplatīšanos, izņemot ugunsurus pagalmos un ugunsurus ciršanas atlieku sadedzināšanai atbilstoši meža apsaimniekošanu regulējošiem normatīvajiem aktiem;

10. Visā dabas parka teritorijā bez reģionālās vides pārvaldes rakstiskas atļaujas aizliegts:

10.1. veikt darbības, kas izraisa pazemes ūdeņu, gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu līmeņa maiņu;

10.2.-veikt arheoloģiskās izpētes darbus;

10.3. veikt ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju, *izņemot ceļiem un inženierkomunikācijām, kurām ir izdalīti atsevišķi zemes gabali un ja restaurācija, renovācija vai rekonstrukcija paredzēta zemes gabala robežās;*

10.4. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus, *izņemot tos, kuri paredzēti dabas aizsardzības plānā;*

10.5. atjaunot un ieaudzēt mežu;

10.6. veikt zinātniskos pētījumus.

~~Jebkāda veida reklāma dabas rezervātos, dabas liegumos, dabas parkos, kā arī nacionālo parku un biosfēras rezervātu dabas lieguma zonās *dabas parkā* dabā izvietojama pēc saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides *pārvaldi*.~~

III. Dabas lieguma zona

11. Dabas lieguma zona ir izveidota, lai nodrošinātu vērtīgo meža biotopu aizsardzību un apsaimniekošanu.

12. Dabas lieguma zonā aizliegts:

~~16.5. veikt zemes transformāciju, izņemot zemes transformāciju (pēc rakstiskas saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju) nacionālo parku dabas lieguma zonās un zemes transformāciju (pēc saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi) šo noteikumu 16.28.2.apakšpunktā minēto darbību veikšanai;~~

12.1. veikt zemes transformāciju, izņemot, ja ir jāveic ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju un ir saņemta reģionālās vides pārvaldes rakstiska atļauja;

~~12.2. lietot ūdensputnu medībās šāviņus, kas satur svīnu;~~

16.4. pļaut virzienā no lauka malām uz *centru*; *(jau iekļauts vispārīgajā daļā)*

16.6. ierīkot purvos dzērveņu plantācijas;

16.7. nosusināt purvus;

~~16.8. dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi; *(jau iekļauts vispārīgajā daļā)*;~~

16.28.4. atjaunot un ieaudzēt mežu;

12.2. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorolleriem, izņemot ar pajūgiem un zirgiem velosipēdiem (izmantojot esošus ceļus un takas), kā arī, ja pārvietošanās ir saistīta pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

12.3. mainīt zemes lietošanas mērķi;

12.4. mežsaimnieciskā darbība, izņemot cirtes biotehnisko pasākumu veikšanai no 31.jūlija līdz 15. aprīlim un ugunsdrošības pasākumus, bīstamo koku ciršanu un novākšanu;

eirst kokus galvenajā cirtē un rekonstruktīvajā cirtē;

16.10. eirst kokus kopšanas cirtē (izņemot slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus saskaņā ar šo noteikumu 16.29.apakšpunktu un citiem normatīvajiem aktiem), ja valdaudzes vecums pārsniedz:

16.10.1. priežu un ozolu audzēm — 60 gadus;

16.10.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm — 50 gadus;

16.10.3. apšu audzēm — 30 gadus;

16.11. veikt mežsaimniecisko darbību, izņemot meža ugunsdrošības pasākumus, meža atjaunošanu ar rokas darbarīkiem un bīstamo koku (koku, kas apdraud cilvēku dzīvību un veselību, tuvumā esošās ēkas vai infrastruktūras objektus) ciršanu un novākšanu;

12.5. atzarot augošus kokus mežaudzēs, izņemot koku atzarošanu skatu punktu ierīkošanai un uzturēšanai, kā arī satiksmes drošībai uz vispārējās lietošanas ceļiem;

12.6. cirst nokaltušus kokus un izvākt kritušus kokus, kritālas vai to daļas, kuru diametrs resnākajā vietā ir lielāks par 25 cm, izņemot bīstamo koku novākšanu;

16.14. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorolleriem, pajūgiem un zirgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;

12.7. ierīkot nometnes un celt teltis ārpus īpaši norādītām vietām;

16.16. kurināt ugunscurus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām;

12.8. rīkot autosacensības, motosacensības, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;

12.9. ierīkot savvaļas augu, sēņu un dzīvnieku, kā arī to produktu pārdošanas un iepirkšanas punktus;

16.19. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanā;

16.20. uzstādīt vēja ģeneratorus;

16.10. pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības un valsts robežas apsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību.

16.22. iegūt derīgos izrakteņus;

~~16.23. bojāt vai iznīcināt (arī uzarot vai kultivējot) palienu, terašu un meža pļavas un lauces, izņemot medījamo dzīvnieku piebarošanas lauces;~~

~~12.10. sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem (tai skaitā dalot kopīpašumu), kā arī noteikt lietošanas tiesības kopīpašumam, ja jebkura kopīpašnieka lietošanā paliek mazāk par 10 hektāriem; sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem;~~

~~16.25. veikt darbības, kas izraisa augsnes eroziju;~~

~~12.11. ierīkot jaunas iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas;~~

~~16.27. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi;~~

~~12.12. bez rakstiskas saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku;~~

~~veikt ceļu (arī sliežu ceļu), inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;~~

~~16.28.3. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;~~

~~16.28.5. mainīt zemes lietošanas mērķi;~~

~~16.28.6. vākt dabas materiālus kolekcijām;~~

~~16.28.7. veikt zinātniskos pētījumus;~~

~~16.28.8. ierīkot jaunas un paplašināt esošās ūdenstransporta līdzekļu bāzes;~~

~~16.29. eirst slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus kopšanas cirtē, sanitārajā cirtē un galvenajā cirtē pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma bez rakstiskas saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi, izņemot koku eiršanu aizsargājamās teritorijās, kurām ir izveidota administrācija, kas izsniedz koku eiršanas apliecinājumus.~~

~~13. Būvniecība dabas lieguma zonā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos un dabas aizsardzības plānā noteikto kārtību un ierobežojumus aizliegta, izņemot dabas aizsardzības plānā paredzēto tūrisma objektu būvniecību un esošo infrastruktūras objektu rekonstrukciju, renovāciju.~~

IV. Dabas parka zona

14. Dabas parka zona ir izveidota, lai aizsargātu dabas parka ainavu struktūru un ainavas elementu dabiskās un estētiskās vērtības, bioloģiski vērtīgās teritorijas un īpaši aizsargājamus biotopus, kā arī Doles salas estētiski nozīmīgākās ainavas.

15. Dabas parka zonas teritorijā aizliegts:

1.1. veikt jebkādas darbības, par kurām saskaņā ar šo noteikumu 5.punktu pieņemts lēmums, ka tām ir vai var būt:

~~18.1.1. būtiska negatīva ietekme uz dabiskajiem biotopiem, savvaļas dzīvnieku, augu un sēņu sugām un to dzīvotnēm vai savvaļas dzīvnieku populāciju vairošanos, atpūtu un barošanos, kā arī pulcēšanos migrācijas periodā;~~

~~18.1.2. negatīva ietekme uz īpaši aizsargājamiem biotopiem, īpaši aizsargājamām sugām un to dzīvotnēm;~~

~~18.2. plaut virzienā no lauka malām uz centru;~~

~~18.3. nosusināt purvus;~~

~~18.4. dedzināt sauso zāli un niedres, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto dabas apsaimniekošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi;~~

~~15.1. cirst kokus kaileirtē un rekonstruktīvajā cirtē galvenajā cirtē;~~

~~18.6. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorrolleriem un pajūgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;~~

~~18.7. kurināt ugunsiskus ārpus īpaši norādītām vai speciāli ierīkotām vietām;~~

~~18.8. izmantot speciālas vākšanas palīgierīces savvaļas ogu un sēņu lasīšanā;~~

~~18.9. uzstādīt vēja ģeneratorus;~~

~~18.10. pieļaut suņu atrašanos brīvā dabā bez pavadas un uzpurņa, izņemot medības un valsts robežas apsardzību regulējošajos normatīvajos aktos noteiktos gadījumus un kārtību;~~

~~15.2. sadalīt zemes gabalus zemes vienībās, kas mazākas par 2 hektāriem (tai skaitā dalot kopīpašumu), kā arī noteikt lietošanas tiesības kopīpašumam, ja jebkura kopīpašnieka lietošanā paliek mazāk par 2 hektāriem; sadalīt zemes īpašumus zemes vienībās, kas mazākas par 10 hektāriem;~~

~~vai~~

~~15.2. sadalīt (atdalīt) zemesgabala lietošanas tiesības, ja nekustama īpašuma valdītājam(-jiem) un lietotājam(-jiem) atsevišķā lietošanā paliek mazāk par 2 ha zemesgabala platības;~~

~~18.12. celt un ierīkot jaunus aizsprostus un citas ūdens regulēšanas ietaises, izņemot gadījumus, ja tas nepieciešams dabas aizsardzības plānā paredzēto biotopu atjaunošanas pasākumu veikšanai un rakstiski saskaņots ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi;~~

~~15.3. bez rakstiskas saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi:~~

~~18.13.1. organizēt brīvā dabā masu sporta, izklaides un atpūtas pasākumus, kuros piedalās vairāk nekā 50 cilvēku;~~

~~15.3.1. veikt zemes transformāciju un mainīt zemes lietošanas mērķi;~~

~~15.3.2. veikt ceļu (arī sliežu ceļu), inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju;~~

- 18.13.4. ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;
- 15.3.3. ierīkot jaunas iežogotas savvaļas dzīvnieku sugu brīvdabas audzētavas;
- 15.3.4. rīkot autosacensības, motosacensības, ~~ūdensmotosporta un ūdenslēpošanas sacensības~~, kā arī rallijus, treniņbraucienus un izmēģinājuma braucienus;
- 15.3.5. ierīkot dīķus;
- 15.4. cirst kokus sanitārajā cirtē ~~un galvenajā cirtē~~ pēc Valsts meža dienesta sanitārā atzinuma bez rakstiskas saskaņošanas ar reģionālo vides pārvaldi; ~~izņemot koku ciršanu aizsargājamās teritorijās, kurām ir izveidota administrācija, kas izsniedz koku ciršanas apliecinājumus;~~
- 15.5. veicot kopšanas cirti, izcirst valdošās koku sugas valdaudzes kokus (izņemot augšanā atpalikušos, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdošās koku sugas vecums pārsniedz:
- 15.5.1. priežu un ozolu audzēm – 60 gadus;
- 15.5.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm – 50 gadus;
- ~~15.5.3. apšu audzēm – 30 gadus.~~
- 15.6. veikt jebkādu darbību, kas būtiski vai neatgriezeniski (tādā mērā, ka dabiskā ainava nespēj atjaunoties dabiskā ceļā) pārveido dabas parkam raksturīgo ainavu, izmaina kultūrvēsturiskās vides īpatnības un raksturīgos ainavu elementus vai samazina bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko stabilitāti;
- 15.7. būvēt jaunas un paplašināt esošas būves, kas neiekļaujas ainavā un ieņem tām neatbilstošu dominējošu lomu;
- 15.8. aizsegt skatus uz ainavai raksturīgajiem elementiem un vērtībām, būvējot jaunas būves;
- 15.9. ieaudzēt mežu, stādīt kokaugus un veidot apstādījumus, kas aizsedz skatus no skatu punktiem uz vēstures, kultūras un ainavas vērtībām;
- 15.10. mainīt ceļa trases novietojumu ārpus ceļa nodalījuma joslas, veicot ceļa rekonstrukciju;
- 15.11. veikt lauksaimniecībā izmantojamo zemju transformāciju uz meža zemēm;
- 15.12. bez entomoloģijas eksperta saskaņojuma veikt koku apzāģēšanu, ciršanu un kritušo koku izvākšanu Doles muižas parka teritorijā;
- 15.13. ierīkot dīķus, kas lielāki par 0.1 ha;
- 15.14. veikt meža zemes transformāciju, izņemot zemes transformāciju, ja ir jāveic ceļu, inženierkomunikāciju un citu inženierbūvju būvniecība, restaurāciju, renovāciju vai rekonstrukciju.
16. Būvniecība dabas parka zonā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību un ierobežojumus, ~~kā arī ievērojot ainaviskās vērtības saudzējošus dabas aizsardzības plānā (ja tāds ir) noteikto kārtību un ierobežojumus. nosacījumus.~~

V. Ainavu aizsardzības zona

17. Ainavu aizsardzības zona ir izveidota, lai nodrošinātu un sekmētu Doles salas ainaviski nozīmīgo teritoriju attīstību, nepazeminot dabas parka ainavisko vērtību.

18. Ainavu aizsardzības zonā aizliegts:

18.1. sadalīt zemes gabalus zemes vienībās, kas mazākas par 2 hektāriem (tai skaitā dalot kopīpašumu), kā arī noteikt lietošanas tiesības kopīpašumam, ja jebkura kopīpašnieka lietošanā paliek mazāk par 2 hektāriem;

vai

18.1. sadalīt (atdalīt) zemesgabala lietošanas tiesības, ja nekustama īpašuma valdītājam(-jiem) un lietotājam(-jiem) atsevišķā lietošanā paliek mazāk par 2 ha zemesgabala platības;

~~20.1. veikt jebkādas darbības, kas būtiski pārveido raksturīgo ainavu;~~

~~20.2. uzstādīt vēja ģeneratorus;~~

~~20.3. nobraukt no ceļiem un pārvietoties ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem, mopēdiem, motorolleriem un pajūgiem pa meža un lauksaimniecības zemēm, ja tas nav saistīts ar šo teritoriju apsaimniekošanu vai uzraudzību vai valsts aizsardzības uzdevumu veikšanu;~~

~~bez rakstiskas saskaņošanas ar aizsargājamās teritorijas administrāciju vai, ja tādas nav, ar reģionālo vides pārvaldi ierīkot izziņas, atpūtas un tūrisma infrastruktūras objektus;~~

~~20.5. veicot kopšanas cirti, izeirst valdošās koku sugas valdaudzes kokus (izņemot kokus tehnoloģiskajos koridoros, augšanā atpalikušos, slimību inficētos, kaitēkļu invadētos vai citādi bojātos kokus), ja valdošās koku sugas vecums pārsniedz:~~

~~20.5.1. priežu un ozolu audzēm — 80 gadus;~~

~~20.5.2. egļu, bērzu, melnalkšņu, ošu un liepu audzēm — 60 gadus;~~

~~20.5.3. apšu audzēm — 35 gadus.~~

~~(Ar grozījumiem, kas izdarīti ar MK 26.10.2004. noteikumiem nr.898)~~

~~21. Būvniecība aizsargājamo ainavu apvidū pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos un dabas aizsardzības plānā (ja tāds ir) noteikto kārtību un ierobežojumus.~~

~~(MK 26.10.2004. noteikumu nr.898 redakcijā)~~

18.2. veikt jebkādu darbību, kas būtiski vai neatgriezeniski (tādā mērā, ka dabiskā ainava nespēj atjaunoties dabiskā ceļā) pārveidot dabas parkam raksturīgo ainavu, izmaina kultūrvēsturiskās vides īpatnības un raksturīgos ainavu elementus vai samazina bioloģisko daudzveidību un ekoloģisko stabilitāti;

18.3. būvēt jaunas un paplašināt esošas būves, kas neiekļaujas ainavā un ieņem tām neatbilstošu dominējošu lomu;

18.4. stādīt kokaugus un veidot apstādījumus, kas aizsedz skatus no skatu punktiem uz vēstures, kultūras un ainavas vērtībām;

18.5. veikt lauksaimniecībā izmantojamo zemju transformāciju uz meža zemēm;

18.6. ierīkot dīķus, kas lielāki par 0.1 ha;

19. Būvniecība ainavu aizsardzības zonā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību un ierobežojumus, kā arī ievērojot ainaviskās vērtības saudzējošus dabas aizsardzības plānā (ja tāds ir) noteikto kārtību un ierobežojumus. nosacījumus:

VI. Neitrālā zona

20. Neitrālā zona ir noteikta, lai nodrošinātu cilvēku darbības rezultātā būtiski pārveidotu teritoriju funkcionēšanu un attīstību.

21. Neitrālajā zonā nav pieļaujama jaunu ražošanas uzņēmumu veidošana, kuriem nepieciešama A un B piesārņojošas darbības atļauja.

22. Būvniecība neitrālajā zonā pieļaujama atbilstoši pašvaldības teritorijas plānojumam, ievērojot normatīvajos aktos noteikto kārtību un ierobežojumus,

6. Izmantotie informācijas avoti

Literatūras saraksts

1. Ainavu aizsardzība. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, 2000.
2. Atgāzis M. 1966.gada izrakumi Vecdolē //ZASM, Rīga,-1967.,-22.-25.lpp.
3. Avotiņš A. 2005. Lielā gaura.- Grām.: Putni Teiču dabas rezervātā. Ļaudona, 59.
4. Baroniņa V., 1985. Pļavas zeltstarītes *Gagea pratensis* (Pers.) Dumort. Un iesārtās zeltstarītes *Gagea erubescens* (Bess.) Shult. Et Shult.fil. izplatība Latvijā. Retie augi un dzīvnieki. Apskats. Rīga: Latvijas Zinātniski tehniskās informācijas un tehniski ekonomisko problēmu zinātniskās pētniecības institūts, 12-16 lpp.
5. Baumanis J., Mednis A. 1988. Latvijas Ornitofaunistikas komisijas darbības pārskats (1986). - Retie augi un dzīvnieki. Rīga, LatZTIZPI: 50-54.
6. Bergmanis M., Strazds M. 1993. Rare woodpecker species in Latvia. - Ring. 15(1-2): 255-266.
7. BirdLife International 2004. Birds in Europe: population estimates, trends and conservation status. Cambridge, UK.
8. Brežgo K. Baznīcu vizitācijas protokoli. Izraksti par jautājumu: Kristīgās ticības cīņa ar latvju tautas reliģiju. R., 1931.g.
9. Caune A., Ose I. Latvijas 12. Gadsimta beigu – 17. Gadsimta vācu piļu leksikons. – Rīga, -2004.
10. Celmiņš A. 1985. Vidējais dzenis (*Dendrocopos medius* (L.)) Latvijā. - Retie augi un dzīvnieki. Rīga, LatZTIZPI: 44-48.
11. Celmiņš A., Baumanis J., Mednis A. 1993. List of Latvian Bird Species, 1993. Rīga, Eastbird: 36 pp.
12. Eglītis V. 1949. Atskaite par putnu gredzenošanu 1949.gadā. Latvijas Universitātes Bioloģijas institūta Latvijas Gredzenošanas centra arhīvs. Manuskripts.
13. Fischer J.B. 1791. Versuch einer Naturgeschichte von Liefland (Vögel. Aves). Königsberg : 826.
14. Gavrilova G., Šulcs V. 1999. Latvijas vaskulāro augu flora. Taksonu saraksts. Rīga: Latvijas Akad. B-ka. 135 lpp.
15. Graudonis J., Urtāns V. Senatnes pēdās. – R., 1961., - 136.lpp.
16. Graudonis. J. Nocietinātās apmetnes Daugavas lejestecē,-Rīga, 1989. – 156. Lpp.
17. Grosse A. 1939. Ergaenzungen zur Wirbeltierfauna Lettlands. - Korrespondenzblatt d. Naturf.- Ver. zu Riga. LXIII, Riga: 32-38.
18. Kabucis I., 2004. Biotopu rokasgrāmata. Rīga: LDF, 160 lpp.
19. Kabucis I (red.), 2001. Latvijas biotopi. Klasifikators. Rīga: LDF, 96 lpp.
20. Kalniņš M., Dreimanis J., 2006. Protected Insects of Latvia – *Lasius fuliginosus* (Latreille, 1798) (Hymenoptera: Formicidae). - *Latvijas entomologs* **43**: 95-102
21. Kavacs G. (atb. Red.) 1998. Dzīvās dabas taksonu latvisko nosaukumu rādītājs. – Latvijas Daba. Enciklopēdija. 6. Rīga: Preses nams, 187-245.
22. Kreilis M. 1990. Jaunumu apskats. - Putni dabā. 3, Rīga, Zinātne: 186-191.
23. Kuppfer K., Lackschewitz P. 1904. Kleine Notizen. – Korr. Bl.d.Naturf.-Ver. zu Riga, Jg.47, S.130.Latvijas ģeoloģijas karte 1:200 000 (LCD-2000)

24. Ķerus V. 2005. Pupuķu *Upupa* epops pētījumi Latvijā 2003.-2005. gadā. – Putni dabā 15.3: 2-7.
25. Latvijas pagasti. Enciklopēdija. II, Rīga,-728 Lpp.
26. Latvijas PSR arheoloģija, R., 1974. – 374. lpp. ar tab.
27. Latvijas PSR mazā enciklopēdija, III sēj.,R., 1970.-790.lpp.
28. Latviešu konversācijas vārdnīca, III sējums, 1928.-1929.g. – 6134 lpp.
29. Lārmanis V., Priedītis N., Rudzīte M., 2000. Mežaudžu atslēgas biotopu rokasgrāmata. Rīga, Valsts meža dienests: 1-127.
30. Lerhis-Puškaitis A. (krājumu sakārtojis) Latviešu tautas teikas un pasakas. VII daļa 2. sējums-R.,2001.
31. Lipsbergs J. 1971. Jaunas ziņas par somzīlītes *Remiz pendulinus* (L.) ligzdošanu Latvijā. - Zool. Muzeja raksti. 7, Rīga: 71-81.
32. Mārdega I. 2007. Peļu vanadzīņu Latvijā ir maz. – Putni dabā 2007/1: 6-8.
33. Mednis A., Baumanis J. 1987. Latvijas Ornitofaunistikas komisijas darbības pārskats (1985). - Retie augi un dzīvnieki. Rīga, LatZTIZPI: 55-60.
34. Mugarēvičs Ēvalds. Viduslaiku ciems un pils Salaspils novadā, - Rīga, - 2008., - 262.lpp.
35. Priednieks J., Strazds M., Strazds A., Pētriņš A. 1989. Lauku piekūns. – Grām.: Latvijas ligzdojošo putnu atlants, 1980-1984. Rīga, Zinātne, 132-133.
36. SIA „Firma L-4”. Ģeotehniskās izpētes pārskats 2005.g.
37. SIA „Urbšanas centrs” 2001.g. Atskaite par Rīgas HES pjezometrisko urbumu urbšanu un aprīkošana.
38. Schlesch H., 1942. Die Land- und Süßwassermollusken Lettlands. – Korrespondenzblatt des Naturforscher-Vereins zu Riga **64**: 246-360.
39. Spuris Z., 1998. 4. sējums. Bezmugurkaulnieki. In: Andrušaitis G. (red.) Latvijas Sarkanā grāmata. Retās un apdraudētās augu un dzīvnieku sugas. Rīga, Aka-Prints: 1-388.
40. Strazds A. 1980. Kaijveidīgo putnu ligzdošanas kolonijas Rīgas un Limbažu rajonos. LVU diplomdarbs. 70.lpp
41. Strazds M. 1983. Rīgas pilsētas ornitofauna. LVU Diplomdarbs. Rīga, 156.lpp
42. Strazds M. 2008. Melnais stārķis – 2008. gada putns. – Putni dabā, 2008/1: 8-9.
43. Strazds M., Celmiņš A. 1987. Faunistikas jaunumi. – Putni dabā 1: 94-96.
44. Strazds M., Račinskis E., Kalvāns A. 2000. Gaujas nacionālā parka ligzdojošie putni. - Putni dabā 9.3-4: 2-33.
45. Stoll F. 1962. Lebensbilder aus der Tierwelt im Baltikum. Hannover, H.v. Hirschheydt:
46. Schweder G. 1894. Die Wirbeltiere der baltischen Gouvernements. - Korrespondenzblatt d. Naturf.- Ver. zu Riga. XXXVII, Riga: 1-33.
47. Telnov D., 1996. Sixty Three New and Rare Species of Coleoptera in the Fauna of Latvia. – Latvijas entomologs **35**: 36-43.
48. Telnov D., 2001. Gefährdete und seltene Wirbellose Lettlands. Teil I. *Oryctes nasicornis* (L., 1758) (Insecta Coleoptera: Scarabaeidae). - Latvijas entomologs **38**: 70-75.
49. Telnov D., Bukejs A., Gailis J., Kalniņš M., Napolov A., Sörensson M., 2007. Contributions to the Knowledge of Latvian Coleoptera. 6. - Latvijas entomologs **44**: 45-61.

50. Telnov D., Fägerström C., Gailis J., Kalniņš M., Napolov A., Piterāns U., Vilks K., 2006. Contributions to the Knowledge of Latvian Coleoptera. 5: – Latvijas entomologs **43**: 78-125.
51. Telnov D., Gailis J., Kalniņš M., Napolov A., Piterāns U., Vilks K., Whitehead P.F., 2005. Contributions to the Knowledge of Latvian Coleoptera. 4. - Latvijas Entomologs **42**: 18-47.
52. Telnov D., Kalniņš M., 2003. To the Knowledge of Latvian Coleoptera. 3. - Latvijas entomologs 40: 21-33. Pētījums par Rīgas HES darbību saistīto un izraisīto Daugavas gultnes un krasta erozijas procesu izplatību Rīgas HES lejas bjefā. JU ' JGIS' 2004. gads.
53. Transehe N.v. 1942. Einige Notizen zur Avifauna Lettlands. - Korrespondenzblatt d. Naturf.- Ver. zu Riga. LXIV, Posen: 138-140.
54. Urtāns V. Daugmales ekspedīcijas rezultāti 1968.gadā // ZASM, Rīga, -1969.
55. Липсберг Ю. 1976. Расширение гнездовых ареалов у ремеза, соловьиного сверчка, и усатой синицы в Прибалтике. - Мат. IX Прибалт. орнитол. конф. Вильнюс: 139-141.
56. Меднис А. 1983. Большой крохаль. – В кн.: Птицы Латвии. Территориальное размещение и численность. Рига, Зинатне, 48-49 стр.

Dažādu institūciju sniegtie materiāli

1. LNVM Arheoloģijas nodaļas materiāli un fondi.
2. ВКРАИ DC materiāli.
3. Saruna ar Daugavas muzeja direktori Dainu Lasmani.
4. „Отчет о разведки Долского месторождения мерчиля „, 1948 г. Институт геологии и географии АН ЛССР.
5. „Инженерно геологические условия района Доленского гидроузла „ Гидроэнергопроект 1960 г.

Interneta informācijas avoti:

www.lvgma.gov.lv;

www.vidm.gov.lv;

www.latvijasdaba.lv

<http://www.daugavasmuzejs.lv>

Platais A. 2002. Vēstule putnu grupai:

<http://groups.yahoo.com/group/putni/message/1597> (skatīts 02.11.2008).

<http://www.raplm.gov.lv/pub/index.php?id=59>

Pielikumi